

რელიგიური ორგანიზაციების სახელმწიფო დაფინანსების პოლიტიკა

2014-2015 წლების პრაქტიკის ანალიზი

რელიგიური ორგანიზაციების სახელმწიფო დაფინანსების პოლიტიკა

2014-2015 წლების პრაქტიკის ანალიზი

კვლევის ავტორები:

ეთერ გვრიტიშვილი

ეკა ჭითანავა

თამთა მიქელაძე

მარიამ კვარაცხელია

დამკაბადონებელი:

თორნიკე ლორთქიფანიძე

ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი (EMC)
ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტი (TDI)

სარჩევი

შესავალი	5
კვლევის მეთოდოლოგია	6
1. კვლევის ძირითადი მიგნებები.....	7
2. რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსების არსებული მოდელების მიმოხილვა	12
2.1. საქართველოს საპატრიიარქოსა და მის მიერ დაფუძნებული იურიდიული პირების საბიუჯეტო დაფინანსების წესის, მასშტაბისა და მიზნობრიობის მიმოხილვა	12
2.2. ოთხი რელიგიური თემის დაფინანსების წესის, მასშტაბისა და მიზნობრიობის მიმოხილვა... ..	15
3. 2014-2015 წლებში სარეზერვო ფონდებიდან, საქართველოს მთავრობისა და აჭარის ავტონომიური რესპექტულივის მიერ რელიგიური გაერთიანებების დაფინანსებისა და მატერიალური მხარდაჭერის სხვა პრაქტიკის მიმოხილვა	19
3.1. 2014-2015 წლებში პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდიდან საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გამოყოფილი თანხების ოდენობისა და მიზნობრიობის ანალიზი	20
3.2. საქართველოს მთავრობის მიერ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის გადაცემული მატერიალური სიკეთები და დაფინანსება სარეზერვო ფონდიდან.....	22
3.2.1 2014-2015 წლებში საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან საქართველოს საპატრიიარქოსა და მისი დაფუძნებული ორგანიზაციებისთვის გამოყოფილი ფინანსური სახსრები	23
3.2.2 2014-2015 წლებში საქართველოს მთავრობის მიერ საქართველოს საპატრიიარქოსთვის გადაცემული სხვადასხვა მატერიალური სიკეთე	24
3.2.3 2014-2015 წლებში საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან სხვა რელიგიური ორგანიზაციებისთვის გამოყოფილი ფინანსური დახმარება..	25
3.3. 2014-2015 წლებში რელიგიური ორგანიზაციებისთვის მთავრობის მიერ გადაცემული უძრავი ქონების მიმოხილვა	26
3.3.1. 2014-2015 წლებში საქართველოს საპატრიიარქოსთვის საკუთრებასა და სარგებლობაში გადაცემული უძრავი ქონება	26
3.3.2. 2014-2015 წლებში სხვა რელიგიური ორგანიზაციებისთვის სარგებლობაში გადაცემული უძრავი ქონება	28
3.4. აჭარის ავტონომიური რესპექტულივის მთავრობის მიერ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის 2014-2015 წლებში გადაცემული ქონება	30
4. რელიგიური ორგანიზაციების მუნიციპალური დაფინანსება	31
4.1. რელიგიური ორგანიზაციების მუნიციპალური დაფინანსების ზოგადი მიმოხილვა	31
4.1.1. მუნიციპალიტეტების ბიუჯეტების ანალიზი.....	32
4.1.2. შეუსაბამობები საბიუჯეტო დადგენილებებსა და საჭარო ინფორმაციის სახით გამოთხოვიდ დოკუმენტებში მოცემულ ინფორმაციას შორის	33
4.1.3. თანხის მიმღები სუბიექტები.....	34

4.2. საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის მუნიციპალური დაფინანსება 2014-2015	36
4.2.1. ზოგადი მიმოხილვა	36
4.2.2. საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესია - დაფინანსების მიზნობრივი კატეგორიები (მუნიციპალიტეტები)	38
4.2.3. მართლმადიდებელი ეკლესიის მუნიციპალური დაფინანსების დინამიკა 2012-2015	44
4.3. საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის მუნიციპალური დაფინანსება თბილისში	45
4.3.1. ზოგადი მიმოხილვა	45
4.3.2. თბილისში საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის დაფინანსების მიზნობრივი კატეგორიები....	47
4.4. სხვა რელიგიური გაერთიანებების მუნიციპალური დაფინანსება.....	49
4.5. საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის მუნიციპალიტეტების მიერ გადაცემული უძრავი ქონება	52
4.6. თბილისში საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გადაცემული უძრავი და მოძრავი ქონება.....	55
4.7. ქონებისა და სხვა მატერიალური სიკეთეების განკარგვის მონიტორინგის საკითხი....	56
4.8. რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტოს როლი მუნიციპალური დაფინანსების პოლიტიკაში	57
5. რელიგიური ორგანიზაციების საკუთრებასა და სარგებლობაში რეგისტრირებული უძრავი ქონება	58
5.1. საქართველოს საპატრიარქოს საკუთრებასა და სარგებლობაში რეგისტრირებული უძრავი ქონება	59
5.2. სხვა რელიგიური ორგანიზაციების საკუთრებასა და სარგებლობაში რეგისტრირებული უძრავი ნივთები	63
6. რელიგიური ორგანიზაციების გამჭვირვალობა და ანგარიშვალდებულება სახელმწიფოს დაფინანსების ფარგლებში	64
6.1. მოქმედი კონსტიტუციურ-სამართლებრივი ჩარჩოს მიმოხილვა.....	64
6.2. სახელმწიფოს წვდომა საქართველოს საპატრიარქოსთვის გადაცემულ საბიუჯეტო სახსრების ხარჯვასთან	67
6.3. სახელმწიფოს წვდომა ოთხი რელიგიური თემისთვის გადაცემული სახსრების ხარჯვასთან	68
7. რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსების არსებული მოდელების სამართლებრივი შეფასება	70
7.1. მართლმადიდებელი ეკლესიის დაფინანსების პრაქტიკის სამართლებრივი შეფასება	70
7.2. ოთხი რელიგიური გაერთიანების დაფინანსების პრაქტიკის სამართლებრივი შეფასება.....	72
7.3. დაფინანსების მოდელების შემაჯამებელი შეფასება.....	75
7.4. სეკულარიზმის სამართლებრივი პრინციპის მიმოხილვა	76

შესავალი

„ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრისა“ (EMC) და „ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტის“ (TDI) ერთობლივი კვლევის მიზანია, სახელმწიფოს მიერ რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსების არსებული პრაქტიკის მიმოხილვა, მათი სამართლებრივი შეფასება და მიმდინარე პოლიტიკურ და სოციალურ პროცესებთან დაფინანსების პრაქტიკის შესაძლო კავშირის გამოვლენა. ორგანიზაციების 2014 წელსაც გამოაქვეყნეს მსგავსი კვლევა, რომელიც 2012-2013 წლებში რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსების პოლიტიკის ანალიზს მოიცავდა.

წინამდებარე კვლევა შეისწავლის, 2014-2015 წლებში, სახელმწიფოს ბიუჯეტიდან, პრეზიდენტისა და მთავრობის სარეზერვო ფონდებიდან, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტების ბიუჯეტიდან რელიგიური გაერთიანებებისთვის გადაცემული ფინანსური რესურსებისა და სხვა მატერიალური ქონების მასშტაბსა და მიზნობრიობას.

კვლევის შედეგები აჩვენებს, რომ სახელმწიფოსგან დაფინანსების ძირითად ნაწილს საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესია (შემდგომში „მართლმადიდებელი ეკლესია“) და მის მიერ დაფუძნებული იურიდიული პირები იღებენ. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს სახელმწიფოსა და მართლმადიდებელ ეკლესიას შორის გაფორმებული კონსტიტუციური შეთანხმების პირობების მიუხედავად, მართლმადიდებელი ეკლესია სახელმწიფოსგან დაფინანსებას იღებს არა ზიანის ანაზღაურების წესით, არამედ პირდაპირი დაფინანსების წესით, რაც წინააღმდეგობაში მოდის სეკულარიზმის კონსტიტუციურ პრინციპთან და ქმნის სახელმწიფოსა და ეკლესიას შორის დაუშვებელი აფილაციის რისკებს.

სახელმწიფოს მიერ მართლმადიდებელი ეკლესიის მატერიალური მხარდაჭერა მასშტაბურია და ბიუჯეტიდან დოტაციის წესით მიღებული პირდაპირი დაფინანსების გარდა, მოიცავს სარეზერვო ფონდებიდან და მუნიციპალიტეტების ბიუჯეტიდან თანხებისა და საკმაოდ დიდი ოდენობის უძრავ-მოძრავი ქონების გადაცემას.

მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გამოყოფილი მატერიალური სიკეთის ძირითადი ნაწილი რელიგიური საქმიანობის განხორციელებას ხმარდება და არღვევს სახელმწიფოს რელიგიური ნეიტრალიტეტის მოთხოვნას. დაფინანსების პრაქტიკის ანალიზი აჩვენებს, რომ სახელმწიფო, როგორც წესი, არ ამოწმებს საქართველოს საპატრიარქოსთვის უძრავი და მოძრავი ქონების, თუ ფინანსური სახსრების გადაცემის საჭიროებას და შემდგომში ამ სახსრების გამოყენების მიზნობრიობას.

საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის გარდა, 2014 წელს, საქართველოს მთავრობამ დაიწყო კიდევ ოთხი სხვა რელიგიური თემის, კერძოდ, ისლამური, იუდეური, რომაულ-კათოლიკური და სომხური სამოციქულო აღმსარებლობის

მქონე რელიგიური გაერთიანებების დაფინანსება. ფორმალურად, სახელმწიფო უთითებს, რომ აღნიშნული დაფინანსება საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს, რელიგიური გაერთიანებებისთვის მიყენებული ზიანის ანაზღაურების მიზნით ხორციელდება, თუმცა, ფაქტობრივად, მართლმადიდებელი ეკლესიის მსგავსად, პირდაპირი დაფინანსების სისტემით მუშაობს. აღნიშნული რელიგიური ორგანიზაციების მიერ მიღებული საბიუჰეტო სახსრების ოდენობა, მართლმდიდებელ ეკლესიასთან შედარებით, რადიკალურად მცირეა. ამასთან, მართლმადიდებელი ეკლესიისგან განსხვავებით, სახელმწიფო აღნიშნული რელიგიური გაერთიანებებისთვის გაცემული ფინანსების მიზნობრიობასა და ხარჯვას დეტალურად აკონტროლებს.

კვლევის მეთოდოლოგია

სახელმწიფოს მხრიდან რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსების შესწავლის მიზნით, ორგანიზაციის მკვლევრებმა საჭარო ინფორმაცია გამოითხოვეს საქართველოს პრეზიდენტის აპარატის, საქართველოს მთავრობის, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის, ფინანსთა სამინისტროს, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს, კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროსგან. 2014 წლის საჭარო ინფორმაციის გამოთხვის მოთხოვნა გაეგზავნა 73 მუნიციპალიტეტს, 2015 წელს კი 74 მუნიციპალიტეტს, მათ შორის, თბილისის რაიონულ გამგეობებსა და თბილისის მერიას.¹ კვლევის პერიოდი მოიცავდა 2014 და 2015 წლებს.

აღნიშნული უწყებებიდან საჭარო ინფორმაციის სახით მიღებულ დოკუმენტებთან ერთად, კვლევის პროცესში დამუშავდა და გაანალიზდა საქართველოს საკანონმდებლო მაცნეს ვებ-გვერდზე გამოქვეყნებული აქტები. მათ შორის, მუნიციპალიტეტების საკრებულოების საბიუჰეტო დადგენილებები, ბიუჰეტის შესრულების ანგარიშები და საჭარო რეესტრის ელექტრონულ მონაცემთა ბაზაში რეგისტრირებული რელიგიურ ორგანიზაციათა უძრავი ქონების მონაცემები და სხვა საკანონმდებლო აქტები, რომლებიც რელიგიური ორგანიზაციებისთვის განკუთვნილ სპეციალურ რეგულაციებს ითვალისწინებს.

კვლევის ფარგლებში, ადამიანის უფლებების დაცვის სტანდარტებისა და სხვა ქვეყნების პრაქტიკის შუქჩე, გაანალიზდა ის საკანონმდებლო აქტები, რომლებიც რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსებისა და სხვადასხვა ტიპის ბენეფიტების საკითხს აწესრიგებს.

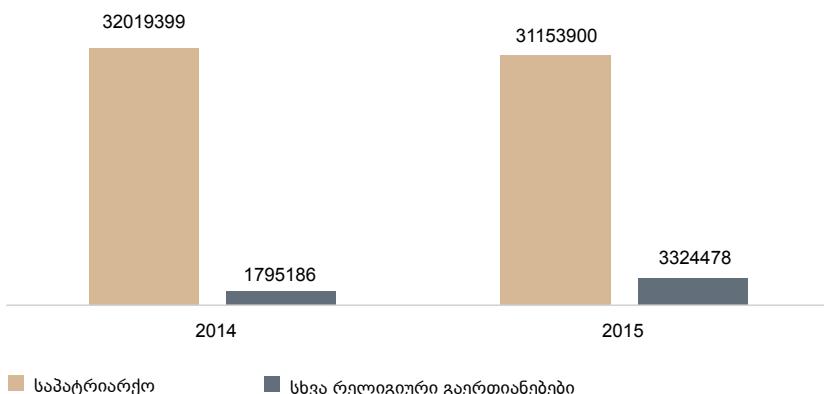
¹ შენიშვნა: 2014 წელს, მოთხოვნილი საჭარო ინფორმაცია არ გამოუგზავნია ქალაქ მცხეთის მერიასა და ცაგერის მუნიციპალიტეტს, 2015 წელს, წერილს ყველა მუნიციპალიტეტმა გასცა პასუხი.

1. კვლევის ძირითადი მიგნებები დაფინანსების ზოგადი სურათი

- წინა წლების მსგავსად საკვლევ პერიოდში სახელმწიფო აგრძელებდა მართლმადიდებელი ეკლესიის პირდაპირ საბიუჭებო დაფინანსებას. ამასთან, ეკლესიისთვის კვლავ რეგულარულად ხორციელდებოდა ფინანსური რესურსების, უძრავი ქონებისა და სხვა მატერიალური სიკეთების გადაცემა სარეზერვო ფონდებიდან და სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებული უძრავი-მოძრავი ქონების რესურსიდან;
- 2014-2015 წლებში რელიგიური ორგანიზაციების სახელმწიფო დაფინანსება ჯამურად 68 292 963 ლარს უტოლდება. რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსების სახელმწიფო პოლიტიკის ანალიზი აჩვენებს, რომ წინა წლების მსგავსად, სახელმწიფოს მიერ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის გადაცემული თანხების ყველაზე დიდი ნაწილი მართლმადიდებელ ეკლესიას გადაეცემა;
- 2014-2015 წლებში მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გადაცემული თანხის ჯამური ოდენობა 63 173 299 ლარს შეადგენს, საიდანაც თანხის ყველაზე დიდი ნაწილის გადაცემა ორივე წელს ცენტრალური სახელმწიფო ბიუჯეტიდან განხორციელდა;

დიაგრამა #1

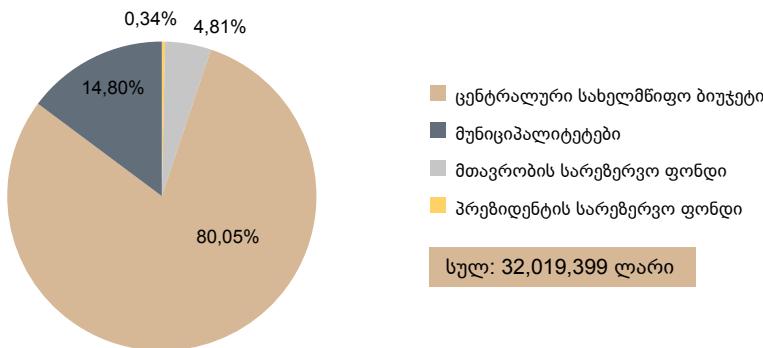
საერთო დაფინანსება - საქართველოს საპატრიარქო და სხვა რელიგიური გაერთიანებები (2014-2015)

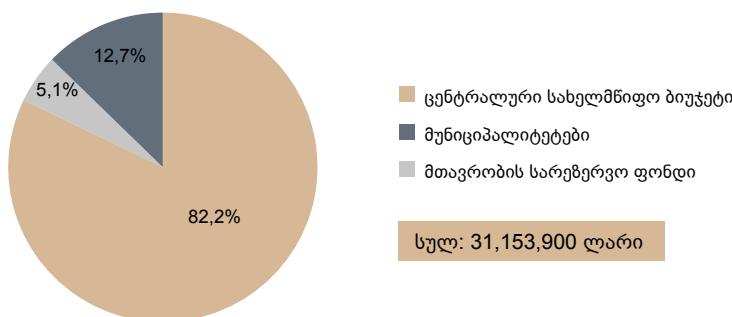
- 2014-2015 წლებში ცენტრალური სახელმწიფო ბიუჯეტიდან მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გადაცემული ჯამური 51 228 170.13 ლარიდან, თანხის ყველაზე დიდი ნაწილი მართლმადიდებელი ეკლესიის თანამშრომელთა ხელფასებს, პრემიებს, პონორარებსა და მსგავსი სახის მიზნობრიობას მოხმარდა, მეორე ნაწილი უძრავ-მოძრავი ნივთების შექმნა-სა და მათ მოვლა-პატრონობას, დარჩენილი თანხის გახარჯვა კი ძირითადად არაკლასი-ფიცირებული (სხვა დანარჩენი) დანიშნულებით განხორციელდა, შესაბამისად, აღნიშნული თანხების გახარჯვის მიზნობრიობის დადგენა შეუძლებელია;

დიაგრამა #2

მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გამოყოფილი ჭამური თანხა (2014)

დიაგრამა #3

მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გამოყოფილი ჭამური თანხა (2015)

პრებიდენტის სარეზერვო ფონდი

- წინა წლებისგან განსხვავებით რადიკალურად მცირდება მართლმადიდებელი ეკლესიის დაფინანსება პრებიდენტის სარეზერვო ფონდიდან რაც სავარაუდოდ, პრებიდენტის ინსტიტუტის როლის კონსტიტუციურ ცვლილებას უკავშირდება. 2014 წელს საქართველოს პრებიდენტის სარეზერვო ფონდიდან მართლმადიდებელ ეკლესიას ჭამში 108 000 ლარი გამოეყო, რომლის 91% სოციალურ პროექტს მოხმარდა. 2015 წელს პრებიდენტის სარეზერვო ფონდიდან თანხის გამოყოფა არ განხორციელებულა;

მთავრობის სარეზერვო ფონდი

- აღსანიშნავია, რომ წინა წლებთან შედარებით მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან ეკლესიისთვის გადაცემული თანხების ოდენობის მკვეთრი ზრდის ტენდენცია შეიმჩნევა. მაგალითისთვის, მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან მართლმადიდებელმა ეკლესიამ 2012 წელს 969 000 ლარი, 2013 წელს 270 000 ლარი, 2014 წელს 1 542 000 ლარი, 2015 წელს კი 1 590 000 ლარი მიიღო. 2014-2015 წლებში მართლმადიდებელ ეკლესიას საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან ჰამში 3 132 000 ლარი გამოეყო, რომლის 100% რელიგიური საგანმანათლებლო დაწესებულებების დაფინანსებას მოხმარდა, რაც თავის მხრივ რელიგიური განათლების განმახორციელებელი სუბიექტების ინსტიტუციურ გაძლიერებაზე უთითებს და არღვევს სეკულარული სახელმწიფოს პრინციპს;

მთავრობის მიერ უძრავი ქონების გადაცემის პრაქტიკა

- საკვლევ პერიოდში დაფიქსირდა მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის სახელმწიფოს მიერ გადაცემული უძრავი ქონების მასშტაბის შესამჩნევი ზრდა. 2014-2015 წლებში ეკლესიამ სახელმწიფოსგან 48 ერთეული უძრავი ნივთი (საერთო ფართობი: 913 546,922 კვ.მ.), მუნიციპალიტეტებიდან კი 18 ერთეული უძრავი ნივთი (საერთო ფართობი: 65,837) მიიღო საკუთრებაში;

მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის 2014 წელს გადაცემული უძრავი ქონება

	უძრავი ქონება	საერთო ფართობი
სახელმწიფოს საკუთრებიდან	27	345 454.83 კვ.მ
მუნიციპალიტეტის საკუთრებიდან	6	32, 642

მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის 2015 წელს გადაცემული უძრავი ქონება

	უძრავი ქონება	საერთო ფართობი
სახელმწიფოს საკუთრებიდან	21	568 060 კვ.მ
მუნიციპალიტეტის საკუთრებიდან	12	33,195 კვ.მ.

- აღსანიშნავია, რომ სახელმწიფო არ ახდენს ეკლესიისთვის გადაცემული უძრავი ქონების ღირებულების შეფასებას და შესაბამისად, გადაცემული ქონების საბჭოთა პერიოდში მიყენებული ზიანის ანაზღაურების პროცესთან კავშირში დაანგარიშება შეუძლებელი ხდება. კვლევის შედეგები აჩვენებს, რომ მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გამოყოფილი მატერიალური სიკეთის ძირითადი ნაწილი რელიგიური საქმიანობის განხორციელებას ხმარდება და არღვევს სახელმწიფოს რელიგიური ნეიტრალიტეტის მოთხოვნას. სახელმწიფო, როგორც წესი, არ ამონმებს საპატრიარქოსთვის უძრავი და მოძრავი ქონების, თუ ფინანსური სახსრების გადაცემის საჭიროებას და შემდგომში ამ სახსრების გამოყენების მიზნობრიობას;

- კვლევის ფარგლებში განხორციელდა საპატრიარქოს საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების სრული მასშტაბის შესწავლა. საჭარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს ოფიციალური მონაცემების თანახმად, 2015 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, საქართველოს საპატრიარქოს საკუთრებაში ფიქსირდება 565 მიწის ნაკვეთი, ჭამური ფართობით 16 742 987.82 კვ.მ. (1674.3 ჰა). აღსანიშნავია, რომ მართლმადიდებელი ეკლესიის საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონება 6-ჯერ აღემატება თვითმართველი ქალაქი მცხეთის მთლიან ფართობს;
- კვლევის შედეგად გამოჩნდა, რომ მართლმადიდებელი ეკლესია ზოგიერთ შემთხვევაში სახელმწიფოს მიერ მისთვის საკუთრებაში გადაცემული რამდენიმე უძრავ ნივთს მოვარდის მიღების მიზნით იჯარით გასცემს;

მართლმადიდებელი ეკლესიის დაფინანსების პოლიტიკური კონტექსტი

- წინა ხელისუფლების პირობებში დაფინანსების კვლევის შედეგები აჩვენებდა, რომ ბიუჯეტიდან და სარეზერვო ფონდებიდან დაფინანსების რადიკალური ზრდა წინასაარჩევნო პერიოდსა და პოლიტიკურ კრიზისებს ემთხვეოდა. ახალი ხელისუფლების პირობებში მსგავსი პირდაპირი კორელაციების პოვნა რთულია. თუმცა, იმ პირობებში, როდესაც დაფინანსების პოლიტიკა ხელისუფლებას არსებითად არ შეუცვლია, სახელმწიფოს აფილაციები და ლოიალობა ეკლესიას მიმართ კი კიდევ უფრო ღიად გამოჩნდა პოლიტიკურ ცხოვრება-სა და ინსტიტუციურ დონეებზე, ეს გარემოება სახელმწიფოსა და ეკლესიას შორის არასეკულარული მიმართებების გაღრმავებაზე უნდა უთითებდეს;

სხვა ოთხი რელიგიური ორგანიზაციების სახელმწიფო დაფინანსების პრაქტიკა

- 2014 წლიდან სახელმწიფო დაინტენტო ათხი რელიგიური გაერთიანების (ისლამური, იუდეური, რომაულ-კათოლიკური და სომხური სამოციქულო აღმსარებლობის მქონე რელიგიური გაერთიანებების) დაფინანსება საბჭოთა პერიოდში მიყენებული მატერიალური და მორალური ზიანის ანაზღაურების საფუძვლით. 2014 წელს აღნიშნული გაერთიანებებისთვის გადაცემული თანხა მთლიანობაში 1 795 186 ლარს, 2015 წელს 3 324 478 ლარს შეადგინდა;
- ოთხი რელიგიური ორგანიზაციის დაფინანსების პრაქტიკა, მართლმადიდებელი ეკლესიის მსგავსად ასევე პირდაპირი დაფინანსების მოდელში ექცევა. შესაბამისი დადგენილება ასევე არ ითვალისწინებს ზიანის ოდენობის განსაზღვრის ობიექტურ, სამართლიან და ზიანთან დაკავშირებული კრიტერიუმებს. აღსანიშნავია, რომ ოთხი რელიგიური ორგანიზაციის დაფინანსების წესი დისკრიმინაციულია და ის გამორიცხავს სხვა რელიგიურ დენომინაციებს, რომლებსაც საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს ასევე მიადგათ ზიანი. აღსანიშნავია, რომ მართლმადიდებელი ეკლესიისგან განსხვავებით, სახელმწიფო სრულად ახდენს ოთხი რელიგიური ორგანიზაციის დაფინანსების მიზნობრიობისა და ხარჯვის კონტროლს, რაც რელიგიური ორგანიზაციების ავტონომიაში ჩარევის შემაშფოთებლად მაღალ რისკებს შეიცავს;

მუნიციპალური დაფინანსების პრაქტიკები

- თვითმმართველი თემებისა და ქალაქების ბიუჯეტები ითვალისწინებს საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის, მის დაქვემდებარებაში არსებული ეპარქიებისა და ეკლესიების დაფინანსებას კონკრეტული პროგრამების მიხედვით. აღნიშნულ ქვეპროგრამებს სპეციალური დასახელება აქვს - „რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა“ შესაბამისი პროგრამული კოდებით;
- 2014 წელს, 40-მა მუნიციპალიტეტმა და თბილისის 10-მა რაიონულმა გამგეობამ, მართლმადიდებელ ეკლესიასა და მის დაქვემდებარებაში არსებული ეკლესიების, სასულიერო პირების, ეპარქიების თუ იურიდიული პირებისთვის გამოყო სულ 4,738,539 ლარი (რეგიონები - 2,967,578 ლარი, თბილისი - 1,770,961 ლარი). 2015 წელს, 48 მუნიციპალიტეტმა და თბილისის 10-მა რაიონულმა გამგეობამ საქართველოს საპატრიარქოს გადაურიცხა 3,966,590 ლარი (რეგიონები - 2,364,829 ლარი, თბილისი - 1,601,761 ლარი);
- 2012-2015 წლებში საპატრიარქოს მუნიციპალური დაფინანსების დინამიკა (მონაცემები არ მოიცავს თბილისში დაფინანსებას) აჩვენებს, რომ 2014 წელს 2013 წელთან შედარებით, დაფინანსება გაზრდილია 23%-ით, ხოლო 2012 წელთან შედარებით -54%-ით. აღსანიშნავია, რომ 2014 წელს, 2009 წლის შემდეგ დაფინანსების ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი დაფიქსირდა. 2015 წელს, მუნიციპალური დაფინანსების მაჩვენებელმა 2014 წელთან შედარებით 20%-ით იკლო, თუმცა, აღემატება 2012 წლის დაფინანსების მაჩვენებელს. რაც შეეხება თბილისს, 2014 წელს, 2013 წელთან შედარებით დაფინანსება თითქმის 20%-ით არის გაზრდილი;
- 2014 წელს რეგიონებში საქართველოს საპატრიარქოსთვის გამოყოფილი მუნიციპალური დაფინანსების თითქმის ნახევრის ხარჯვის მიზნობრიობა უცნობია. იმ ნაწილში, კი სადაც თანხის მიზნობრიობა ცნობილია, პროცენტულად ყველაზე დიდი თანხა ეკლესიების მშენებლობა/რესტარაციასა და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებაზე იხარჯება, სოციალურ-საქველმოქმედო მომსახურებაზე კი, 1%-ზე ნაკლებია გამოყოფილი;
- 2014-2015 წლებში, ადგილობრივი მუნიციპალიტეტების მიერ რეგიონებში საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გადაცემული მინების საერთო ფართობი მკვეთრად აღემატება წინა წლებში გადაცემული ქონების მასშტაბს;
- ადგილობრივი მუნიციპალიტეტების მხრიდან სხვა რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსება უმნიშვნელოა;
- 74 მუნიციპალიტეტიდან და თბილისის 10 რაიონიდან თვითმმართველი ერთეულების მიერ თანხის მიზნობრივად ხარჯვის მონიტორინგი განხორციელდა მხოლოდ 9 შემთხვევაში. აქედან 3 შემთხვევაში, მხოლოდ ნანილობრივ, რაც იმას ნიშნავს, რომ მონიტორინგი ჩატარდა არა მათ მიერ 2015 წელს თანხების ყველა გადარიცხვაზე, არამედ მხოლოდ 8ოგი-ერთ მათგანზე.

2. რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსების არსებული მოდელების მიმოხილვა

2.1. საქართველოს საპატრიარქოსა და მის მიერ დაფუძნებული იურიდიული პირების საბიუჯეტო დაფინანსების წესის, მასშტაბისა და მიზნობრიობის მიმოხილვა

2002 წელს, საქართველოს სახელმწიფოსა და საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალურ მართლმადიდებელ ეკლესიას შორის დადებული კონსტიტუციური შეთანხმების (შემდგომში კონსტიტუციური შეთანხმება) დადების შემდეგ, მართლმადიდებელი ეკლესიის დაფინანსება სხვადასხვა სახელმწიფო წყაროდან, მათ შორის, ცენტრალური და ადგილობრივი ბიუჯეტიდან, სარეზერვო ფონდებიდან ხორციელდება. დაფინანსების გარდა, მართლმადიდებელი ეკლესია, 2002 წლის შემდეგ, სახელმწიფო დაწესებულებებიდან საკუთრებაში იღებს სხვადასხვა სახის უძრავ, მოძრავ ნივთებსა და სხვა სარგებელს. ეკლესიის დაფინანსებაში ყველაზე დიდი წილი ცენტრალური ბიუჯეტიდან ყოველწლიურ ტრანსფერზე მოდის.

2002 წლიდან 2015 წლის ჩათვლით, საქართველოს საპატრიარქომ ცენტრალური სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ჯამში 200 971 600 ლარი მიიღო. 2009 წლიდან 2013 წლამდე, ყოველწლიურად გამოყოფილი თანხები 22-დან 27 მილიონამდე მერყეობდა, ხოლო 2013 წლიდან, ქვეყნის მთავარი საფინანსო დოკუმენტი საპატრიარქოს დაფინანსებისათვის სტაბილურად 25 მილიონს ითვალისწინებს.

წელი	სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გადაცემული თანხის ოდენობა
2002	857,600
2003	910,000
2004	1,640,000
2005	1,290,100
2006	4,803,300
2007	4,270,600
2008	12,933,400
2009	26,394,900
2010	25,680,000
2011	24,391,700
2012	22,800,000
2013	25,000,000
2014	25,000,000
2015	25,000,000
ჯამში	200,971,600

კონსტიტუციური შეთანხმების შესაბამისად, საქართველოს საპატრიარქოსთვის გადასაცემი თანხის ოდენობა საქართველოს პარლამენტის მიერ, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მომზადებული სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონპროექტით განისაზღვრება. შესაბამისად, საქართველოს საპატრიარქოსთვის ყოველი მომდევნო წლისთვის ბიუჯეტიდან გადასაცემი თანხის ოდენობა, საბიუჯეტო წლის დასასრულს, საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებული, მომავალი წლის ბიუჯეტის შესახებ კანონით წესრიგდება.

საბიუჯეტო თანხების დიდი ნაწილი საქართველოს საპატრიარქოს მიერ დაფუძნებულ იურიდიულ პირებს გადაცემა. თავად საპატრიარქო დაფინანსების მხოლოდ მცირე ნაწილს იღებს.

ბოლო წლების ბიუჯეტის კანონების ანალიზი ცხადყოფს, რომ მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გაცემული თანხების ადრესატთა უმეტესობას საპატრიარქოს მიერ დაფუძნებული საგანმანათლებლო დაწესებულებები წარმოადგენენ. ხოლო თანხის ხარჯების მიზნობრიობად სასულიერო განათლების ხელშეწყობაა მითითებული. კერძოდ, ბიუჯეტის კანონის თანახმად, მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გადაცემული თანხა ხმარდება ახალგაზრდების ქრისტიანული ღირებულებებით აღზრდას საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში (მათ შორის, მაღალმთიან რეგიონებში). ამ მიზნით, დაფინანსებას იღებს საპატრიარქოს 70-გე მეტი საგანმანათლებლო-კულტურული და საქველმოქმედო ორგანიზაცია. მათ შორის, სასულიერო აკადემიები და სემინარიები, უნივერსიტეტი, სკოლა-გიმნაზიები, დედათა და ბავშვთა სახლები, ობოლ და მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა პანსიონები, სმენადაქვეითებულ ბავშვთა რეაბილიტაციისა და ადაპტაციის ცენტრი, პროფესიული კოლეჯი და სახელობო სასწავლებლები. 2014-2015 წლებში, საქართველოს საპატრიარქომ და მისმა დაფუძნებულმა იურიდიულმა პირებმა „საქართველოს 2014 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ და „საქართველოს 2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონების საფუძველზე, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსგან ჭამში 51 228 170.13 ლარი მიიღეს.

წელი	გეგმა	შესრულება
2014	25 000 000	25 630 860.48
2015	25 000 000	25 597 309.65
ჯამი	50 000 000	51 228 170.13

2014-2015 წლებში, ცენტრალური სახელმწიფო ბიუჯეტიდან საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გადაცემული დაფინანსების ფარგლებში, დაფინანსება მიიღო საქართველოს საპატრიარქომ და მისმა დაფუძნებულმა 63-მა იურიდიულმა პირმა.

საბიუჯეტო დაფინანსების მიმღები 12 სუბიექტი განსაზღვრულია პირდაპირ სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ საქართველოს კანონით (იბ. დანართი #1), ხოლო საბიუჯეტო დაფინანსების მიღებ დანარჩენ სუბიექტებს, სასულიერო განათლების ხელშეწყობის ფარგლებში, განსაზღვრავს საქართველოს საპატრიარქო.

სასულიერო განათლების ხელშეწყობის გრანტის ფარგლებში, სახელმწიფო ბიუჯეტიდან 2014-2015 წლებში გამოყოფილი, დაახლოებით, 15 მილიონი ლარი საქართველოს საპატიოარქო-სა და მის დაფუძნებულ 51 იურიდიულ პირზე განაწილდა. ამ იურიდიული პირების დიდი ნაწილი ბოგად საგანმანათლებლო და უმაღლეს საგანმანათლებლო საქმიანობას ახორციელებს.

თავად საპატიოარქო ბიუჯეტიდან მხოლოდ თანხის მცირე ნაწილს იღებს. 2014 წელს, უშავლოდ საქართველოს საპატიოარქოს მიერ მიღებული თანხა 804 100 ლარს შეადგენდა, 2015 წელს კი 1 779 999.68 ლარს.

2014-2015 წლებში, საქართველოს საპატიოარქოსა და მისი იურიდიული პირებისთვის გადაცემული საბიუჯეტო სახსრების დიდი ნაწილი თანამშრომელთა ხელფასებს, პრემიებს, დანამატებსა და პონორარებს მოხმარდა (იხ. დანართი #2).

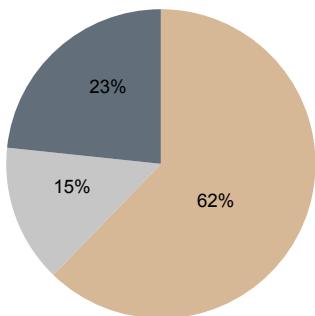
2014 წლის საბიუჯეტო ტრანსფერის მონაცემების თანახმად, 25 630 860.48 ლარიდან, მართლმადიდებელმა ეკლესიამ, მიღებული თანხის 62.23% (15 436 593.55 ლარი) ძირითადად, თანამშრომელთა ხელფასებს, პრემიებს, პონორარებსა და მსგავსი სახის მიზნობრიობას მოახმარა.

2015 წელსაც, მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გადაცემული საბიუჯეტო დაფინანსების დიდი ნაწილი, 25 597 309.65 ლარის 61.49% (15 739 214.15 ლარი) თანამშრომელთა ფინანსურ უზრუნველყოფაზე დაიხარჯა.

2014-2015 წელს, საბიუჯეტო ტრანსფერიდან მიღებული თანხის მეორე ძირითადი ნაწილი კი, უძრავ-მოძრავი ქონების შეძენასა და მათ შენახვასთან დაკავშირებულ ხარჯებს მომარდა. ორივე წელს, აღნიშნული თანხის ყველაზე დიდი ნაწილი, რამდენიმე მილიონი ლარი არასაცხოვრებელ შენობა-ნაგებობებს მოახმარდა.

დიაგრამა #4

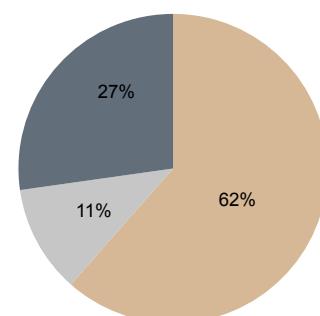
ცენტრალური სახელმწიფო ბიუჯეტიდან
მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის
გადაცემული თანხების მიზნობრიობა (2014)

- ხელფასები, პონორარები და ა.შ
- უძრავ-მოძრავი ნივთების შეძენა-შენახვა
- სხვა მიზნობრიობა

დიაგრამა #5

ცენტრალური სახელმწიფო ბიუჯეტიდან
მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის
გადაცემული თანხების მიზნობრიობა (2015)

- ხელფასები, პონორარები და ა.შ
- უძრავ-მოძრავი ნივთების შეძენა-შენახვა
- სხვა მიზნობრიობა

დასახელება	შესრულება (ლარი) 2014 წ.	შესრულება (ლარი) 2015 წ.
საცხოვრებელი შენობები	169 365.00	136 958.40
არასაცხოვრებელი შენობები	3 092 924.33	2 618 655.67
სხვა შენობა-ნაგებობები	25 000.00	60 000.00
მაღალი გამავლობის მსუბუქი ავტომობილი	53 035.00	0
მსუბუქი ავტომობილი	4 318.00	0
ტრაქტორები, კომბაინები და სხვა სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა	2 000.00	0
სხვა სატრანსპორტო საშუალებები	103 626.00	46 535.00
ტელევიზორი	1 994.99	3 903.00
მაცივარი	6 695.04	6 962.00
კომპიუტერი	18 573.30	15 616.99
პრინტერი, სკანერი, ასლგადამღები	8 589.99	3 380
ფოტოაპარატი	763.2	2550
ვიდეო-აუდიო აპარატურა	4 000.00	9 497.00
მუსიკალური ინსტრუმენტები	3 000.00	9 440.00
ავეჭი	13 642.00	38 784.00
რბილი ავეჭი	1 820.00	1 887.00
სპორტული საქონელი	13 991.00	0
ოპტიკური ხელსააწყო	0.00	2 445.00
ნახატი, ქანდაკება, ხელოვნების სხვა ნიმუშები, ანტიკვარიატი და ძვირადღირებული კოლექციები	39 700.00	1 370.00
სხვა მანქანა-დანადგარები და ინვენტარი, რომელიც არ არის კლასიფიცირებული	123 656.72	47 552.57
სხვა ძირითადი აქტივები	9 006.21	17 500.00
კამი	3 695 700.78 (2014 წელს გაცემული მთლიანი თანხის 14.44%)	2 886 078.23 (2015 წელს გაცემული მთლიანი თანხის 11.28%)

2.2. የተወለደው በመሆኑን የሚገልጻ የሚያስፈልግ ነው

2014 წლის 27 იანვარს, საქართველოს მთავრობამ მიიღო დადგენილება „საქართველოში არსებული რელიგიური გაერთიანებებისათვის საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს მიყინვანებული ზიანის ნაწილობრივ ანაზღაურებასთან დაკავშირებული“. ზოგიერთი ორნიში-

ების განხორციელების წესის დამტკიცების თაობაზე“.² დადგენილების თანახმად, საქართველოს მთავრობა აღიარებს საქართველოში არსებული რელიგიური გაერთიანებებისათვის საბჭოთა ტოტალიტარული რეაქიმის დროს მიყენებულ ზიანს. განსახილველ პერიოდში საქართველოში არსებული რელიგიური გაერთიანებებისათვის მიყენებული მატერიალური და მორალური ზიანის ანაზღაურების სამართლებრივი ვალდებულების არარსებობის მიუხედავად, სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპიდან გამომდინარე, მთავრობამ გამოაცხადა მზადყოფნა 2014 წლის 27 იანვრამდე საჭარო სამართლის იურიდიული პირის სამართლებრივი ფორმით რეგისტრირებული ისლამური, იუდეური, რომაულ-კათოლიკური და სომხური სამოციქულო აღმსარებლობის მქონე რელიგიური გაერთიანებებისთვის აენაზღაურებინა მატერიალური და მორალური ზიანი.

იმის მიუხედავად, რომ საბჭოთა ტოტალიტარული რეაქიმის დროს, მასშტაბური ზიანი ასევე მიადგა საქართველოში არსებულ სხვა რელიგიურ ორგანიზაციებს (იეზიდი თემი, ლუთერული ეკლესია, სახარების რწმენის ეკლესია, ევანგელურ-ბაპტისტური ეკლესია, სხვა პროტესტანტული დენომინაციები და ა.შ.), სახელმწიფოს მიერ კომპენსაციის მიმღები რელიგიური ორგანიზაციების (თემების) შერჩევა წინასწარ დადგენილი, ობიექტური კრიტერიუმების შეფასებისა და კვლევის გარეშე განხორციელდა.³ ოთხი რელიგიური გაერთიანების შერჩევის კრიტერიუმები ბუნდოვანი იყო თავად რელიგიური ორგანიზაციებისთვისაც.⁴

საქართველოს მთავრობის დადგენილების თანახმად, იმის გათვალისწინებით, რომ საქართველოში რეგისტრირებულ რელიგიურ გაერთიანებებს არ აქვთ სამართლებრივი კავშირი საბჭოთა რეაქიმის დროს დაბარალებულ რელიგიურ გაერთიანებებსა და თემებთან, საქართველოს მთავრობა ზიანს აუნაზღაურებს იმ რელიგიურ გაერთიანებას, რომელიც აღიარებს იმავე რელიგიურ მოძღვრებას და/ან მას აქვს აღმსარებლობითი მემკვიდრეობა დაბარალებული რელიგიური გაერთიანებებისაგან.⁵

დადგენილების შესაბამისად, იმ შემთხვევაში, თუ რელიგიური თემი წარმოდგენილია რამდენიმე საჭარო სამართლის იურიდიული პირის მიერ, მათ მოეთხოვებათ ერთ იურიდიულ პირად გაერთიანება ან წარმომადგენლობითი საბჭოს შექმნა, რომელშიც შევა ერთი და იმავე აღმსარებლობის ყველა რელიგიური გაერთიანების წარმომადგენელი. იგი იქნება უფლებამოსილი, ანარმონოს ურთიერთობა სახელმწიფო ორგანოებთან თავისი აღმსარებ-

2 „საქართველოში არსებული რელიგიური გაერთიანებებისათვის საბჭოთა ტოტალიტარული რეაქიმის დროს მიყენებული ზიანის ნაწილობრივ ანაზღაურებასთან დაკავშირებული ზოგიერთი ღონისძიების განხორციელების წესის“ დამტკიცების თაობაზე საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 27 იანვრის N117 დადგენილება

3 შეინიშვნა: აღსანიშნავია, რომ სხის რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტოს თავმჯდომარე ზაზა ვაშავაძემ, 2016 წელს, სააგენტოს 2015 წლის საქმიანობის ანგარიშის პრეზენტაციაზე განაცხადა, რომ 2016 წლის ბოლომდე, სავარაუდოდ, შესაბამისი ცვლილება შევიდოდა მთავრობის N117 დადგენილებაში და საბჭოთა პერიოდში მიყენებული ზიანის ანაზღაურება მოხდებოდა დამატებით კიდევ ერთი ან ორი რელიგიური ორგანიზაციისთვის. თუმცა მან არ დააზუსტა ის კრიტერიუმები, რის საფუძველზე მოსდება კონკრეტული ორგანიზაციების შერჩევა.

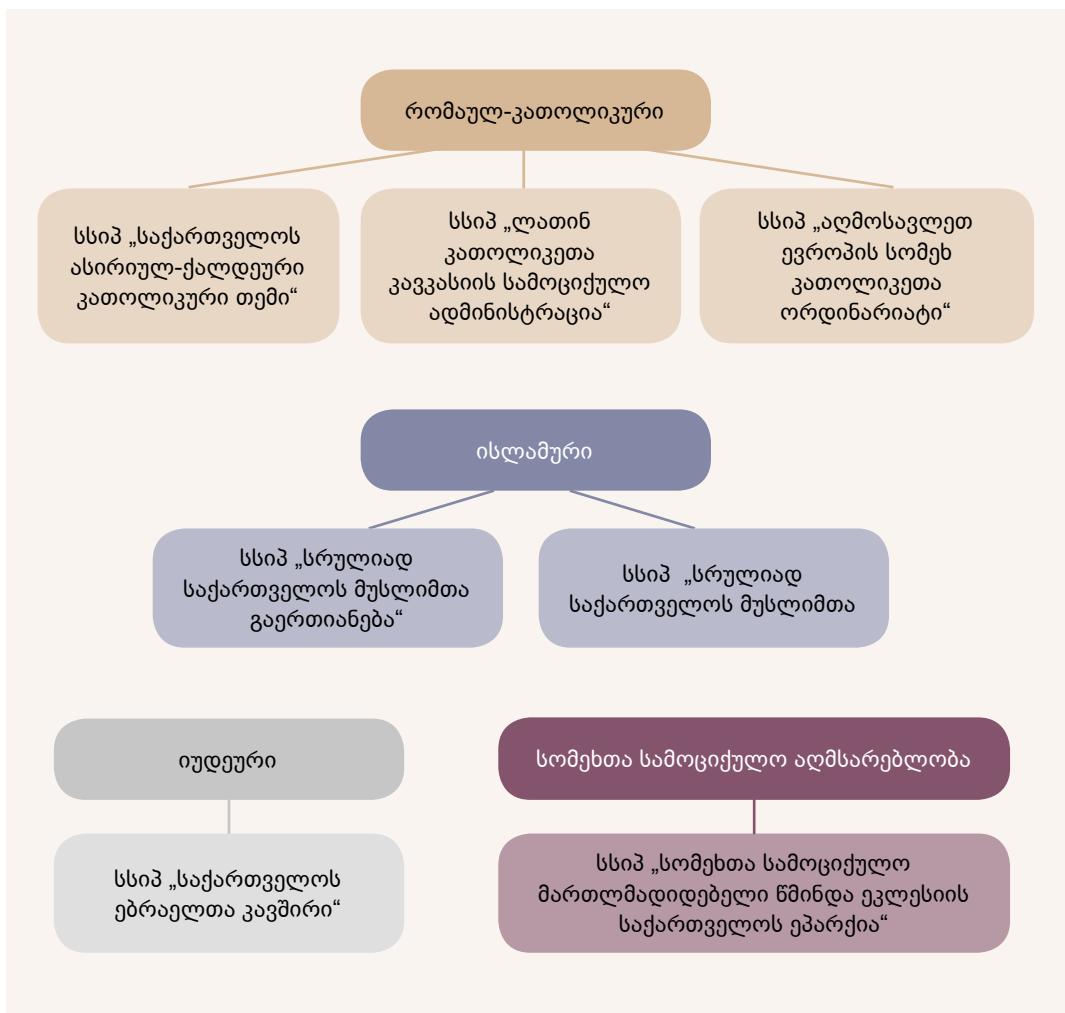
4 საქართველოს სახალხო დამცველის საპარლამენტო ანგარიში „ადამიანის უფლებათა მდგომარეობა საქართველოში 2014 წელი“ გვ. 327. ხელმისაწვდომია <http://www.ombudsman.ge/uploads/other/3/3509.pdf>

5 „საქართველოში არსებული რელიგიური გაერთიანებებისათვის საბჭოთა ტოტალიტარული რეაქიმის დროს მიყენებული ზიანის ნაწილობრივ ანაზღაურებასთან დაკავშირებული ზოგიერთი ღონისძიების განხორციელების წესის“ დამტკიცების თაობაზე საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 27 იანვრის N117 დადგენილების მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტი;

ლობის სახელით, მიიღოს ანაზღაურება და იყოს სოლიდარულად პასუხისმგებელი მიღებული თანხის მიზნობრივად ხარჯვაზე.⁶

საქართველოს მთავრობის N117-ე დადგენილების საფუძველზე, 2014-2015 წლებში, დაფინანსება ჭამში შვიდმა რელიგიურმა ორგანიზაციამ მიიღო. დაფინანსების მიღების მიზნით, ორმა რელიგიურმა თემმა (კათოლიკე და მუსლიმი თემები) წარმომადგენლობითი საბჭოები შექმნა.

საქართველოს მთავრობის N117-ე დადგენილების ფარგლებში, დაფინანსებას იღებენ შემდეგი ორგანიზაციები:

6 „საქართველოში არსებული რელიგიური გაერთიანებებისათვის საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს მიყენებული ზიანის ნაწილობრივ ანაზღაურებასთან დაკავშირებული ზოგიერთი ღონისძიების განხორციელების წესის“ დამტკიცების თაობაზე საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 27 იანვრის N117 დადგენილების მე-3 მუხლის მე-2 პუნქტი

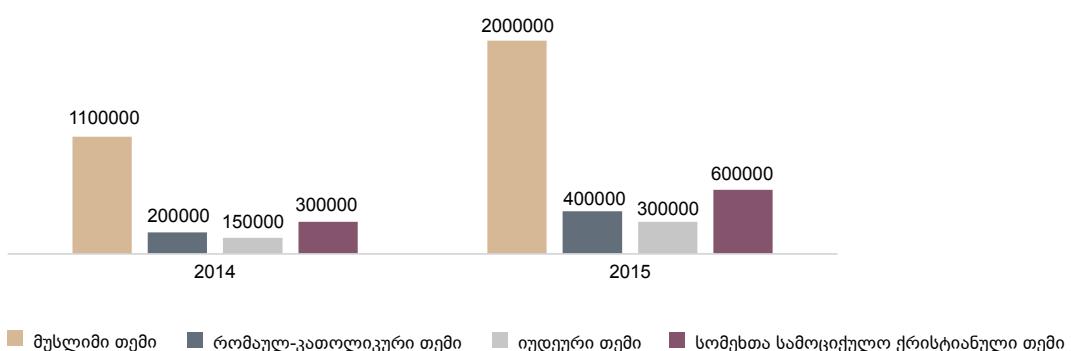
2014 წელს, საქართველოს მთავრობის N117-ე დადგენილების საფუძველზე, ოთხი რელიგიური გაერთიანებისთვის გარალის ანაზღაურების ფარგლებში გასაცემი თანხა საქართველოს მთავრობის სარეგერვო ფონდიდან გამოიყო⁷, ვინაიდან „საქართველოს 2014 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონი უკვე მიღებული იყო. ოთხი რელიგიური თემისთვის, საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის ფარგლებში მიყენებული ზიანის კომპენსაციის მიზნით გადასაცემი თანხა 2014 წელს 1 750 000 ლარით განისაზღვრა. 2015 წელს აღნიშნული თანხა სახელმწიფო ბიუჯეტიდან სსიპ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტოს გადაეცა 4 200 000 ლარის ოდენობით.

2014 წელს, საქართველოს მუსლიმი თემისთვის გადარიცხული თანხა შეადგენდა 1 100 000 ლარს, იუდეური თემისთვის – 150 000 ლარს, რომაულ-კათოლიკური თემისთვის 200 000 ლარს, ხოლო სომეხთა სამოციქულო ქრისტიანული თემისთვის 300 000 ლარს.

2015 წელს დადგენილებით ოთხი რელიგიური ორგანიზაციისთვის გადაცემული თანხები გაორმაგდა და 3 300 000 ლარი შეადგინა. აღნიშნული თანხა ორგანიზაციების შორის შედეგი პროპორციით განაწილდა: მუსლიმი თემი - 2 000 000 ლარი, იუდეური თემი - 300 000 ლარი, რომაულ-კათოლიკური თემი - 400 000 ლარი, სომეხთა სამოციქულო ქრისტიანული თემი - 600 000 ლარი.

დიაგრამა #6

ოთხი რელიგიური თემისთვის გადაცემული თანხა (2014-2015)

7 საქართველოს მთავრობის განკარგულება N1942. 30.10.2014

რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტოს (შემდგომში სააგენტო) პოზიციის თანახმად, ორივე წელს რელიგიური გაერთიანებებისთვის გასანაწილებელი თანხის განსაზღვრის დროს, გათვალისწინებული იყო ისეთი ობიექტური მონაცემები, როგორიცაა: მრევლის, სა-სულიერო პირების რაოდენობა; ასევე, საკულტო შენობა-ნაგებობების რაოდენობა და მათი დღევანდელი მდგომარეობა, მიმდინარე საჭიროებები და ა.შ.

თანხების გადაცემის მიზნით, სააგენტომ რელიგიურ ორგანიზაციებთან საბჭოთა ტოტალური რეანიმის დროს მიყენებული ზიანის ნაწილობრივი ანაზღაურების შესახებ ხელშეკრულებები გააფორმა, რომლის თანახმადაც, რელიგიურ გაერთიანებებს დაეკისრათ ვალდებულება, მათთვის კომპენსაციის სახით გადაცემული თანხები დაეხარჯათ შემდეგი მიზნობრიობით:

- ღვთისმსახურთა სახელფასო და რელიგიური საქმიანობის განხორციელების ანაზღაურება;
- საკულტო და რელიგიური შენობა-ნაგებობების რესტავრაცია და მოვლა-პატრონობა;
- რელიგიური საგანმანათლებლო საქმიანობა;
- რელიგიური გაერთიანების მიმდინარე საყოფაცხოვრებო ხარჯები;
- კულტურული და საქველმოქმედო საქმიანობა;

სააგენტოს მიერ, 2014 წელს, მუსლიმ თემთან დადებული ხელშეკრულების თანახმად, მუსლიმი თემი ვალდებული იყო 2014 წელს მიღებული თანხის 75% დაეხარჯა ღვთისმსახურთა სახელფასო და რელიგიური საქმიანობის განხორციელების ანაზღაურებაზე, ხოლო მიღებული თანხის დარჩენილი 25% ხელშეკრულებით განსაზღვრულ სხვა მიზნობრიობაზე.

აღსანიშნავია, რომ 2014 წელს, სააგენტოს მიერ რელიგიურ თემებთან დადებული ხელშეკრულებების ბლანკებური ხასიათის მიუხედავად, მითითებული პირობა მხოლოდ მუსლიმ თემთან დადებულ ხელშეკრულებაში გვხვდება. 2015 წელს, მუსლიმ თემთან სააგენტოს მიერ დადებულ ხელშეკრულებაში ეს პირობა აღარ არის.

3. 2014-2015 წლებში სარეზერვო ფონდებიდან, საქართველოს მთავრობისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მიერ რელიგიური გაერთიანებების დაფინანსებისა და მატერიალური მხარდაჭერის სხვა პრაქტიკის მიმოხილვა

საქართველოს პრეზიდენტისა და საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდები, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობა, ასევე, სახელმწიფო სტრუქტურები საქართველოს პრეზიდენტისა და მთავრობის ინდივიდუალური აქტებით, წლების განმავლობაში გადასცემენ საქართველოს საპატრიარქოს სხვადასხვა სახის მატერიალურ სიკეთეს.

პრაქტიკის ანალიზი აჩვენებს, რომ ზოგჯერ, დახმარებას სხვა რელიგიური გაერთიანებებიც იღებენ, თუმცა საპატრიარქოსთან შედარებით, ეს მაჩვენებელი მინიმალურია და ძირითადად, რელიგიურ-საკულტო დაწესებულებებს ხმარდება.

წინამდებარე თავში შეფასებულია მთავრობისა და პრეზიდენტის მიერ, 2014 -2015 წლებში, საქართველოს საპატრიარქოსა და სხვა რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსებისა და სხვა ფორმით მატერიალური მხარდაჭერის პრაქტიკა.

3.1. 2014-2015 წლებში პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდიდან საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გამოყოფილი თანხების ოდენობისა და მიზნობრიობის ანალიზი

2014-2015 წლებში, წინა წლებთან შედარებით, საქართველოს პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდიდან თანხების გამოყოფის პრაქტიკა არსებითად არის შეცვლილი. ეს ცვლილება, სავარაუდოდ, პრეზიდენტის ინსტიტუტის შესუსტებით არის განპირობებული. 2007-2013 წლებში, საქართველოს პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდიდან მართლმადიდებელ ეკლესიას მთლიანობაში 10 806 207 ლარი გადაეცა. ამ პერიოდში, საქართველოს საპატრიარქოსთვის ფინანსური დახმარების გადაცემა ძირითადად მნიშვნელოვან პოლიტიკურ მოვლენებსა და პოლიტიკურ კრიზისებს უკავშირდებოდა⁸. ხელისუფლების ტრანზიციის შემდგომ, პრაქტიკის ანალიზი აღნიშნული ტენდენციის ცვლილებას აჩვენებს. პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდიდან რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსება არსებითად შემცირებულია. ამასთან რელიგიური ორგანიზაციებისთვის ფინანსების თუ სხვა სარგებლის გაცემა არ უკავშირდება კონკრეტულ პოლიტიკურ მოვლენებს და ძირითადად არათანმიმდევრულად, რელიგიური ორგანიზაციის მოთხოვნის საფუძველზე ხორციელდება.

2014 წელს, საქართველოს პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდი სულ 5 000 000 ლარით იყო განსაზღვრული, საიდანაც 108 000 ლარი საქართველოს საპატრიარქოს იურიდიულ პირებსა და მის ბენეფიციარებს გადაეცათ და ძირითადად მოწყვლადი ჰგუფების სოციალური საჭიროებების დაკმაყოფილებისკენ იყო მიმართული.

2014 წელს, საქართველოს პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდიდან, საქართველოს პატრიარქის ილია II-ს ინტრონიზაციის შესახებ ფილმის დამზადებისთვის საჭირო ხარჯების დაფინანსების მიზნით, შპს „საქართველოს საპატრიარქოსთან არსებული კინოსტუდია სიონს“ გამოეყო 10 000 ლარი.

⁸ ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსების პრაქტიკა (2013 და 2014 წლის დასაწყისის მდგომარეობისა და ხელისუფლების ცვლილების შემდეგ სახელმწიფო პოლიტიკის მიმხრილვა) EMC-ისა და TDI-ის კვლევა 2014 წ. გვ. 11

პრეზიდენტის ინიციატივით, ახალი წლის დღესასწაულთან დაკავშირებით, 98 000 ლარი გამოიყო ა(ა)იპ „ბერი ანდრიას სახელობის ფონდის“ პატრონაჟის ქვეშ მყოფი ბავშვებისა და ა(ა)იპ „საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა კეთილმსახური მეფე თამარის სახელობის სკოლა-პანსიონის“ აღსაზრდელებისთვის ერთჯერადი ფულადი დახმარების გაწევის მიზნით. აღნიშნული თანხის გამოყოფა ემსახურებოდა სოციალურ მიზანს, რამდენადაც ამავე განკარგულების საფუძველზე, დახმარება გაიცა სხვა (არარელიგიური) თავშესაფრების ბენეფიციარ ხანდაგმულებზე, ასევე შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებზე, ოჭახურ მზრუნველობამოკლებულ, სოციალურად დაუცველ და მიუსაფარ ბავშვებზე.

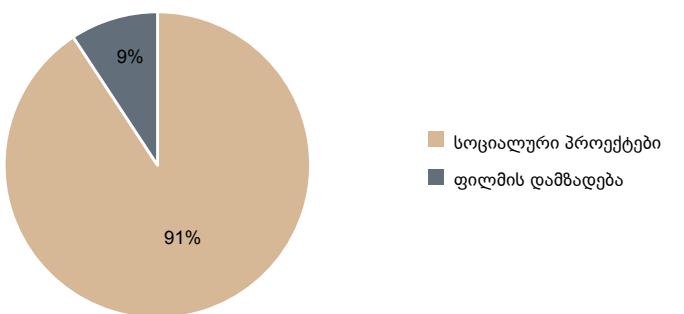
2015 წელს, საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიისა და სხვა რელიგიური ორგანიზაციებისთვის პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდიდან ფულადი სახსრები არ გამოყოფილა.

აღსანიშნავია, რომ 2007-2013 წლებში, საქართველოს პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდიდან მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გამოყოფილი თანხის 62.6% (6 743 444 ლარი) ეკლესიის მშენებლობა-მოპირკეთება-კეთილმოწყობას მოხმარდა. სოციალურ პროექტებისთვის კი, ამ პერიოდში, მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გაცემული თანხის მხოლოდ 0.4% (38 023 ლარი) იყო გამოყოფილი.

აღნიშნული პოლიტიკა 2014-2015 წლებში რადიკალურად იცვლება და საკვლევ პერიოდში, პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდიდან მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გადაცემული თანხის 90.75 % (98 000 ლარი) სოციალურ პროექტს მოხმარდა.

დიაგრამა #7

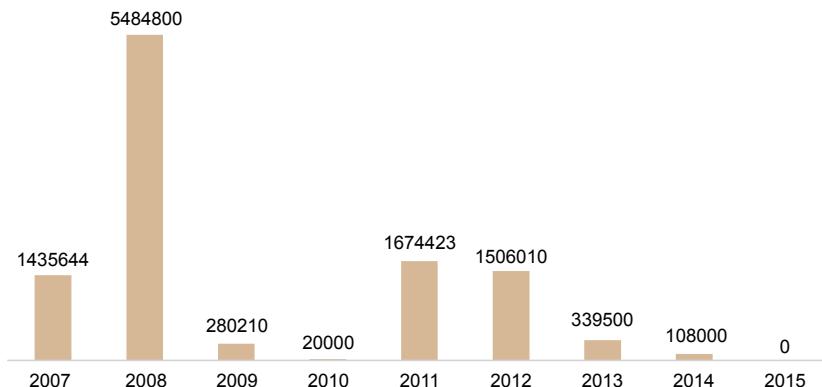
2014-2015 წლებში საქართველოს პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდიდან გაცემული თანხების მიზნობრიობა

2007 წლიდან 2015 წლის ჩათვლით, პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდიდან საქართველოს საპატრიარქოსა და მის მიერ რეგისტრირებულ იურიდიულ პირებს 10 848 587 ლარი გადაეცათ.

დიაგრამა #8

2007-2015 წლებში საქართველოს პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდიდან გაცემული თანხების ოდენობა

3.2. საქართველოს მთავრობის მიერ რელიგიური

ორგანიზაციებისთვის გადაცემული მატერიალური სიკეთეები

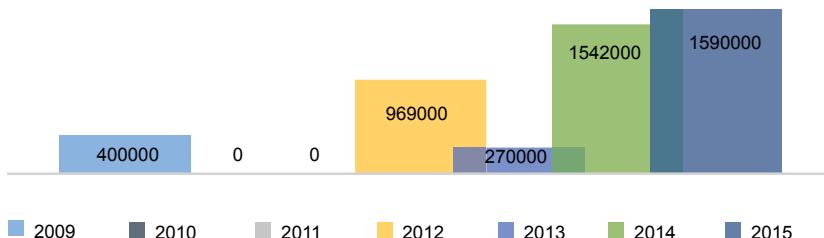
და დაფინანსება სარეზერვო ფონდიდან

ხელისუფლების ცვლილების შემდგომ, საქართველოს მთავრობის ინსტიტუციური როლის გაზრდასთან ერთად, მნიშვნელოვნად გაიზარდა საქართველოს მთავრობის მიერ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის, მათ შორის, საქართველოს საპატრიარქოსთვის გადაცემული ფინანსური და სხვა მატერიალური სიკეთეების ოდენობაც. მნიშვნელოვანია, რომ 2007-2013 წლებისგან განსხვავებით, 2014-2015 წლებში, ფინანსური დახმარება და უძრავი ნივთები საქართველოს საპატრიარქოს და ასევე სხვა რელიგიურ ორგანიზაციებსაც გადაეცათ. 2014 წელს, საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან, რომელიც მთლიანობაში 82 741 363.39 ლარისგან შედგებოდა, 3 292 000 ლარი რელიგიურ ორგანიზაციებს გადაეცათ. 1 542 000 ლარი მართლმადიდებელ ეკლესიას, ხოლო 1 750 000 ლარი ოთხ რელიგიურ თემს გადაეცა საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს მიყენებული ზიანის ნაწილობრივი ანაზღაურებისთვის.

ხოლო, 2015 წელს, მთავრობის სარეზერვო ფონდის გეგმა 85 მილიონი ლარით იყო განსაზღვრული. აქედან 5 636 400 ლარი გამოეყოთ რელიგიურ ორგანიზაციებს. კერძოდ, საქართველოს საპატრიარქოს სასულიერო განათლების ხელშეწყობის მიზნით და სსიპ „სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოსთვის“ სარგებლობაში გადასაცემად უძრავი ნივთის შესაძნად, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობას გამოეყო.

დიაგრამა #9

საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გამოყოფილი ფინანსური დახმარება (2009-2015)

3.2.1 2014-2015 წლებში საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან საქართველოს საპატრიარქოსა და მისი დაფუძნებული ორგანიზაციებისთვის გამოყოფილი ფინანსური სახსრები

2014 წელს, საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან, საქართველოს საპატრიარქოს დაქვემდებარებაში არსებულ იურიდიულ პირებს - სასწავლო დაწესებულებების და საგანმანათლებლო ცენტრების სასწავლო პროცესის შეუფერხებლად განხორციელების მიზნით, ჯამში 1 542 000 (მილიონ ხუთას ორმოცდაორი ათასი) გამოყოფილი აქცია, 1 000 000 ლარი ა(ა)იპ – „საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართულ უნივერსიტეტს“ გადაეცა⁹ სწავლებისა და კვლევითი ხარისხის განვითარების დაფინანსების მიზნით. დარჩენილი თანხა გადაეცა საქართველოს საპატრიარქოს მიერ დაფუძნებულ სხვა ხუთ საგანმანათლებლო დაწესებულებებს (იხ. დანართი #3).¹⁰ 2015 წელს, საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან საქართველოს საპატრიარქოს მიერ დაფუძნებულ იურიდიულ პირებს ჯამში გამოყოფილი 1 590 000 ლარი. სწავლებისა და კვლევითი ხარისხის განვითარების დაფინანსების მიზნით, 1 000 000 ლარი ა(ა)იპ – „საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართულ უნივერსიტეტს“ გამოყოფილი 590 000 ლარი კი სხვა სუბიექტებზე განაწილდა (იხ. დანართი #3).

როგორც საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან საქართველოს საპატრიარქოს დაქვემდებარებაში არსებული იურიდიული პირებისთვის საბიუჯეტო სახსრების გადა-

9 საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 1 სექტემბრის №1502 განკარგულება. ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2495962>

10 საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 23 დეკემბრის №2393 განკარგულება. ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2673403>

11 საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 3 აგვისტოს №1687 განკარგულება. ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2944271>

ცემის პრაქტიკის ანალიზი აჩვენებს, მთავრობა, ყოველწლიურად, ძირითადად, ერთი და იმავე სუბიექტებისთვის გამოყოფს თანხებს, ერთი და იმავე დანიშნულებით. ეს ცხადყოფს პირდაპირი დაფინანსების პრაქტიკას და აჩვენებს, რომ მთავრობის სარეზერვო ფონდი-დან თანხების გამოყოფა ემსახურება კონკრეტული რელიგიური დანიშნულების იურიდიული პირების ინსტიტუციურ გაძლიერებასა და რელიგიური განათლების ხელშეწყობას.

საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან 2014-2015 წლებში გაცემული თანხების 100% რელიგიურ განათლებაზე მიმართული, რაც, თავის მხრივ, არღვევს სეკულარული სახელმწიფოს პრინციპს.

3.2.2 2014-2015 წლებში საქართველოს მთავრობის მიერ საქართველოს

საპატრიარქოსთვის გადაცემული სხვადასხვა მატერიალური სიკეთე

მნიშვნელოვანია, რომ საქართველოს საპატრიარქო, საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან გამოყოფილი ფინანსური სახსრების გარდა, იღებს დიდი ოდენობით სხვა მატერიალური სიკეთესაც. საქართველოს მთავრობის მიერ, საპატრიარქოსთვის გადაცემული ნივთები მრავალფეროვანია და სხვა დანარჩენთან ერთად, მოიცავს ავტომობილებს, ავტობუსებსა და სხვა სახის ტექნიკას.

ძირითად შემთხვევაში, გადაცემული ნივთების ღირებულება არ არის შეფასებული. შესაბამისად, შეუძლებელია იმის დადგენა, თუ რა ღირებულების მატერიალური სიკეთეები გადაეცემა საქართველო საპატრიარქოს ბუსტად.

2014 წელს, საქართველოს საპატრიარქოს საქართველოს მთავრობამ გადასცა 2012 წელს გამოშვებული HYUNDAI-ის ფირმის ორი ავტობუსი და ორი ავტომობილი.

ასევე, 2014 წელს, საპატრიარქოს, სსიპ საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტოს მიერ, გადაეცა 109 455.16 ლარის ღირებულების სამშენებლო¹² და 71 466.81 ლარის ღირებულების სხვადასხვა ჭიშის ხის მასალა¹³, ეკლესიების მშენებლობისა და კეთილმოწყობის მიზნით.

მაგალითად, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ქორეპისკოპოსის 2014 წლის 19 სექტემბრის N90 წერილის საფუძველზე, სსიპ საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტოს გენერალური დირექტორის 12/10/2014 წლის #3776 ბრძანებით გაცა 100 539.66 ლარის ღირებულების 16 756.61 კგ თითბრის გასროლილი ჰილზი, მახათას მთაზე მშენებარე ტაძრისთვის შანდლების, ზარების, ჭაღებისა და სხვა ნივთების

12 იხ. დანართი #4

13 იხ. დანართი #5

დასამზადებლად (იხ. დანართი #6). მითითებული მატერიალური სიკეთეების გარდა, 2014 წელს, საქართველოს საპატრიარქოს საქართველოს მთავრობისგან გადაეცა სხვადასხვა სახის საყოფაცხოვრებო ნივთები, ტექნიკა, ავეჭი და ა.შ. საპატრიარქოსთვის გადაცემულ ნივთთა შორის გხვდება, გაზეურები, სარეცხის მანქანა, ტელევიზორები, ქვაბები, ლეიბები და ა.შ.¹⁴

2015 წელს, კვლავ გრძელდება საქართველოს საპატიო არქოსთვის მოძრავი ნივთების გადაცემის პრაქტიკა. საქართველოს მთავრობამ საქართველოს საპატიო არქოს 2 ერთეული სარანსპორტო საშუალება, SAME SOLARIS 55-ბორბლიიანი ტრაქტორი გადასცა.

2015 წელს, საქართველოს საპატიოიარქოს დამატებით, ასევე, საქართველოს მთავრობის მიერ, გადაეცა 32 ერთეული სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ტექნიკა (14 ტრაქტორი Belarus MTZ 82.1 და SAME SOLARIS 55 ტიპის, 1 სათიბელა, 8 გუთანი, 5 კულტივატორი და 3 სიმინდის სათესი).

2015 წელს, სახელმწიფოს მიერ საქართველოს საპატიოარქოსთვის საკუთრებაში გადაცე-
მული მოძრავი ნივთების ღირებულების შეფასება არ განხორციელებულა.

ის გარემოება, რომ საქართველოს საპატიო არქეოსთვის გადაცემული მატერიალური სიკეთების შეფასება არ ხორციელდება, თავის მხრივ, კიდევ ერთი დასტურია, რომ აღნიშნული ნივთების მიწოდება ხორციელდება არა საბჭოთა პერიოდში მიყენებული მატერიალური გიანის ანაზღაურების ნაწილში, არამედ კვლევის სუბსიდირების მიზნით.

3.2.3 2014-2015 წლებში საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან სხვა რელიგიური ორგანიზაციებისთვის გამოყოფილი თინამსური დახმარება

84мронакасыненеэди N117-ე დადგენილების საფუძველზე, რელევანტური რელიგიური ორგანიზაციებისთვის გადასაცემი თანხების ასახვა სახელმწიფო ბიუკეტში ვერ განხორციელდა. ამის გამო, 2014 წელს, მითითებული ოთხი რელიგიური გაერთიანებისთვის გადასაცემი თანხა 1 750 000 ლარის ღიანობით გამოიყო საქართვილოს მთავრობის სარტყელი.

2015 წელს, საქართველოს მთავრობამ, სარეგისტრო ფონდიდან 4 486 400 ლარი გამოუყო აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკას სსიპ სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოსთვის სარგებლობაში გადასაცემი, ქ. ბათუმში მდებარე ორი უძრავი ნივთის შექნის მიზნით.

14 2014 წელს, მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გადაცემული საყოფაცხოვრებო ნივთების დეტალური ჩამონათვალი იხ. დანართი #7

მითითებული თანხით, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრომ შეიძინა ქ. ბათუმში მდებარე 1 000 000 აშშ დოლარის ღირებულების 997, 9 კვ.მ შენობა-ნაგებობა და მასზე დამაგრებული 2 197 კვ. სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთი. ასევე 1 000 000 აშშ დოლარის ღირებულების შპს „Crystal“-ის 100%-იანი წილი, რომელიც შემდგომში მართვის უფლებით სსიპ „სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოს“ გადაეცა.¹⁵

3.3. 2014-2015 წლებში რელიგიური ორგანიზაციებისთვის მთავრობის მიერ გადაცემული უძრავი ქონების მიმოხილვა

3.3.1. 2014-2015 წლებში საქართველოს საპატრიარქოსთვის საკუთრებასა და სარგებლობაში გადაცემული უძრავი ქონება

საქართველოს საპატრიარქო გარდა ფინანსური სახსრებისა, სახელმწიფოსგან საკუთრებისა და სარგებლობის ფორმით, ყოველწლიურად, იღებს ათეულობით უძრავ ნივთს. საპატრიარქოს საკუთრებაში აქტიურად გადაეცემა არამხოლოდ ის მიწის ნაკვეთები, რომელიც მის ისტორიულ საკუთრებას წარმოადგენდა, არამედ, სახელმწიფოს საკუთრებაში რეგისტრირებული სხვა მიწის ნაკვეთებიც. უძრავი ქონების საკუთრებაში გადაცემა სიმბოლური 1 ლარის გადახდის სანაცვლოდ ან სრულიად უსასყიდლოდ ხორციელდება. სახელმწიფოს მხრიდან არ ხდება გადაცემის მიზნობრიობის მითითება.

2014 წელს, საქართველოს საპატრიარქოს, პირდაპირი მიყიდვის წესით, სიმბოლურ ფასად 1 ლარად გადაეცა 27 მიწის ნაკვეთი, საერთო ფართობით 345 454.83 კვ.მ . ხოლო, 2015 წელს, 21 მიწის ნაკვეთი, საერთო ფართობით 568 060 კვ.მ.

სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტო, ქონების საქართველოს საპატრიარქოს საკუთრებაში ან/და სარგებლობაში უძრავი ნივთების გადაცემამდე, არ ახორციელებს მათი საბაზრო ღირებულების შეფასებას. აქედან გამომდინარე, უცნობია თუ რა ღირებულების უძრავი ქონება გადაცემა საქართველოს საპატრიარქოს ყოველწლიურად.

გადაცემული ქონების ღირებულება ცნობილია მხოლოდ რამდენიმე შემთხვევაში, როდე-საც გადასაცემი მიწის ნაკვეთისა თუ სხვა ობიექტის ღირებულების შეფასება სხვა მიზნით განხორციელდა. 2012 წლიდან 2015 წლის ჩათვლით, საქართველოს საპატრიარქოს საკუთრებაში გადაცემული 62 უძრავი ნივთიდან შეფასებულია მხოლოდ 7 ობიექტი, რომელთა ჯამური ღირებულება შეადგენს 501 427 ლარს.¹⁶

15 შენიშვნა: აღსანიშნავია, რომ აჭარის უმაღლესი საბჭოს ადამიანის უფლებების დაცვის კომისიის ხელმძღვანელის მედევა ვასაძის მოსაზრებით მითითებული უძრავი ნივთების ჭამური ღირებულება 1 მილიონ აშშ დოლარს არ აღემატება და სავარაუდო კორუფციულ გარიგებებებზე მიუთითებს, რის საფუძვლებეც აჭარის სახელმწიფო უსაფრთხოების სააგენტომ შესაბამისი მოკლევა დაიწყო. <http://1tv.ge/ge/news/view/112087.html> <http://rustavi2.com/ka/news/32867>

16 შენიშვნა: ფასის განსაზღვრის ადეკვატურობა ცალკე შეფასებისა და დავის საგანი შეიძლება გახდეს.

მაგალითად, 2014 წლის 15 დეკემბერს, საქართველოს საპატიოარქოს გადაეცა ქალაქ თბილისში, ლესელიძის ქუჩა N41-ში მდებარე, 388 795 ლარის ღირებულების შენობა-ნაგებობა N7-ში, II სართულზე და მანსარდში არსებული 423.34 კვ.მ. ფართი და მასზე წილობრივად დამაგრებული მინის ფართობი.

ასევე, 2014 წელს, საპატიოარქოს გადაეცა ქალაქ თბილისში, ჭიჭინაძის ქუჩა N12-ში მდებარე, 56 400 ლარად შეფასებული, 1200 კვ.მ. მინის ნაკვეთი.

2014 წელს მართლმადიდებელ ეკლესიას სახელმწიფოს მიერ უზურფრუქტის უფლებით, 7 წლის ვადით გადაეცა 1 უძრავი ნივთი, ქ. ახალქალაქში მდებარე ყოფილი კეჩის მმართველობის შენობა, საერთო ფართობით 2207 კვ.მ, ხელშეკრულების თანახმად მართლმადიდებელი ეკლესია ვალდებულია 2 წლის ვადაში განახორციელოს სარემონტო სამუშაოები, ხოლო დარჩენილი 5 წლის განმავლობაში უზრუნველყოს უძრავი ქონების სააღმზრდელო-საგანმანათლებლო პროფილით გამოყენება.

2015 წელს, საპატიოარქოსთვის საკუთრებაში გადაცემული არცერთი უძრავი ნივთის ღირებულება არ შეფასებულა.

საპატიოარქოს, 2015 წელს, სულ 21 მინის ნაკვეთი გადაეცა საკუთრებაში უფლებით (საერთო ფართობით 568 060 კვ.მ). აქედან, 100 474 კვ.მ. ნალკის მუნიციპალიტეტის სოფელ ბეშთა-შენში მდებარე სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მინის ნაკვეთი.

2015 წელს მართლმადიდებელ ეკლესიას, საქართველოს მთავრობის მიერ¹⁷, შპს „კრწანისის პარკის“ 100%-იანი წილის საპატიოარქოს მიერ სახელმწიფოს საკუთრებაში გადაცემის სანაცვლოდ, 49 წლის ვადით, უსასყიდლო უზურფრუქტის უფლებით გადაეცა ქობულეთში, აბაშიძის ქუჩა №128-ში მდებარე 11810.00 კვ.მ არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მინის ნაკვეთი და მასზე არსებული შენობა-ნაგებობები.

ამავე განკარგულებით, მართლმადიდებელ ეკლესიას მთავრობის მიერ საკუთრებაში გადაეცა ქ. ქობულეთში, აბაშიძის ქუჩა №128-ში მდებარე 149796.00 კვ.მ არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მინის ნაკვეთი, მასზე არსებული შენობა-ნაგებობებითა და მასში განთავსებული მოძრავი ქონებით (ბობოყვათის რეზიდენცია).

17 საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 21 სექტემბერის N2013 განკარგულება, ხელმისაწვდომია: http://government.ge/files/410_51469_877151_201321.09.15.pdf

2014 წელი:

საკუთრების უფლებით: 27 უძრავი ნივთი
გაცემული უძრავი ნივთების საერთო ფართობი: 345 454.83 კვ.მ
მიზნობრიობა: უცნობია
საერთო ღირებულება: უცნობია

სარგებლობა/უზურფრუქტის უფლებით: 1 უძრავი ნივთი
გაცემული უძრავი ნივთების საერთო ფართობი: 2207 კვ.მ
მიზნობრიობა: სააღმზრდელო-საგანმანათლებლო პროფილი
საერთო ღირებულება: უცნობია

2015 წელი:

საკუთრების უფლებით: 21 უძრავი ნივთი
გაცემული უძრავი ნივთების საერთო ფართობი: 568 060 კვ.მ.
მიზნობრიობა: უცნობია
საერთო ღირებულება: უცნობია

სარგებლობა/უზურფრუქტის უფლებით: 1 უძრავი ნივთი
გაცემული უძრავი ნივთების საერთო ფართობი: 11810.00 კვ.მ
მიზნობრიობა: უცნობია

3.3.2. 2014-2015 წლებში სხვა რელიგიური ორგანიზაციებისთვის სარგებლობაში გადაცემული უძრავი ქონება

მართლმადიდებელი ეკლესიისგან განსხვავებით, რომელსაც დიდი ოდენობის თანხები, მასშტაბური უძრავი ქონება და სხვა მატერიალური სიკეთეები გადაეცემა, სახელმწიფოს პოლიტიკა სხვა რელიგიური ორგანიზაციების მიმართ მოუწესრიგებელი და დისკრიმინაციულია.

რელიგიურ უმცირესობათა საკულტო ნაგებობებისა და მათ ისტორიულ საკუთრებაში არ-სებული უძრავი ნივთების დიდი ნაწილი, დღესდღეობით, სახელმწიფოს საკუთრებაშია რეგისტრირებული. საბჭოთა კავშირის პერიოდში კონფესიური დანიშნულების ობიექტების კონფისკაციის პრაქტიკამ და საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ, ქვეყნის კონსტიტუციით საკუთრებისა და რელიგიის უფლებების გარანტიის განსაზღვრამ, წარმოქმნა სახელმწიფოს მიერ საბჭოთა პერიოდში ჩამორთმეული კონფესიური დანიშნუ-

ლეგენდის ნაგებობების რესტიტუციის პოლიტიკის განსაზღვრის საჭიროება. მიუხედავად ამ საჭიროებისა, სახელმწიფოს მიერ აღნიშნული ურთიერთობის მომწესრიგებელი არც ერთი დოკუმენტი არ შეუქმნია. შესაბამისად, სახელმწიფოს მიერ, რელიგიური ორგანიზაციების უძრავი ნივთების დაბრუნება სპორადულად, პოლიტიკური ნების საფუძველზე ხორციელდება, ყოველგვარი სპეციალური სამართლებრივი მონესრიგების გარეშე. თუმცა, სახელმწიფოს მიერ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის ქონების გადაცემის პროცესს რესტიტუციის ჩარჩოებიდან სრულიად გამორიცხავს კანონმდებლობაში არსებული დისკრიმინაციული ჩანაწერი, რომელიც მართლმადიდებელი ეკლესიის გარდა, არ უშვებს სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების საკუთრების უფლებით გადაცემას სხვა საჭარო სამსართლის იურიდიული პირის სტატუსის მქონე რელიგიური ორგანიზაციებისთვის.

დღესდღობით მოქმედი საქართველოს კანონი „სახელმწიფო ქონების შესახებ“ სახელმწიფო საკუთრებაში რეგისტრირებული ქონების პირდაპირი მიყიდვის წესით გადაცემას მხოლოდ საქართველოს საპატრიარქოსთვის ითვალისწინებს. შესაბამისად, არ არსებობს სამართლებრივი მექანიზმი, რომელიც შესაძლებელს გახდიდა უძრავი ნივთების სსიპ სამართლებრივი სტატუსის მქონე რელიგიური ორგანიზაციებისთვის საკუთრებაში გადაცემას. ამის გამო, საკულტო ნაგებობებისა და სხვა უძრავი ნივთების რელიგიური უმცირესობებისთვის გადაცემა მხოლოდ სარგებლობის უფლებით ხდება, რის შედეგადაც, უძრავი ნივთის მესაკუთრედ კვლავ სახელმწიფო რჩება. ასევე, „სახელმწიფო ქონების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-3 მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად: „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთის პრივატიზება შესაძლებელია საქართველოს მოქალაქისათვის ან საქართველოში რეგისტრირებული კერძო სამართლის იურიდიული პირისათვის სასყიდლით, ხოლო საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიისათვის და უსახლკაროდ დარჩენილი საქართველოს იმ მოქალაქეებისათვის, რომლებიც ცხოვრობდნენ ან ცხოვრობენ ოკუპირებულ ტერიტორიებზე – უსასყიდლოდ.“ აღნიშნული ნორმის საფუძველზე საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიას შეუძლია სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთის მიღება სახელმწიფოსგან უსასყიდლოდ. ამავე დროს, სხვა რელიგიურ ორგანიზაციებს არ შეუძლიათ აღნიშნული უფლებით სარგებლობა, როგორც სასყიდლით, ისე უსასყიდლოდ.

TDI-იმ და და თბილისის თავისუფალმა უნივერსიტეტმა საკონსტიტუციო სასამართლოში 2016 წლის 8 ივლისს შეიტანეს სარჩელი, რომლითაც სადავო საკანონმდებლო ნორმები გასაჩივრებულია საქართველოს კონსტიტუციის 14-ე და 21-ე მუხლებთან (დისკრიმინაციის აკრძალვა, საკუთრების უფლება) მიმართებით. მსგავსი დისკრიმინაციული ჩანაწერები არ-სებობს საქართველოს თვითმმართველობის მიმართ.

2014 წლს, სსიპ სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოს სარგებლობაში გადაეცა 43 უძრავი ნივთი, საერთო ფართობით 45073 კვ.მ. მითითებული უძრავი ნივთები მუსლიმი თემის საკულტო ნაგებობასა და ისტორიულად მფლობელობაში არსებულ მინის ნაკვეთებს წარმოადგინს.

2015 წელს, სსიპ საქართველოს ებრაელთა კავშირს სახელმწიფოს მიერ სარგებლობაში გადაეცა 9 უძრავი ნივთი (საერთო ფართობით 10911 კვ.მ).

სსიპ საქართველოს ევანგელურ-პროტესტანტულ ეკლესიას გადაეცა ქ. გორში მდებარე, ერთი უძრავი ნივთი (611 კვ.მ).

მუსლიმი თემის მსგავსად, მითითებული უძრავი ნივთებიც ამ რელიგიური ორგანიზაციების საკუთრება იყო ისტორიულად.

3.4. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის მიერ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის 2014-2015 წლებში გადაცემული ქონება

ცენტრალური მთავრობის მსგავსად, რელიგიურ ორგანიზაციებს სხვადასხვა რესურსი გადასცა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობამაც.

საკვლევ პერიოდში, ქონება გადაეცა მხოლოდ ორ ორგანიზაციას - სსიპ სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოსა და საქართველოს საპატრიარქოს მიერ დაფუძნებულ იურიდიულ პირს შპს „ხარ-ფურს“.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობამ სსიპ სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოს ყველა უძრავი ნივთი გადასცა სსიპ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტოს რეკომენდაციის საფუძველზე. ცენტრალური მთავრობიდან მუსლიმი თემისთვის უძრავი ქონებების გადაცემის მსგავსად, „სახელმწიფო ქონების შესახებ“ კანონის დისკრიმინაციულობის გამო, აჭარის მთავრობის შემთხვევაშიც, მუსლიმი თემისთვის უძრავი ნივთების გადაცემა სარგებლობის უფლებით ხდება. გადაცემული უძრავი ნივთების უმეტესი ნაწილი მითითებულ შემთხვევაშიც მოქმედ მეჩეთებს წარმოადგენდა.

2014 წელს, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის მიერ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის უძრავი ქონების ან/და სხვა მატერიალური სიკეთის გადაცემა არ ფიქსირდება.

2015 წელს, სსიპ სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოს სარგებლობის უფლებით გადაეცა სახელმწიფოს საკუთრებაში რეგისტრირებული 32 უძრავი ნივთი (საერთო ფართობით 23 818 კვ.მ.). აქედან, 23 უძრავი ნივთი ხელოში, 2 ხელვაჩაურში, 2 ქედაში, 2 შეახევში, ხოლო 1 უძრავი ნივთი ბათუმში საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდიდან აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობამ შეიძინა სსიპ სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოსთვის სარგებლობაში გადასცემად.

მუსლიმი თემისგან განსხვავებით, რომელსაც აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის მიერ უძრავი ქონება საბჭოთა პერიოდში ჩამორთმეული ქონების რესტიტუციის ფარგლებში გადაცემა, საქართველოს საპატრიარქოს მიერ დაფუძნებულ იურიდიულ პირს, შპს

„ხარ-ფურს“, ბათუმისა და ლაზეთის მიტროპოლიტი დიმიტრის მიმართვის საფუძველზე, 2015 წელს, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საკუთრებაში არსებული ქ. ქობულეთში ვაიკაციშვილის ქუჩა N1 და ვაიკაციშვილის ქუჩა N4, სოფელი ხუცუბნის მიმდებარედ 249 909 კვ.მ სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთი საინვესტიციო პირობების განხორციელების სანაცვლოდ, უსასყიდლო სარგებლობის უფლებით, 49 (ორმოცდაცხრა) წლის ვადით გადაეცა. უზურფრუქტის ხელშეკრულების თანახმად, შპს „ხარ-ფური“ ვალდებულია, სარგებლობაში გადაცემულ მიწის ნაკვეთზე დაიწყოს და 5 თვის ვადაში დაასრულოს არანაკლებ 10 მსხვილფეხა რქოსან პირუტყველი გათვლილი ფერმის (სხვა დამხმარე შენობა-ნაგებობებთან ერთად) მშენებლობა. ასევე, ამავე პერიოდში, მან უნდა შეიძინოს არანაკლებ 10 სული მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვი. ასევე, აღნიშნული პროექტით, 5 თვის განმავლობაში, მან უნდა განახორციელოს არანაკლებ 300 000 (სამასი ათასი) ლარის ინვესტიცია.

4. რელიგიური ორგანიზაციების მუნიციპალური დაფინანსება

4.1. რელიგიური ორგანიზაციების მუნიციპალური დაფინანსების ზოგადი მიმოხილვა

მუნიციპალიტეტების მიერ მონოდებული დოკუმენტების მიხედვით, 72 მუნიციპალიტეტიდან (თბილისის გამოვლებით), 2014 წელს რელიგიურ ორგანიზაციებს, ძირითადად საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიას, ფინანსური მხარდაჭერა გაუწია სულ 40-მა მუნიციპალიტეტმა, 30 მუნიციპალიტეტს კი ამ მიზნით, ბიუჯეტიდან თანხა არ გამოუყვია, 2-მა მუნიციპალიტეტმა ინფორმაცია არ მოგვაწოდა. 2015 წელს, 74 მუნიციპალიტეტიდან, 48-მ რელიგიურ ორგანიზაციებს გამოუყო დაფინანსება, ხოლო 26-ს თანხა არ გადაურიცხავს.

როგორც აღინიშნა, გარდა რეგიონებისა, რელიგიურ ორგანიზაციებს მატერიალურ დამარებას თბილისის რაიონული გამგეობებიც უწევენ. დაფინანსება 2014-2015 წლებში გათვალისწინებულია თბილისის ათივე რაიონული გამგეობის ბიუჯეტში.

2014 წელი

საჭარო ინფორმაციის სახით მიღებული მონაცემების მიხედვით, 40-მა მუნიციპალიტეტმა და თბილისის 10-მა რაიონულმა გამგეობამ 2014 წელს რელიგიური ორგანიზაციებისთვის გამოყო სულ 4,783,725 ლარი (აქედან მუნიციპალიტეტების მიერ გამოყოფილი თანხა შეადგენს - 2,978,763.95 ლარს, ხოლო თბილისის რაიონული გამგეობების დაფინანსება - 1,804,961.42 ლარს.)

აღნიშნული თანხიდან, საპატრიარქოსა და მის დაქვემდებარებაში არსებული ეკლესიების, სასულიერო პირების, ეპარქიების თუ იურიდიული პირებისთვის გამოყოფილი თანხა შეად-

გენს 4,738,539 ლარს (მუნიციპალიტეტების მიერ გამოყოფილი თანხა - 2,967,578 ლარი, ხოლო თბილისის რაიონული გამგეობების - 1,770,961 ლარი).

2014 წელს მუნიციპალიტეტებმა და თბილისის რაიონულმა გამგეობებმა რელიგიურ უმცირესობებს სულ გადაურიცხეს 45,186 ლარი, აქედან რეგიონებში - 11,186 ლარი, თბილისში - 34,000 ლარი.

2015 წელი

საჭარო ინფორმაციის სახით მიღებული მონაცემების მიხედვით, 48 მუნიციპალიტეტმა და თბილისის 10-მა რაიონულმა გამგეობამ 2015 წელს რელიგიური ორგანიზაციებისთვის გამოყო სულ 3,991,068 ლარი (აქედან მუნიციპალიტეტების მიერ გამოყოფილი თანხა შეადგენს 2,371,308 ლარს, ხოლო თბილისის რაიონული გამგეობების დაფინანსება 1,619,761 ლარს).

აღნიშნული თანხიდან, საპატრიარქოსა და მის დაქვემდებარებაში არსებული ეკლესიების, სასულიერო პირების, ეპარქიების თუ იურიდიული პირებისთვის გამოყოფილი თანხა შეადგენს 3,966,590 ლარს (მუნიციპალიტეტების მიერ გამოყოფილი თანხა - 2,364,829 ლარი, ხოლო თბილისის რაიონული გამგეობების - 1,601,761 ლარი).

2015 წელს მუნიციპალიტეტებმა და თბილისის რაიონულმა გამგეობებმა რელიგიურ უმცირესობებს სულ გადაურიცხეს 24,478 ლარი, აქედან რეგიონებში - 6,479 ლარი, თბილისში - 18,000 ლარი.

4.1.1. მუნიციპალიტეტების ბიუჯეტების ანალიზი

თვითმმართველი თემებისა და ქალაქების ბიუჯეტები ითვალისწინებს საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის, მის დაქვემდებარებაში არსებული ეპარქიებისა და ეკლესიების დაფინანსებას კონკრეტული პროგრამების მიხედვით. აღნიშნულ ქვეპროგრამებს სპეციალური დასახელება აქვს - „რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა“ შესაბამისი პროგრამული კოდებით. ზოგჯერ, საპატრიარქოს სუბსიდირება ინტეგრირებულია ზოგადი შინაარსის პროგრამებში, მაგალითად, „კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი“; „რელიგიური და სხვა სახის საქმიანობა“; „დასვენება, კულტურა და რელიგია“. ამ ქვეპროგრამების ზოგადი შინაარსის გამო, შეუძლებელია დადგინდეს, კონკრეტულად რელიგიური შინაარსის კომპონენტისთვის რა ოდენობის თანხაა გამოყოფილი.

რიგ შემთხვევებში, საბიუჯეტო დადგენილებებში რელიგიური ორგანიზაციების ნაცვლად, პირდაპირ მითითებულია ეკლესიების დაფინანსება ან კონკრეტული ეპარქია.

მაგალითად, დადგენილებებში ვხვდებით ქვეპროგრამებს შემდეგი ფორმულირებით: ბორ-კომი - „ბორჯომ-ბაკურიანის ეპარქია” (პროგრამული კოდი: 05 00/05 03), ვანი - „ეპარქიის დაფინანსება” (პროგრამული კოდი: 05 00/05 04); საჩხერე - „ჭიათურისა და საჩხერის ეპარქია” (პროგრამული კოდი: 05 00/05 06); ქუთაისი - „ქუთაის გაენათის ეპარქია” - 05 00 / 05 05. ხონი - „ეპარქია” (05 05), - იგულისხმება ხონი-სამტრედის ეპარქია. 2015 წლის დადგენილებებში: ბოლნისი - „ეპარქიის დაფინანსება” (05 00/05 04); ქალაქი ბუგდიდი - „ივერიის ღვთისმშობლის ტაძარი”(05 00/05 04); რუსთავი - „მეუფის რეზიდენციისა და ტაძრების დახმარება”.

4.1.2. შეუსაბამობები საბიუკეტო დადგენილებებსა და საჭარო ინფორმაციის სახით გამოთხოვილ დოკუმენტებში მოცემულ ინფორმაციას შორის

უმეტესწილად, მუნიციპალიტეტებს საბიუკეტო დადგენილებაში არ არის მითითებული წინა წელს იმავე ქვეპროგრამის ფარგლებში ბიუკეტის ხარჯვის ფაქტები. იქ, სადაც ფიქსირებული იყო აღნიშნული მონაცემი, მკვლევარებმა ჩაატარეს საჭარო ინფორმაციის სახით მიღებული მონაცემებისა და მუნიციპალიტეტების მიერ რელიგიური ორგანიზაციების ქვეპროგრამის ფარგლებში ფიქსირებული ხარჯების (ფაქტების) კომპარატიული ანალიზი. აღმოჩნდა, რომ ზოგჯერ ეს მონაცემები ერთმანეთს არ ემთხვევა. არის შემთხვევები, როდესაც ხარჯვის ფაქტში მითითებული თანხის აღენობა საჭარო ინფორმაციაში მოცემულ თანხას აღემატება ან, პირიქით ნაკლებია.

მაგალითად, სენაკის მუნიციპალიტეტის მიერ საჭარო ინფორმაციის სახით მოწოდებულ დოკუმენტებში¹⁸ აღნიშნულია, რომ მუნიციპალიტეტს 2014 წელს, არც საპატრიარქო და არც სხვა რელიგიური ორგანიზაციები არ დაუფინანსებია. მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 2014 წლის საბიუკეტო გეგმაში¹⁹ კი წერია, რომ 2014 წელს 65, 000 ლარით დაგეგმილი იყო წმინდა ალექსი შუშანიას სახელობის მართმადიდებლური სკოლა - გიმნაზიის ახალი კორპუსის მშენებლობის დაწყება. ასევე, სენაკის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დაგენილებაში #69,²⁰ სენაკის მუნიციპალიტეტის 2015 წლის ბიუკეტის დამტკიცების შესახებ, ქვეპროგრამაში „რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსება” (05 05), 2014 წლის ხარჯების ფაქტში მითითებულია 65,000 ლარი (სრულად იხილეთ დანართი #8)

18 სენაკის მუნიციპალიტეტის გამგეობა, წერილი #01/2190

19 სენაკის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება N20, 27 დეკემბერი 2014 <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2165264>

20 სენაკის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება N69, 2014 წლის 26 დეკემბერი <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2657271>

4.1.3. თანხის მიმღები სუბიექტები

საქართველოს საპატრიარქოს მუნიციპალური დაფინანსების სისტემა დივერსიფირებულია. თანხმის მიმღები სუბიექტები არიან: საპატრიარქო, მისი ეპარქიები, ეკლესიები, მონასტრები, საპატრიარქო/ეპარქიების დაქვემდებარებაში არსებული საგანმანათლებლო დაწესებულებები ან იურიდიული პირები; აგრეთვე სასულიერო პირები.

წინა წლების მსგავსად, მუნიციპალიტეტების გამგეობების მიერ გამოყოფილი თანხა ეპარ-
ქიების, კალესია-მონასტრების ან ფიზიკური პირების საბანკო ანგარიშები.

მაგალითად, ლანწეუთის მუნიციპალიტეტს 2014 წელს 26,944 ლარი ფიზიკური პირებისთვის აქვს გადაცემული სარემონტო სამუშაოების, მშენებლობის, გალავნის მოწყობისა და დღესასწაულების ორგანიზებისთვის. უნდა აღინიშნოს, 2013 წლის მონაცემებშიც ფიგურირებენ თანხის მიმღები იგივე ფიზიკური პირები, მაგალითად, შეუუთის წმინდა გიორგის სახელობის ტაძრის წინამდღვარი, ზაზა ჟღენტი, ივერიის ღვთისმშობლის ტაძრის წინამდღვარი, მერაბ ფირცხალაიშვილი.

ასევე, აბაშის მუნიციპალიტეტს 2014 წელს 88,000 ლარი აქვს გადარიცხული ფიზიკური პირებისთვის.

ქარელის მუნიციპალიტეტმა 2015 წლის ოთხი თვეს განმავლობაში საქართველოს რეიის-ურბნისის ეპარქიასა და ფიზიკურ პირებს სულ გადაურიცხა 69,549 ლარი. აქედან, მროველ-ურბნელი მიტროპოლიტის იობის მიმართვის საფუძველზე, 17 მარტს, კერძო პირს, გიორგი გოგიტაშვილს 40,260 ლარი გადაერიცხა რეიის-ურბნისის ეპარქიის ეკლესია-მონასტრების მშენებლობისთვის მასალების შესაძენად. თანხის დანარჩენი ნაწილიც მშენებლობა-რეკონსტრუქციის მიზნით, გადარიცხულია ფიზიკური პირების ანგარიშები.

საილუსტრაციოდ იხ. ქარელისა და ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტების მიერ მოწოდებული 2014- 2015 წლის დოკუმენტები:

ამ ისტორიულ მინიჭებულებების უკავშირის და შეცვლილის დაწყებულების ფაქტოლიტურა
ცუდანი - მინიჭებულების უკავშირის დამსახური 2015 წლის

1.	მიმღების შეკვეთის სისტემის აუდიტი	სისტემა აუდიტი	3000,00	19.02.2015 ქადაგი
2.	სისტემის მიმღების შეკვეთის აუდიტი	მიმღების მიმღები	5000,00	19.02.2015 ქადაგი
3.	სისტემის დამსახურის მინიჭებულების აუდიტი	მინიჭებულების აუდიტი	1000,00	19.02.2015 ქადაგი
4.	ზოგადი მინიჭებულების აუდიტი	სისტემა აუდიტი	2540,00	19.02.2015 ქადაგი
5.	მიმღების მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	მიმღების მიმღების აუდიტი	2120,00	19.02.2015 ქადაგი
6.	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	სისტემის მიმღების აუდიტი	1500,00	19.02.2015 ქადაგი
7.	მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	3038,00	19.02.2015 ქადაგი
8.	მიმღების მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	მიმღების მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	4026,00	17.03.2015 ქადაგი
9.	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	მიმღების მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	1002,00	17.03.2015 ქადაგი
10.	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	2419,00	17.03.2015 ქადაგი
11.	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	1000,00	17.03.2015 ქადაგი
12.	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	3000,00	17.03.2015 ქადაგი
13.	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	1000,00	17.03.2015 ქადაგი
14.	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	1500,00	17.04.2015 ქადაგი
15.	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	2000,00	17.03.2015 ქადაგი
16.	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	500,00	7.04.2015 ქადაგი
17.	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	სისტემის მიმღების მინიჭებულების აუდიტი	700,00	14.04.2015 ქადაგი
			69549,00	

გადახურვის მიმღები:

/ ა. ქადაგი

1. რელიგიის მხარდაჭერისათვის გამოყოფილ ასიგურებებიდან 4750 (ოთხიათასშევიდასორმოცდათი) ლარი ჩაირიცხოს აკეთის ადმინისტრაციულ ურთელებით მდგრად მაცხოველის სახელობის ტაძარზე სამუშაოების შესარტულებლად.

2. თანხა ჩაირიცხოს ფინანსურ პირ „ზაზა ქლებტის“ ანგარიშზე, სს „საქართველოს ბანკი“ №/კ BAGAGE22, ა/კ GE37BG000000032996700.

3. ბრინჯაო შეკლება გასაჩივრდეს ოზურგეთის რაიონულ სასამართლოში, მისამართზე ქ. ოზურგეთი, რ. სიონიძის ქ. №14 მისი ოფიციალურიად გამოცხადებიდან ერთი თვის ვადაში „საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი“-ს VIII თავის 22-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად.

4. ბრძანება ძალაში შეეიდეს ხელმოწერისთანავე.

ლანჩქუთას მუნიციპალიტეტის გამგებლის
მოვალეობის შესტულებელი

ნუგზარ ცინცაძე

მსგავსი ფაქტები რელიგიური უმცირესობების შემთხვევაშიც ფიქსირდება, მაგალითად 2014 წელს მარნეულში აშელის დღესასწაულთან დაკავშირდებით თანხა ოთხ ფიზიკურ პირს ჩაერიცხა, სულ 6,900 ლარი.

4.2. საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის მუნიციპალური დაფინანსება 2014-2015

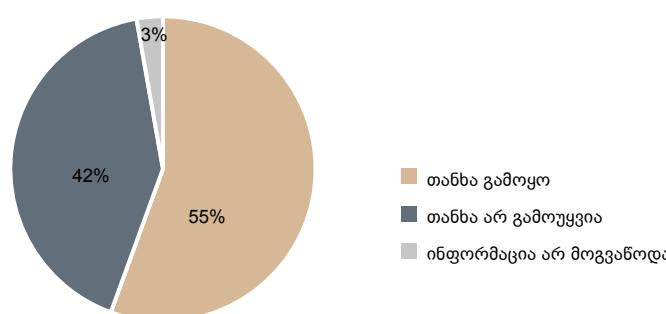
4.2.1. ზოგადი მიმოხილვა

მუნიციპალიტეტების მიერ მოწოდებულ დოკუმენტაციაზე დაყრდნობით, 2014 წელს, 72-დან 40-მა მუნიციპალიტეტმა მართლმადიდებელ ეკლესიას დაფინანსება გამოუყო, 30-ს კი თანხა არ გადაურიცხავს.

2015 წელს, 74 მუნიციპალიტეტიდან 48-მ, საპატრიარქოს გამოუყო დაფინანსება, ხოლო 26-ს თანხა არ გადაურიცხავს.

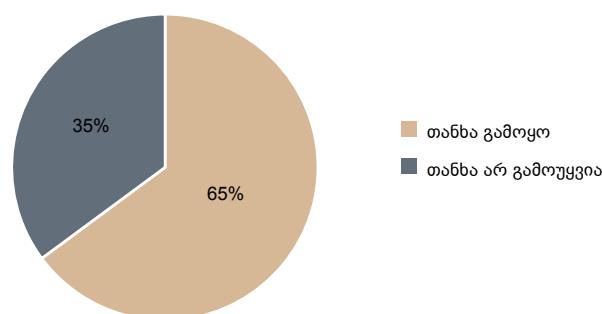
დიაგრამა #10

მუნიციპალური დაფინანსება (2014)

დიაგრამა #11

მუნიციპალური დაფინანსება (2015)

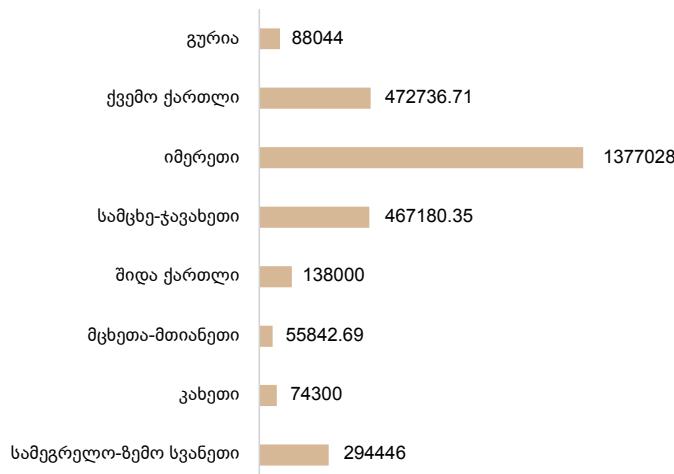
საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის მუნიციპალური დაფინანსება მხარეების მიხედვით

როგორც დიაგრამა #13 აჩვენებს, 2014 წელს საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის მუნიციპალიტეტებმა ყველაზე დიდი თანხა იმერეთის რეგიონში გადასცეს. 2013 წელს ეს მაჩვენებელი ყველაზე მაღალი ქვემო ქართლის რეგიონში იყო.

საკვლევ პერიოდში ყველაზე მეტი თანხა - ნახევარ მილიონზე მეტი, საქართველოს საპატ-რიარქოს დაქვემდებარებაში არსებული მართლმადიდებელი ეპარქიების ანგარიშზე თერ-ჯოლის მუნიციპალიტეტმა გადარიცხა.

დიაგრამა #12

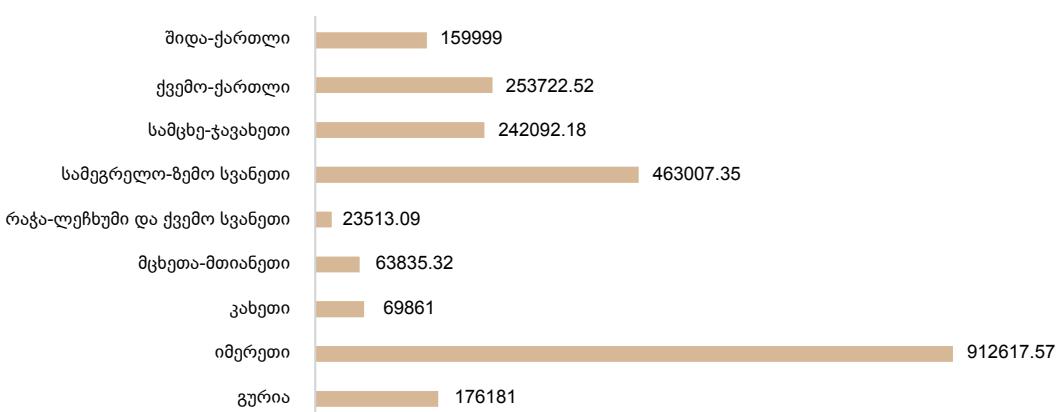
საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის მუნიციპალური დაფინანსება რეგიონებში (2014)

2014 წლის მსგავსად, 2015 წელსაც, საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის ყველაზე მეტი თანხა იმერეთის რეგიონში გამოიყო (იხ. დიაგრამა #13).

დიაგრამა #13

საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის მუნიციპალური დაფინანსება რეგიონებში (2015)

4.2.2. საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესია - დაფინანსების მიზნობრივი კატეგორიები (მუნიციპალიტეტები)

2014 წელი

40 მუნიციპალიტეტის (იქ, სადაც საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის დაფინანსება გამოიყო) დოკუმენტების ანალიზმა აჩვენა, რომ გამგებების მიერ გამოყოფილი თანხის თითქმის ნახევრის ხარჯვის მიზნობრიობა უცნობია.

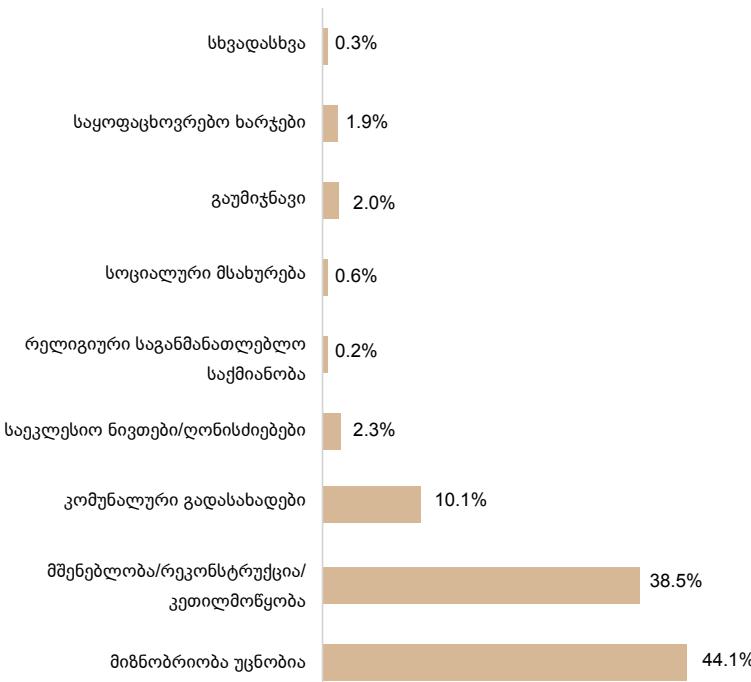
თვითმმართველი ერთეულების ნაწილმა საერთოდ არ მოგვაწოდა თანხის გამოყოფის მიზნობრიობის დამადასტურებელი დოკუმენტები. დოკუმენტების დიდ ნაწილში კი, დაფინანსების მიზნად ხშირად მითითებულია „სუბსიდია“ ან „დაფინანსება“, რის მიხედვითაც შეუძლებელია განისაზღვროს თანხის გადაცემის კონკრეტული დანიშნულება.

იმ დოკუმენტების ანალიზის საფუძველზე კი, რომლებშიც სრულად თუ არასრულად არის მითითებული დაფინანსების მიზნობრიობა, გამოიკვეთა კატეგორიები, რომლებიც საპატრიარქოს პრიორიტეტებსა და საჭიროებებზე გარკვეულ წარმოდგენას ქმნის.

საინტერესოა, რომ მოცემული კატეგორიებიდან, 2013 წლის მსგავსად, პროცენტულად ყველაზე დიდი თანხა ეკლესიების მშენებლობა/რესტავრაციასა და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებაზე იხარჯება, სოციალურ-საქველმოქმედო მსახურებაზე კი, კვლავ 1%-ზე ნაკლებია გამოყოფილი.

დიაგრამა #14

მიზნობრივი კატეგორიები, მუნიციპალიტეტები (2014)

მუნიციპალიტეტების მიერ გაცემული თანხის 44 % (1,309,481 ლარი) უცნობია კონკრეტულად რა მიზნებისთვის იხარჯება. ასეთ შემთხვევებში, მუნიციპალიტეტს ძირითადად მითითებული აქვს - „სუბსიდია“ ან „ფინანსური დახმარება“. მაგალითად, 2014 წელს ბორჯომის მუნიციპალიტეტმა ბორჯომისა და ბაკურიანის ეპარქიას გამოუყო 353,000 ლარი. მუნიციპალიტეტს წერილში²¹ არ აქვს მითითებული დაფინანსების მიზნობრიობა. 2014 წლის ბორჯომის მუნიციპალიტეტის საბიუკეტო დადგენილებაში წერია, რომ ქვეპროგრამის „ბორჯომბაკურიანის ეპარქია“ ფარგლებში, „ხორციელდება მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე მოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.“ თუმცა, მიზნობრიობის დასაბუთების ამსახველი დოკუმენტები არ არის მოწოდებული. ასევე, 2014 წელს ხონის მუნიციპალიტეტმა ხონი-სამტრედიის ეპარქიას გადაურიცხა 115,000 ლარი. მუნიციპალიტეტს წერილში²² მითითებული აქვს, რომ ეპარქიას ბიუკეტის 05 05 მუხლიდან ფინანსური დახმარება (სუბსიდია) გაეწია. ამავე მუნიციპალიტეტის საბიუკეტო დადგენილების შესაბამის ქვეპროგრამაში მითითებულია, რომ განხორციელდება ხონი-სამტრედიის ეპარქიის სუბსიდირება და დაფინანსდება მთავარი საკათედრო ტაძარი. დაფინანსების მიზნობრიობის შესახებ ინფორმაცია არ წერია. 2014 წელს, სამტრედიის მუნიციპალიტეტის წერილში²³ მითითებულია, რომ „ხდება რელიგიის სფეროში ხონი-სამტრედიის ეპარქიის გეგმიური დაფინანსება; 2014 წელს ეპარქია დაფინანსდა 236,000 ლარით.“ მიზნობრიობის შესახებ ინფორმაცია არც შესაბამისი საბიუკეტო დადგენილების ქვეპროგრამაშია (05 00 /05 06) მოცემული.

ტაძრების მშენებლობა/რეკონსტრუქცია/კეთილმოწყობა: 2014 წელს ამ მიზნით, მუნიციპალიტეტების მიერ გამოყოფილი თანხის 39% (1,141,680 ლარი) დაიხარჯა. მუნიციპალიტეტები უთითებენ, რომ კონკრეტული თანხა გაიცემა ტაძრების მშენებლობა-რეკონსტრუქციისთვის, თუმცა, წერილებს ხშირად ჩასატარებელი სამუშაოების ხარჯთაღრიცხვა თან არ ახლავს. ასევე, არ არის დასაბუთებული, კონკრეტულად რა სახის სარეკონსტრუქციო სამუშაოებია ჩასატარებელი. მაგალითად, აბაშის მუნიციპალიტეტმა 2014 წელს ჭყონდიდის ეპარქიას ეკლესია-მონასტრების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებისა და კეთილმოწყობის მიზნით, გადაურიცხა 50, 000 ლარი.²⁴ დოკუმენტს თან ახლავს ჭყონდიდის ეპარქიის მიტროპოლიტის, პეტრე ჭყონდიდელის წერილი, სადაც აღნიშნულია: „გთხოვთ, გამოგვიყოთ 50, 000 ლარი, რომელიც რაციონალურად მოხმარდება აბაშის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებული ეკლესია-მონასტრების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებას.“ წერილში არ არის დაკონკრეტებული, თუ რა სახის სარეკონსტრუქციო/კეთილმოწყობის სამუშაოების ჩატარებას გეგმავს ეპარქია. მუნიციპალიტეტი ეყრდნობა მხოლოდ ზემოთაღნიშნულ წერილს და მიზნობრიობად კეთილმოწყობის სამუშაოებს უთითებს.

21 ბორჯომის მუნიციპალიტეტის წერილი N02/1128

22 ხონის მუნიციპალიტეტის წერილი #1059

23 სამტრედიის მუნიციპალიტეტის წერილი #37/1217

24 აბაშის მუნიციპალიტეტის გამგეობა, წერილი # 012/657.

ხარაგაულის მუნიციპალიტეტს წერილში²⁵ უწერია, რომ 2014 წელს, 26 ეკლესია/მონასტრისთვის აქვს გამოყოფილი 134,200 ლარი. მიზნობრიობად მითითებულია მხოლოდ „მშენებლობა” ან „შეკეთება”. ასეთივე ბუნდოვანია, წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მიერ ქუთაის-გაენათის ეპარქიისთვის სარეკონსტრუქციო სამუშაოების ჩატარების მიზნით გამოყოფილი თანხის ბუსტი მიზნობრიობა - ბიუჯეტიდან გათვალისწინებული ეპარქიის სუბსიდირების ასიგნებებიდან ეპარქიას ჩაერიცხა 100,000 ლარი.

ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ ზოგ მუნიციპალიტეტს ეკლესია-მონასტრების რეკონსტრუქცია/მშენებლობების მიზნით განვითარების კონკრეტული ჩამონათვალი აქვს მითითებული. მაგალითად, თერჯოლის მუნიციპალიტეტის გამგეობამ²⁶ 2014 წელს ტყიბული-თერჯოლის ეპარქიას გოგნის წმ. გიორგის სახელობის ტაძრის მშენებლობისთვის გადაურიცხა 500,000 ლარი. დოკუმენტს თან ახლავს მართლმადიდებლური ფონდის, „გოგნი ვარუგდებლის” თავმჯდომარის მიერ თანხის მოთხოვნის წერილი, სადაც მითითებულია კონკრეტული სამუშაოების აღწერა და გასაწევი ხარჯები. თანხის ნანილის გადარიცხვის შემდეგ (250,000 ლარი), თერჯოლის მუნიციპალიტეტი ითხოვს გადარიცხული თანხის ხარჯვის დამადასტურებელი დოკუმენტების წარდგენას. აღნიშნული კატეგორიის მიზნიობრიობისა და ხარჯთაღრიცხვის დამადასტურებელი სრული დოკუმენტაცია მხოლოდ ორი, თერჯოლის მუნიციპალიტეტის გამგეობისა და ქალაქ ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერიის შემთხვევაშია წარმოდგენილი.

25 ხარაგაულის მუნიციპალიტეტი, წერილი #49/1872

26 თერჯოლის მუნიციპალიტეტის გამგეობა, წერილი #712

კომუნალური ხარჯები: 2014 წელს საპატრიარქოსთვის გამოყოფილი მთლიანი თანხის 10% (301,006 ლარი) ეკლესიების კომუნალური ხარჯების ასანაზღაურებლად დაიხარჯა.

მუნიციპალიტეტები მათ ტერიტორიაზე არსებულ ეკლესია-მონასტრებს უხდიან ელექტროენერგიის, ბუნებრივი აირისა და წყლის გადასახადებს. აღნიშნულ კატეგორიაში შედის ასევე გაზიფიცირებისა და ელექტროენერგიის მიწოდებისთვის საჭირო სამონტაჟო სამუშაოების-თვის გასაწევი ხარჯები. მაგალითად, 2014 წელს ბოლნისის მუნიციპალიტეტმა კომუნალური ხარჯების დაფარვის მიზნით, ბოლნისის ეპარქიას 120,000 ლარი გადაურიცხა.

რელიგიური დანიშნულების ნივთები და რელიგიური ღონისძიებები: მუნიციპალიტეტების ბიუჯეტებიდან საპატრიარქოსთვის გადაცემული სრული თანხის 2,3% (67,695 ლარი) რელიგიური ღონისძიებების დასაფინანსებლად, ასევე, საეკლესიო ნივთების შესაძენადაა გამოყოფილი. მაგალითად, 2014 წელს, ჭიათურის მუნიციპალიტეტმა ჭიათურა-საჩხერის ეპარქიას „სხვადასხვა სახის რელიგიური ღონისძიებების განსახორციელებლად გადაურიცხა 35, 000 ლარი; თერჯოლის მუნიციპალიტეტმა ვი ტყიბულ-თერჯოლის ეპარქიას, კონკრეტულად, მიტროპოლიტ გიორგი შალამბერიძეს, ათონის მთის მოსალოცად და სიწმინდეების შესაძენად გამოუყო 10,000 ლარი. მეორედ, ტყიბულ-თერჯოლის ეპარქიას „საეკლესიო ნივთების შესაძენად, დამატებით გამოეყო 1,200 ლარი.

გაუმიჯნავი ხარჯები - 2% (60,000 ლარი) - ეს კატეგორია მოიცავს მუნიციპალიტეტების ხარჯებს, რომლებშიც რამდენიმე მიზნობრივი დანიშნულება ერთიანდება და თანხის ოდენობის გამიჯვნა თოთოვეული მათგანისთვის შეუძლებელია. მაგალითად, ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტმა 2014 წელს ნეკრესის ეპარქიას გამოუყო 40,000 ლარი „კომუნალური და სხვადასხვა სახის სამეურნეო ხარჯების“ დასაფარად. მუნიციპალიტეტს არ აქვს ცალ-ცალკე მოცემული კომუნალური და სამეურნეო ხარჯების განაწილება. აგრეთვე, მარტვილის მუნიციპალიტეტს აქვს გამოყოფილი 20,000 ლარი შემდეგი დანიშნულებით: „მარტვილის ეკლესია-მონასტრებში მიმდინარე სამუშაოები და სოფ. სალეხისნოს მზრუნველობამოკლებულ წმ. ამბროსი ხელაიას სახელობის ბავშვთა გიმნაზია - პანსიონის ხარჯები“. აქაც, ვერ ხერხდება სარემონტო-სამუშაოებისა და პანსიონის ხარჯების გამიჯვნა.

საყოფაცხოვრებო ხარჯები - 1,9% (56,994 ლარი), აღნიშნულ კატეგორიაში შედის ავეჯისა და საყოფაცხოვრებო ნივთების შესაძენად გამოყოფილი თანხა. მაგ. ქალაქ ზუგდიდის მერიამ ზუგდიდისა და ცაშის ეპარქიას სხვადასხვა საყოფაცხოვრებო ნივთის შესაძენად გამოუყო 25,161 ლარი. ამ ნივთებში შედის: მაგიდები, კარადები, თაროები, უთო, მიკროტალღური ღუმელი, ხორცის მანქანა, ბლენდერი, კრონშტეინი, 1450 ლარად შეფასებული ჭურჭლის სარეცხი მანქანა, 1327 ლარად შეფასებული საშრობი.

სოციალური მსახურება - 0,6 % (17, 700 ლარი) - მაგალითად, ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტმა შემოქმედის ეპარქიას უფასო სასადილოსთვის გამოუყო 7,200 ლარი. ქარელის მუნიციპალიტეტმა პანტელეიონმ მკურნალის სახელობის დედათა მონასტრის „სათნოების სახლს“ გადაურიცხა 500 ლარი.

მარტვილის მუნიციპალიტეტმა მჩრუნველობამოკლებულ ბავშვთა გიმნაზია - პანსიონის ეზოსა და სპორტული დარბაზის კეთილმოწყობისთვის გამოყო 10,000 ლარი.

სხვადასხვა სახის მომსახურება - 0,3% (7,420 ლარი) - ამ კატეგორიაში შედის: „საწვავისა და შეშის შეძენა, საგაზაფხულო სამეურნეო სამუშაოები, კარტოფილის მოხვნა-დამუშავება და აშ.

რელიგიური საგანმანათლებლო საქმიანობა - 0,2% (5,600 ლარი) - ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტმა შემოქმედის ეპარქიას გამოუყო 5,600 ლარი ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის სახელობის სამრევლო სკოლისთვის მუსიკალური ინსტრუმენტების შესაძენად.

2015 წელი

2015 წლის მიზნობრივ კატეგორიებში, 2014 წლისგან განსხვავებით, თანხის ყველაზე დიდი წილი 42 % - (1,577,558 ლარი) გამოყოფილია კომუნალური ხარჯების დასაფარად, 32 %-ის (1,197,715 ლარი) მიზნობრიობა კი, უცნობია.

მაგალითად, ხონი-სამტრედის ეპარქიამ სამტრედის მუნიციპალიტეტისგან მიიღო 260,000 ლარი, ხოლო ხონის მუნიციპალიტეტისგან 150,000 ლარი, ჭამში - 410,000 ლარი. საჭარო ინფორმაციის წერილში მითითებული მოთხოვნის მიუხედავად, არ ჩანს, თუ რაში ხარჯავს აღნიშნული ეპარქია მისთვის გადაცემულ თანხას.

მომართების თანახმად გაცნობებთ, რომ არაწარი მატერიალური სიკეთე (უძრავი და მოძრავი ქონება)არ არის გაცემული 2015 წლის 1 იანვრიდან 2015 წლის 31 დეკემბრის ჩათვლით. მუნიციპალიტეტის ბალანსიდან საქართველოს მართლმადიდებლური ავტოკეფალური კვლესის საპატრიარქოსათვის, მისი ეპარქიებისათვის, მოწამეთა სამსახურისათვის, მართლმადიდებლური სასულიერო პირებისათვის, საპატრიარქოს ეპარქიების დაქვემდებარებაში მყოფი საგანმანათლებო დაწესებულებების ან იურიდიული პირებისათვის ან მართლმადიდებლური კვლესისათვის წებისმიერი სხვა რელიგიური მიზნებისათვის.

რაც შეეხება სხვა სახის მატერიალურ სიკეთეს გაცნობებთ რომ სამტრედის მუნიციპალიტეტის 2015 წლის ადგილობრივი ბიუჯეტით გათვალისწინებული გეგმა ხონი- სამტრედის ეპარქიის დასაფინანსებლად შეადგენდა 260,0 ათ.ლარს რომელიც დაფინანსებული იქნა ეტაპობრივად გეგმის მიხედვით 2015 წლის განმავლობაში.

ვალერიანე ფოტევრია

სამტრედის მუნიციპალიტეტის გამგებელი

თქვენი, N გ01/441/2016 წერილის პასუხად გაცნობებთ, 2015 წლის 01 იანვრიდან 2015 წლის 31 დეკემბრის ჩათვლით ხონის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან დაფინანსდა მხოლოდ საქართველოს მართლმადიდებელი კუტოვეფალური კვლების ხონისა და სამტრედის ეპარქია 150000,00 (ასორმოცდაათიათასი) ლარით. რაც შეეხება, სხვა რელიგიურ ორგანიზაციებს 2015 წელს მუნიციპალიტეტისათვის არ მოუმართავთ ბალანსზე არსებული ქონების გადაცემასთან დაკავშირებით. შესაბამისად, მათთვის მუნიციპალიტეტის ბალანსზე არსებული ქონების გადაცემა არ მომსდარა.

პატივისცემით

ჯამალ მებუავი

ხონის მუნიციპალიტეტის გამგებელი

2015 წელს, ბორჯომ-ბაკურიანის ეპარქიას ბორჯომის მუნიციპალიტეტიდან გადაერიცხა 146,000 ლარი, რომლის მიზნობრიობა ასევე უცნობია.

საყოფაცხოვრებო ხარჯებიდან, რომელიც ჰამური დაფინანსების 0,6%-ს შეადგენს, აღსანიშნავია, ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მიერ მარგვეთისა და უბისის ეპარქიისთვის გადაცემული თანხები: კონდიციონერის შესაძენად - 2,397 ლარი, და საოფისე ავეჭის შესაძენად - 6,340 ლარი.

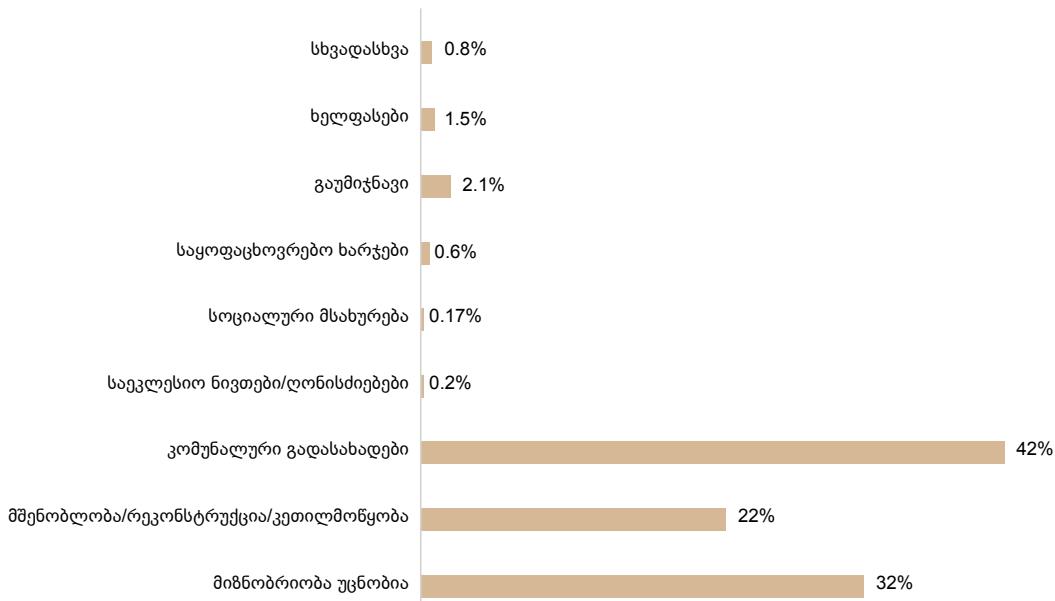
№	დასახლება	სას. უბი.	რაოდენობა	წელი	გამომ. წელი	შემ. საბ.	შემ. ფასი	სამშ.
1.	ხორგის ჩაბეჭა		6			100	600	
2.	კარავა სალეთი		2			260	520	
3.	ლევანი ქაჩ ხაშუ		6			250	1500	
4.	ტავისი		6			100	600	
5.	ხარჯები		1			80	80	
6.	კარავა საბინებელის		2			450	900	
7.	საბინებელის ლევანი		1			700	700	
8.	საბინებელის ლევანი		1			665	665	
9.	საბინებელის ლევანი		1			775	775	
10.								
11.								
12.								
ჯმა 6340								

2015 წელს, გვხდება ახალი კატეგორია - ხელფასები. ამ მიზნით, ზესტაფონის მუნიციპალიტეტმა ააიპ საქართველოს საპატიოარქოს წმ. სვიმონ კანანელის სახ. სასულიერო სწავლების ცენტრს ორი სამტატო ერთეულისთვის გადაურიცხა ხელფასი, თვეში 630 ლარის ოდენობით (სულ 6,300 ლარი) და 1,890 ლარი - სამი თვის ხელფასი (იანვარი-მარტი), სულ - 8,190 ლარი.

სოციალურ-საქველმოქმედო საქმიანობაზე თანხის 0,2 %-ა გათვალისწინებული.

დიაგრამა #15

მიზნობრივი კატეგორიები, მუნიციპალიტეტები (2015)

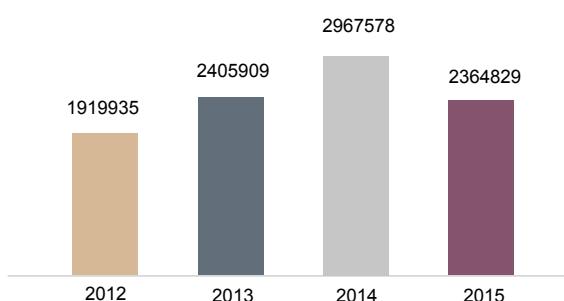
4.2.3. მართლმადიდებელი ეკლესიის მუნიციპალური დაფინანსების დინამიკა 2012-2015

2012-2015 წლებში საპატიო არქოს მუნიციპალური დაფინანსების დინამიკა (მონაცემები არ მოიცავს თბილისში დაფინანსებას) აჩვენებს, რომ 2014 წელს 2013 წელთან შედარებით, დაფინანსება გაზრდილია 23%-ით, ხოლო 2012 წელთან შედარებით -54%-ით. აღსანიშნავია, რომ 2014 წელს, 2009 წლის შემდეგ დაფინანსების ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი დაფიქსირდა.

2015 წელს, მუნიციპალური დაფინანსების მაჩვენებელმა 2014 წელთან შედარებით 20%-ით იკლო, თუმცა, აღემატება 2012 წლის დაფინანსების მაჩვენებელს.

დიაგრამა #16

მუნიციპალური დაფინანსების დინამიკა

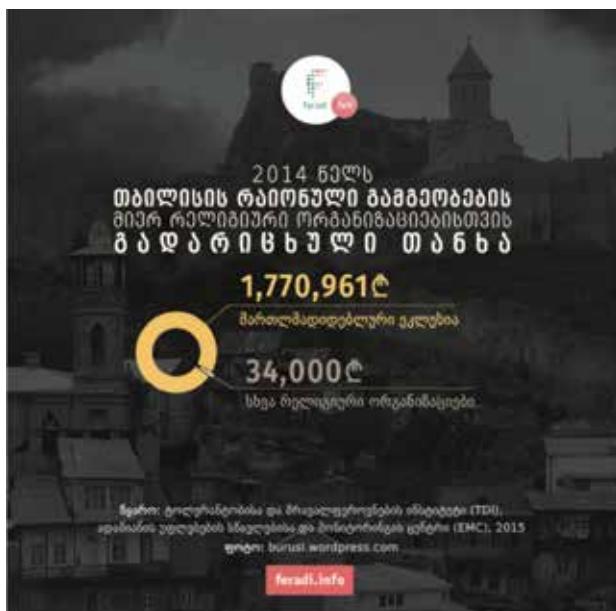

4.3. საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის მუნიციპალური დაფინანსება თბილისში

4.3.1. ზოგადი მიმოხილვა

2014 წელი

2014 წელს, თბილისის ათმა რაიონულმა გამგეობამ მართლმადიდებლურ ეკლესიებს მთლიანობაში 1,770,961 ლარი გამოუყო. 2013 წელთან შედარებით დაფინანსება თითქმის 20%-ით არის გაზრდილი.

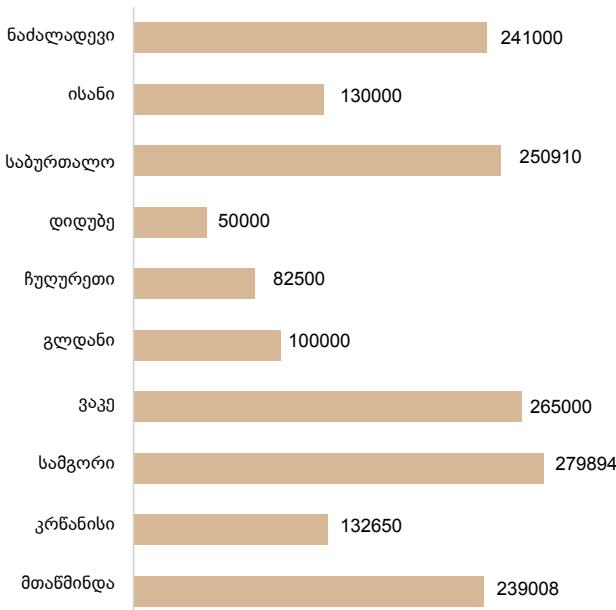
(ვიზუალიზაცია: JumpStart Georgia)

გამგეობების ადმინისტრაციულ საბჭორებში მდებარე ეკლესია-მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა ქალაქის ბიუჯეტის „სხვა კეთილმოწყობის ღონისძიებების“ პროგრამაშია გათვალისწინებული. ზოგადად, ამ პროგრამის მიხედვით, ქალაქში სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული პროექტი ხორციელდება.

თბილისში, 2014 წელს, ყველაზე დიდი თანხა მართლმადიდებლურ ეკლესიებს სამგორის, ვაკისა და ნაძალადევის რაიონულმა გამგეობებმა გადაურიცხეს.

დიაგრამა #17

მართლმადიდებელი ეკლესიის მუნიციპალური დაფინანსება თბილისში (2014)

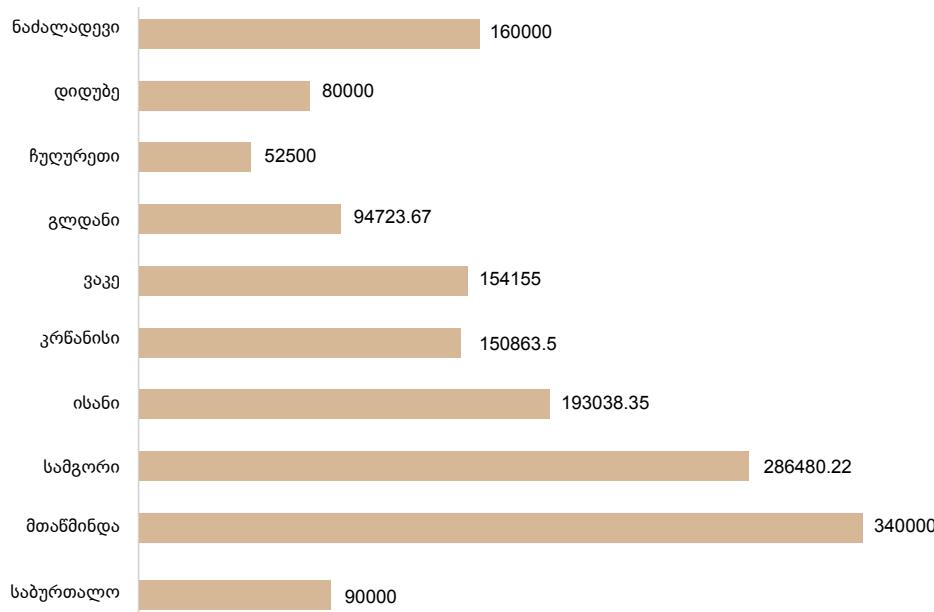
2015 წელი

2015 წელს, თბილისის ათმა რაიონულმა გამგეობამ მართლმადიდებელ ეკლესიას მთლიანობაში 1,601,761 ლარი გამოუყო. 2014 წელთან შედარებით დაფინანსება 10%-ით არის შემცირებული.

ყველაზე დიდი თანხა საქართველოს საპატიოარქოს დაქვემდებარებაში არსებული ეკლესიებისთვის გამოყვეს მთაწმინდისა და სამგორის გამგეობებმა.

დიაგრამა #18

მართლმადიდებელი ეკლესიის მუნიციპალური დაფინანსება თბილისში (2015)

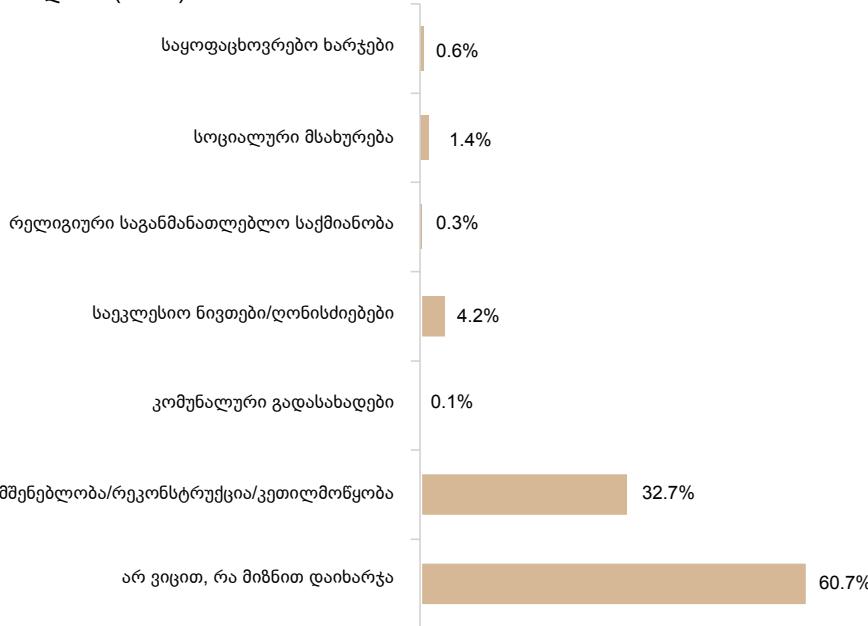
4.3.2. თბილისში საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის დაფინანსების მიზნობრივი კატეგორიები

2014 წელი

2014 წელს თბილისში ეკლესიებისთვის გადარიცხული 1,770,961 ლარიდან არ ვიცით, რა მიზნით დაიხარჯა თანხის 61%. ამ შემთხვევაში, რაიონულ გამგეობებს დოკუმენტაციაში მითითებული აქვთ „ფინანსური დახმარება“ და დაკონკრეტებული არ არის, თუ რა მიზნებისთვის გაიცემა აღნიშნული თანხა. კეთილმოწყობის სამუშაოებისთვის გადარიცხულია თანხის 33%.

დიაგრამა #19

მართლმადიდებელი ეკლესიის მუნიციპალური დაფინანსების მიზნობრივი კატეგორიები, თბილისი (2014)

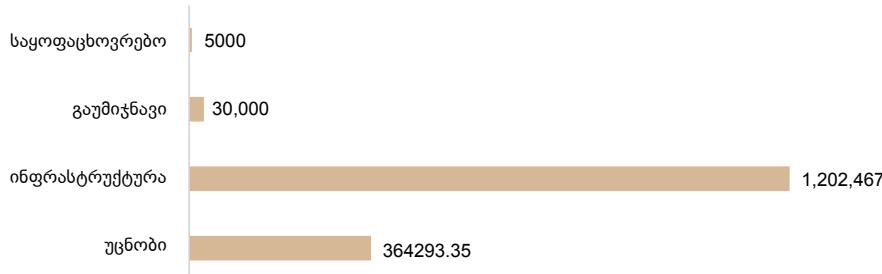
ისევე როგორც თვითმმართველი თემების შემთხვევაში, თბილისშიც, თანხა ბოგჭერ სუბიექტების პირად ანგარიშებზე ირიცხება (გლდანის რაიონი).

2015 წელი

2015 წელს, თბილისის გამგეობების მიერ საქართველოს საპატიოარქოსთვის გადაცემული თანხის 76% დაიხარჯა ეკლესიების მშენებლობა/რეკონსტრუქცია/კეთილმოწყობის სამუშაოებზე, თანხის 23%-ის მიზნობრიობა კი უცნობია.

დიაგრამა #20

მართლმადიდებელი ეკლესიის მუნიციპალური დაფინანსების მიზნობრივი კატეგორიები, თბილისი (2015)

4.4. სხვა რელიგიური გაერთიანებების მუნიციპალური დაფინანსება

2014 წელი

2014 წელს მუნიციპალიტეტებმა და თბილისის რაიონულმა გამგეობებმა საქართველოს საპატრიარქოს გარდა, სხვა რელიგიურ გაერთიანებებს სულ გადაურიცხვს 45,186 ლარი, აქედან რეგიონებში - 11,186 ლარი, თბილისში - 34,000 ლარი.

2014 წელს რელიგიური უმცირესობების მუნიციპალური დაფინანსება 2013 წელთან შედარებით, 13,918 ლარით არის გაზრდილი.

დაფინანსება რეგიონების შემთხვევაში შემდეგნაირად გადანაწილდა:

ევანგელურ-ლუთერული ეკლესია - (ლაგოდეხი) 500 ლარი,

მუსლიმი თემი (მარნეულში მდებარე მეჩეთები) - 9396 ლარი

სომეხთა სამოციქულო მართლმადიდებელი ეკლესიის ეპარქია (ახალქალაქი) - 5049 ლარი

სომეხთა კათოლიკე თემი (ახალქალაქი) - 740 ლარი

2014 წელს რეგიონებში სხვა რელიგიური გაერთიანებებისთვის განეული მუნიციპალური დახმარების მიზნობრიობა ცნობილია. ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტმა ევანგელურ-ლუთერულ ეკლესიას გადაურიცხა 500 ლარი შშმპ ბავშვებისა და მათი მშობლებისთვის. მარნეულის მუნიციპალიტეტმა მუსლიმ თემს 8,140 ლარი გადაურიცხა რელიგიური ღონისძიებების ჩასატარებლად (ყურბან-ბაირამის დღესასწაულთან დაკავშირებით, საქონლის შესაძენად და აშუღის დღესასწაულისთვის); 1256 ლარი კი - კომუნალური ხარჯების დასაფარად. ახალქალაქის მუნიციპალიტეტმა სომხურ სამოციქულო მართლმადიდებელ და სომხურ კათოლიკურ ეკლესიებს აუნაზღაურა კომუნალური ხარჯები -1290 ლარი.

საპატრიარქოს გარდა, სხვა რელიგიური გაერთიანებებისთვის 2014 წელს თბილისში სულ გამოიყო 34,000 ლარი:

სომეხთა სამოციქულო მართლმადიდებელი წმიდა ეკლესიის საქართველოს ეპარქია - ფინანსური დახმარება - 21,500 ლარი (კეთილმოწყობისთვის -19, 000 ლარი, დანარჩენი თანხის მიზნობრიობა უცნობია).

ევროპელ ებრაელთა რელიგიური საზოგადოება - 2,500 ლარი (ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებისა და კომუნალური ხარჯებისთვის)

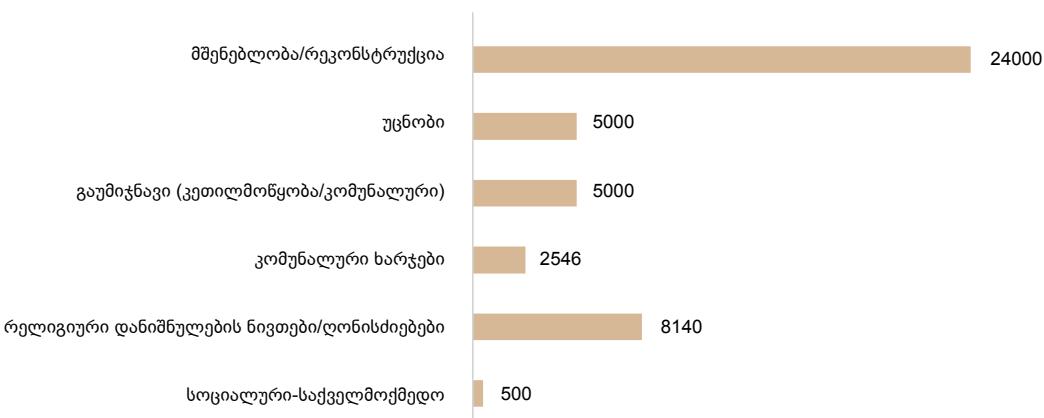
საქართველოს ებრაელთა კავშირი - 2,500 ლარი (ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებისა და კომუნალური ხარჯებისთვის)

ლათინ კათოლიკეთა კაფების სამოციქულო აღმინისტრაცია - ფინანსური დახმარება - 2,500 ლარი

ზემო ვეძისის დასახლება #80-ში მდებარე მუსლიმური სამლოცველო - 5,000 ლარი (სარემონტო სამუშაოებისთვის)

დიაგრამა #21

არამართლმადიდებელი რელიგიური გაერთიანებების დაფინანსების მიზნობრივი კატეგორიები თბილისა და რეგიონებში (2014)

2015 წელი

საქართველოს საპატრიარქოს გამოკლებით, სხვა რელიგიურმა გაერთიანებებმა 2015 წლის განმავლობაში მუნიციპალიტეტებისა და თბილისიდან ჭამში მიიღეს 24,478.71 ლარის ოდენობის დაფინანსება, აქედან რეგიონებში - 6478.71 ლარი, ხოლო თბილისში (კრწანისის გამგეობა) – 18, 000 ლარი.

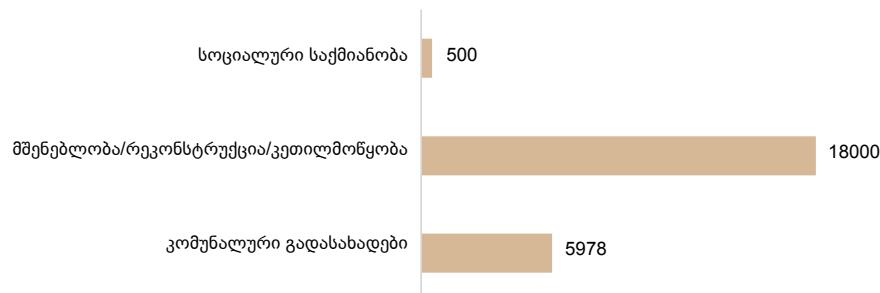
რეგიონებიდან, ახალქალაქში სომეხთა სამოციქულო მართლმადიდებელი ეკლესიების კომუნალური ხარჯების დასაფარად გამოიყო 1,277 ლარი, მარნეულში მეჩეთების კომუნალური ხარჯების დასაფარად - 4, 702 ლარი, ხოლო ლაგოდებში, 500 ლარით დაფინანსდა ევანგელიურ-ლუთერული ეკლესიის საქველმოქმედო პროექტი შეზღუდული შესაძლებლობების სტატუსის მქონე ბავშვებისა და მათი მშობლებისთვის.

თბილისში, 18,000 ლარით დაფინანსდა „ბეით რახილის“ სახელობის სინაგოგა და თბილისის დიდი სინაგოგის კეთილმოწყობითი სამუშაოები.

ჭამში, 2015 წლის მონაცემებით, თბილისსა და რეგიონებში, თანხის 74% მოხმარდა კეთილმოწყობის სამუშაოებს, 24 % - კომუნალური ხარჯების დაფარვას და დანარჩენი 2 % - საქველმოქმედო საქმიანობას.

დიაგრამა #22

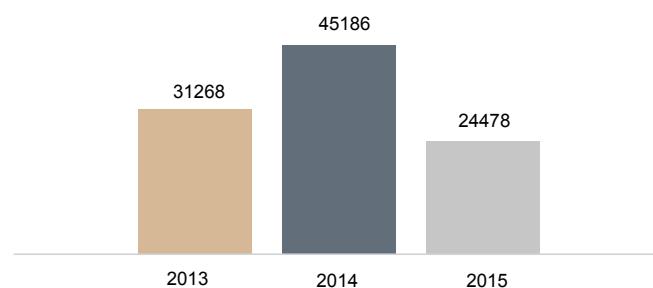
არამართლმადიდებელი რელიგიური გაერთიანებების დაფინანსების მიზნობრიობა რეგიონებსა და თბილისში (2015)

2013-2015 წლების დინამიკა

სხვა რელიგიური გაერთიანებების დაფინანსება მუნიციპალიტეტებში (თბილისის ჩათვლით)

დიაგრამა #23

დაფინანსების დინამიკა მუნიციპალიტეტებში (2013-2015)

როგორც, დიაგრამიდან ჩანს, მუნიციპალიტეტებმა 2014 წელს 2013 და 2015 წლებზე ბევრად მეტი თანხა გამოყვეს არამართლმადიდებელი რელიგიური გაერთიანებებისთვის.

4.5. საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის მუნიციპალიტეტების მიერ გადაცემული უძრავი ქონება

2014-2015 წლებში, საქართველოს მუნიციპალიტეტებისა და თვითმმართველი ქალაქების მიერ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის გადაცემული ქონების შეფასება აჩვენებს, რომ უძრავი და მოძრავი ქონება მხოლოდ საქართველოს საპატრიარქოს აქვს მიღებული. საპატრიარქოსთვის გადაცემული მატერიალური სიკეთე მინის ნაკვეთებს, სკვერებს, შენობა-ნაგებობებს მოიცავს.

2014 წელი

საქართველოს საპატრიარქოსთვის 2014 წელს საქართველოს რეგიონებში მუნიციპალიტეტების მიერ გადაცემულია შემდეგი მინის ნაკვეთები:

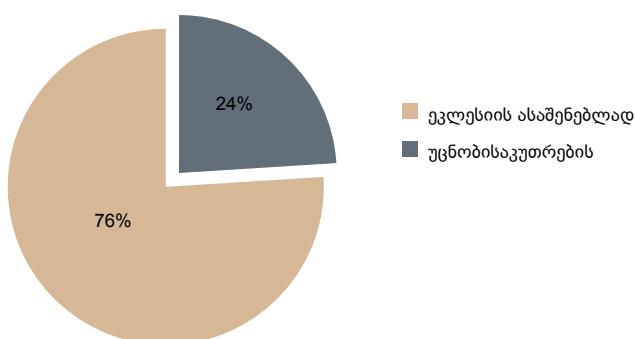
საკუთრების უფლებით: 4,740 კვ.მ არასასოფლო - სამეურნეო დანიშნულების მინის ნაკვეთი.
სარგებლობა/აღნაგობის უფლებით: 27,902 კვ.მ
სულ: 32, 642 კვ.მ
გაცემული უძრავი ქონების რაოდენობა: 6

მუნიციპალიტეტები: მცხეთა, ხობი, ქუთაისი, შუახევი, წყალტუბო, გარდაბანი.

როგორც დიაგრამა #24 -ზეა ასახული, საქართველოს საპატრიარქოსთვის გადაცემული მინის ნაკვეთების ჭამური ფართობის 76%-ის გამოყენების მიზნობრიობა უცნობია.

დიაგრამა #24

საქართველოს საპატრიარქოსთვის მუნიციპალიტეტებში გადაცემული უძრავი ქონების (მინის ნაკვეთები საკუთრების, სარგებლობა/აღნაგობის უფლებით) მიზნობრიობა (2014)

მიწის ნაკვეთების გარდა მუნიციპალიტეტების მიერ საქართველოს საპატრიარქოს გადაეცა შემდეგი შენობა-ნაგებობები:

შუახევი: სხალთის ეპარქიას გადაეცა ორი, 293 კვ.მ და 993 კვ.მ შენობა-ნაგებობა მიზნობრიობა - უცნობი.

ჭიათურა - ჭიათურა-საჩხერის ეპარქიას გადაეცა სოფელ მერევში მდებარე ბიბლიოთეკის 55 კვ.მ. მიზნობრიობა - უცნობი

2014 წელს, მუნიციპალიტეტებმა საქართველოს საპატრიარქოს სულ გადასცეს 8 უძრავი ნივთი.

2015 წელი

საქართველოს საპატრიარქოსთვის, 2015 წელს საქართველოს რეგიონებში მუნიციპალიტეტების მიერ გადაცემულია შემდეგი მიწის ნაკვეთები, რომელთა მიზნობრიობა უცნობია:

მუნიციპალიტეტები: მცხეთა, საგარეჯო, ჭიათურა, ბაღდათი, დუშეთი, სენაკი, ბოლნისი, ხაშური.

საკუთრების უფლებით: 13,927 კვ.მ. არასასოფლო - სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთი.

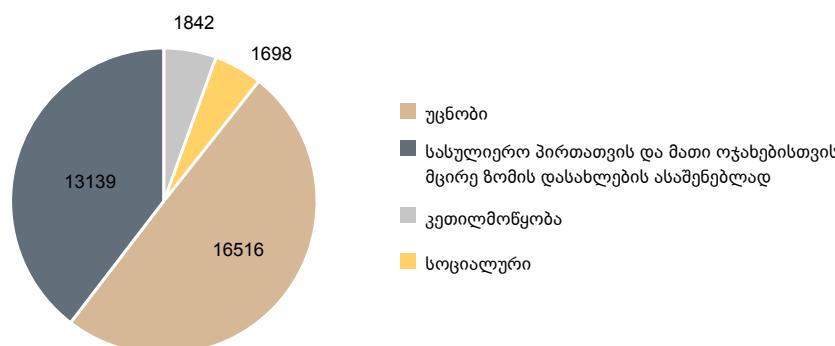
სარგებლობა/აღნაგობის უფლებით: 19,268 კვ.მ.

სულ: 33,195 კვ.მ.

გაცემული უძრავი ნივთების რაოდენობა: 12

დიაგრამა #25

რეგიონებში საქართველოს საპატრიარქოსთვის გადაცემული უძრავი ქონების (საკუთრების, სარგებლობა/აღნაგობის უფლებით)

2015 წელს, ქონების გადაცემის მიზნობრივ კატეგორიებში ჩანს, რომ მიწის ნაკვეთების ჭა-მური ფართობის 50%-ის გადაცემის მიზნობრიობა უცნობია.

ჭამური ფართობის 40% ხაშურის მუნიციპალიტეტმა საპატრიარქოს გადასცა სასულიერო პირებისა და მათი ოჯახებისთვის მცირე ზომის დასახლების ასაშენებლად (49 წლის ვადით, უსასყიდლოდ, სარგებლობის უფლებით, აღნაგობის ფორმით, პირდაპირი განვარგვის წე-სით).

გადაცემული ქონების ჭამური ფართობის 5% ხაშურის მუნიციპალიტეტმა საპატრიარქოს გა-დასცა მიუსაფართა თავშესაფრის მოწყობის მიზნით (უსასყიდლო უბუფრუქტი, სარგებლო-ბის ფორმით, 10 წლით).

მცხეთის მუნიციპალიტეტმა, აღნაგობის უფლებით გადასცა სოფ. მუხრანში მდებარე არა-სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების 1842 კვ.მ. მიწის ნაკვეთი ეკლესიის ეზოს კეთილ-მოწყობისთვის.

2015 წელს გარდა მიწის ნაკვეთებისა მუნიციპალიტეტებმა საქართველოს საპატრი-არქოს გადასცეს შემდეგი შენობა-ნაგებობები:

საგარეჭოს მუნიციპალიტეტი: საპატრიარქოს უსასყიდლოდ გადაეცა სოფ. ნინოწმინდაში არსებული 196 კვ.მ. ფართობის შენობა-ნაგებობა.

ჭიათურის მუნიციპალიტეტი: საპატრიარქოს უბუფრუქტის ფორმით უსასყიდლოდ გადაეცა სოფელ მერევში მდებარე ყოფილი ბიბლიოთეკის საერთო ფართობიდან 55 კვ.მ.

ამავე სუბიექტს უბუფრუქტის ფორმით უსასყიდლოდ გადაეცა სამსართულიანი შენობის 1019.65 კვ.მ და მესამე სართული 526.70 კვ.მ.

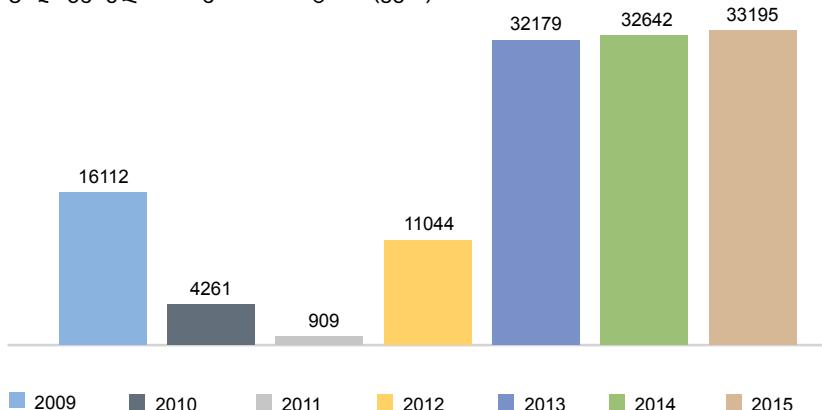
ხაშურის მუნიციპალიტეტი: საქართველოს საპატრიარქოს გადაეცა უძრავი ქონების მე-2 და მე-3 სართულზე მდებარე არასაცხოვრებელი ფართი და მასზე ნაწილობრივად მიმაგრებუ-ლი ნაკვეთი.

2015 წელს, მუნიციპალიტეტებმა საქართველოს საპატრიარქოს გადასცეს სულ, 15 უძრავი ნივთი.

საბოლოოდ, როგორც დიაგრამა #27 გვიჩვენებს, 2014-2015 წლებში, რეგიონებში საქარ-თველოს მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გადაცემული მიწების საერთო ფართობი მკვეთრად აღემატება წინა წლებში გადაცემული ქონების მასშტაბს.

დიაგრამა #26

მართლამადიდებელი ეკლესიისთვის მუნიციპალიტეტების მიერ
გადაცემული მინების მასშტაბი (კვ.მ)

4.6. თბილისში საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის გადაცემული უძრავი და მოძრავი ქონება

2014 წელი

2014 წელს, თბილისში საქართველოს საპატიო არქოს გადაეცა მხოლოდ მოძრავი ქონება, მათ შორის, საპატიო არქოს ხუთი წლით თხოვების ფორმით გადაეცა თბილისის მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული ორი ერთეული სატრანსპორტო სამუალება (მთლიანობაში საწყისი საბალანსო ღირებულებით 65 500 ლარი).

2015 წელი

2015 წელს თბილისში საქართველოს საპატიო არქოსთვის მოძრავი ქონება არ გადაცემულა, თუმცა უძრავი ქონება მინის ნაკვეთების სახით გადაეცა თბილისის მერიის მართვის სააგენტოსა და თბილისის მუნიციპალიტეტის მთავრობის მიერ. აღნიშნული გადაცემის მიზნობრიობა უცნობია.

**საკუთრების უფლებით: 22, 605 კვ.მ არასასოფლო - სამეურნეო
დანიშნულების მინის ნაკვეთი.**

სარგებლობა/აღნაგობის უფლებით: 697 კვ.მ

გაცემული უძრავი ნივთების რაოდენობა: 4

სულ: 23,302 კვ.მ

თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის მთავრობის ცნობით, საპატრიარქოს სარგებლობის უფლებით გადაეცა დიღმის მასივში არსებული 697 კვ.მ მიწის ნაკვეთი, მიზნობრიობა არაა ცნობილი. რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტომ აღნიშნულ მოთხოვნაზე დადებითი რეკომენდაცია გასცა.

თბილისის მუნიციპალიტეტის საჭარო სამართლის იურიდიული პირის, ქონების მართვის სააგენტოს ცნობით, 2015 წლის 1 იანვიდან 2015 წლის 31 დეკემბრამდე, გაფორმდა ორი ხელშეკრულება²⁷, რომლის საფუძველზეც, საქართველოს საპატრიარქოს:

- 1) საკუთრებაში გადაეცა ქ თბილისის მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული ქონება:
- ქ. თბილისში, ისნის რაიონში არსებული 19,016 კვ.მ მიწის ნაკვეთი;
- ქ თბილისში, ისნის რაიონში მდებარე 73 კვ.მ. მიწის ნაკვეთი.

სანაცვლოდ, საპატრიარქომ ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტს საკუთრებაში გადასცა ისნის რაიონში 19,089 მიწის ნაკვეთი.

- 2) საპატრიარქოს სიმბოლურ ფასად - 1 ლარად, საკუთრებაში გადაეცა ქ თბილისის მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული, დასახლება ვარკეთილი - 3 მ/რაიონი IV, კორპუსი #417-ის მიმდებარედ 1566 კვ.მ მიწის ნაკვეთი.

4.7. ქონებისა და სხვა მატერიალური სიკეთეების განკარგვის მონიტორინგის საკითხი

2015 წელს, საჭარო ინფორმაციის მოთხოვნის წერილებში მკვლევარებმა თვითმმართველი თემებისა და ქალაქების მუნიციპალიტეტებს ჰქითხეს, ანარმოებდნენ თუ არა ისნი მონიტორინგს რელიგიური ორგანიზაციების მიერ შესაბამისი თანხის/სხვა მატერიალური სიკეთის მიზნობრივად ხარჯვის/განკარგვის შესახებ. კვლევის შედეგები აჩვენებს, რომ 74 მუნიციპალიტეტიდან და თბილისის 10 რაიონიდან მონიტორინგი განხორციელდა მხოლოდ 9 შემთხვევაში. აქედან 3 შემთხვევაში, მხოლოდ ნაწილობრივ, რაც იმას ნიშნავს, რომ მონიტორინგი ჩატარდა არა მათ მიერ 2015 წელს თანხების ყველა გადარიცხვაზე, არამედ მხოლოდ ზოგიერთ მათგანზე.

²⁷ ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მთავრობის 2015 წლის 28 ოქტომბრის #43.08.1238 განკარგულებისა და ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 2015 წლის 27 ნოემბრის #425 განკარგულების საფუძველზე, 2015 წლის 27 ნოემბერს ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მთავრობასა და სრულიად საქართველოს სამოციელო ოფიციალურ მართლმადიდებელ კვლების შორის „უძრავი ქონების გაცვლის ფორმით პრივატიზების შესახებ“ ხელშეკრულება; ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მთავრობის 2015 წლის 2015 წლის 13 ოქტომბრის #41.07.1183 განკარგულებისა და ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 2015 წლის 30 ოქტომბრის #383 განკარგულების საფუძველზე, 2015 წლის 27 ნოემბერს ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის მთავრობასა და სრულიად საქართველოს სამოციელო ოფიციალურ მართლმადიდებელ კვლების შორის „უძრავი ქონების პირდაპირი ფორმით პრივატიზების შესახებ“ ხელშეკრულება.

4.8. რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტოს როლი მუნიციპალური დაფინანსების პოლიტიკაში

მუნიციპალიტეტების (მათ შორის თბილისის) მიერ მოწოდებული საჭარო ინფორმაციის საფუძველზე ირკვევა, რომ 2015 წელს რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტომ (შემდგომში „სააგენტო“) სულ გასცა 32 რეკომენდაცია. მათგან 31 წარმოადგენს ადგილობრივი თვითმმართველობისთვის გაცემულ დადებით რეკომენდაციას - სააგენტომ მიზანშეწონილად მიიჩნია მუნიციპალიტეტის მიერ რელიგიური ორგანიზაციის დახმარება მოთხოვნის შესაბამისად. სააგენტომ გასცა 1 უარყოფითი რეკომენდაცია.²⁸ აღსანიშნავია, რომ სააგენტოს მიერ გაცემული 31 დადებითი რეკომენდაციიდან 29 შემთხვევაში საქმე ეხებოდა საქართველოს საპატრიარქოს მიერ მოთხოვნილ თანხასა თუ სხვა სახის მატერიალურ სიკეთეს. მათგან მხოლოდ 2 რეკომენდაცია ეხებოდა სხვა რელიგიურ გაერთიანებებს და ამ შემთხვევაში, სააგენტომ დანარჩენი 29 შემთხვევისგან განსხვავებით, დაადგინა დახმარების განევის ნაწილობრივი და არა სრული მიზანშეწონილობა. აღნიშნულ თრ შემთხვევაში არამართლმადიდებელი რელიგიური გაერთიანების მიერ თანხა მოთხოვნილი იყო სინა-გოგის კეთილმოწყობისთვის.

სააგენტოს მიერ საქართველოს საპატრიარქოს სასარგებლოდ გაცემული რეკომენდაციები ძირითადად ეხება მუნიციპალიტეტის მხრიდან ისეთი ტიპის დახმარების გაწევის მიზანშეწონილობის დადგენას, როგორიცაა ეკლესიებისა და მათი ეზობის, ასევე მათთან დაკავშირებული სხვა რელიგიური დანიშნულების შენობების კეთილმოწყობას, რესტავრაციას, სამშენებლო სამუშაოების მხარდაჭერას და სხვ.

აღსანიშნავია, რომ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია რელიგიური უმცირესობებისთვის უძრავი ქონების გადაცემასთან დაკავშირებით რეკომენდაციით სააგენტოს მიმართას, მაშინ როდესაც, საქართველოს საპატრიარქოსთვის ქონების გადასაცემად ასეთი დოკუმენტი საჭირო არ არის.²⁹

28 აღნიშნული რეკომენდაციით თერჯოლის მუნიციპალიტეტში, საპატრიარქოს უარი ეთქვა გოფანთის ეკლესიის მშენებლობისთვის 25,000 ლარის ოდენობის თანხის გამოყოფაზე.

29 მაგალითისთვის, ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის სსიპ ქონების მართვის სააგენტოს მიერ გამოგზავნილ წერილში (წერილი #01-8/719; 08 თებერვალი, 2016) აღნიშნულია, რომ 2015 წელს სააგენტოს მიმართა საქართველოში ევანგელიურ-ლუთერული ეკლესიის ეპისკოპოსმა მინის საკუთრებაში გადაცემის თხოვნით, ასევე შევიდა სახარების რწმენის ქრისტიანთა გაერთიანებულ ორმოცდათანინელთა ეკლესიის საბჭოს განცხადება, რომლითაც მოთხოვნილი იყო მინის ნაკეთის გადაცემა. წერილში აღნიშნულია, რომ ევანგელურ-ლუთერულ ეკლესიის შემთხვევაში საჭირო იყო დამატებითი დოკუმენტაციის მინოდება, ხოლო სახარების რწმენის ქრისტიანთა გაერთიანებულ ორმოცდათანინელთა ეკლესიის საბჭოს წერილი თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიამ სსპ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტოს გაუგზავნა განსაზღვევლად. მკვლევარებმა მოთხოვნეს რეკომენდაციის მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძველი, თუმცა თბილისის მუნიციპალიტეტის სსიპ ქონების მართვის სააგენტოს პასუხი არ გაუდინა. რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტომ აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით განაცხადა (წერილი #1/438), რომ 2016 წლის 25 თებერვალს, საკითხი განიხილა ქონებრივ და ფინანსურ საკითხთა შემსწავლელმა სარეკომენდაციით კომისიამ და გაიცა დადებითი რეკომენდაცია. ღანიშნავია, რომ TDI-იმ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტოს მიმართა წერილით (295-2/2016), რომელშიც მოთხოვნილი იყო, სააგენტოს განებარტა სამართლებრივი საფუძველი, რომლის თანახმადაც, მუნიციპალიტეტები ითხოვნენ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის ქონების ან/და დაფინანსების გადაცემის საკითხებზე შესაბამის რეკომენდაციებს; არსებობს თუ არა რაიმე სამართლებრივი ძალის მქონე დოკუმენტი ასეთ ანგარიშვალდებულებაზე. თუმცა, სააგენტოს აღნიშნულ კითხვაზე პასუხი არ გაუცია.).

5. რელიგიური ორგანიზაციების საკუთრებასა და სარგებლობაში რეგისტრირებული უძრავი ქონება

ამ თავში შევეხებით არა მხოლოდ საკვლევ პერიოდში საქართველოს მთავრობის მიერ საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიისა და სხვა რელიგიური ორგანიზაციებისთვის სახელმწიფოს მიერ უძრავი ნივთების გადაცემის ფაქტებს, არამედ შეფასდება მართლმადიდებელი ეკლესიისა და სხვა რელიგიური ორგანიზაციების საკუთრებასა და სარგებლობაში რეგისტრირებული უძრავი ქონება.

ყურადღება უნდა გამახვილდეს იმ გარემოებაზე, რომ საქართველოს მთავრობის 117-ე დადგენილების მიღებით ხელისუფლებამ პოლიტიკური ნება გამოხატა, რომ საქართველოს საპატრიარქოს გარდა, სხვა რელიგიური ორგანიზაციებსაც აუნაზღაუროს საბჭოთა ტობალური რეჟიმის დროს მიყენებული მორალური და მატერიალური ზიანი. მიუხედავად ამისა, დღეის მდგომარეობით, კვლავაც მოუწესრიგებელი რჩება რელიგიური უმცირესობებისთვის იმ უძრავი ნივთების, მათ შორის, საკულტო ნაგებობების რესტიტუციის საკითხი, რომელიც მათ საბჭოთა რეჟიმის დროს ჩამოყროთვათ და ამჟამად სახელმწიფოს საკუთრებაშია. დღესდღობით, არ არსებობს სამართლებრივი მექანიზმი, რომელიც შესაძლებელს გახდიდა უძრავი ნივთების საპატრიარქოს გარდა, სხვა რელიგიური ორგანიზაციების საკუთრებაში გადაცემას.

იმ პირობებში, როდესაც რელიგიური უმცირესობებისთვის, კანონმდებლობის დისკრიმინაციულობისა და გაუმართაობის გამო, ვერ ხორციელდება მათი ისტორიული უძრავი ნივთების საკუთრებაში გადაცემა და რესტიტუცია, საქართველოს საპატრიარქოს სახელმწიფო ყოველწლიურად საკუთრებაში გადასცემს ისეთ უძრავ ნივთებს, რომელიც მის საკუთრებაში ან/და სარგებლობაში ისტორიულად არასდროს ყოფილა. შესაბამისად, მსგავსი პრაქტიკა სრულიად სცდება, კონსტიტუციური შეთანხმების შესაბამისად, საბჭოთა რეჟიმის დროს მიყენებული მატერიალური ზიანის ნაწილობრივ ანაზღაურებას და პირდაპირ ენინააღმდეგება სეკულარული სახელმწიფოს პრინციპს. აღსანიშნავია, რომ სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებული უძრავი ნივთების საქართველოს საპატრიარქოსთვის საკუთრებაში გადაცემისას, არ ხორციელდება იმის გამოკვლევა ან/და მითითება თუ რა მიზნობრიობით უნდა განხორციელდეს გადაცემული უძრავი ნივთის გამოყენება.

სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტოს მიერ, ძირითად შემთხვევაში, არ ხორციელდება რელიგიური ორგანიზაციების საკუთრებასა და სარგებლობაში გადაცემული უძრავი ნივთების საბაზრო ღირებულების შეფასება. შესაბამისად, შეუძლებელია იმის დადგენა, თუ რა ღირებულების უძრავი ქონება გადაეცემა საქართველოს საპატრიარქოსა და სხვა რელიგიური ორგანიზაციებს.

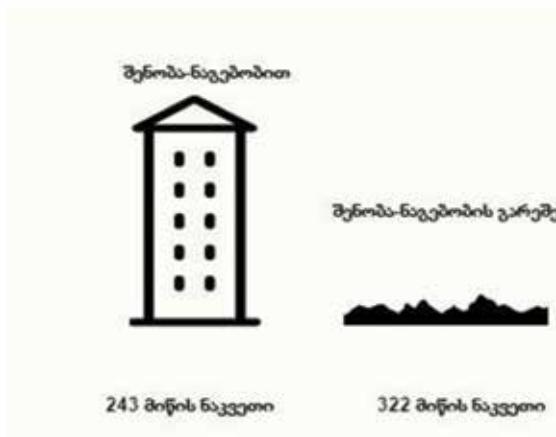
5.1 საქართველოს საპატრიარქოს საკუთრებასა და სარგებლობაში რეგისტრირებული უძრავი ქონება

კანონმდებლობის შესაბამისად, უძრავ ნივთებზე საკუთრებისა და სარგებლობის უფლება რეგისტრირდება საჭარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში³⁰. აქედან გამომდინარე, კვლევის პერიოდში, სსიპ საჭარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოდან გამოთხოვილ იქნა საჭარო ინფორმაცია საქართველოს საპატრიარქოს, როგორც საჭარო სამართლის იურიდიული პირის სარგებლობისა და საკუთრების უფლებით რეგისტრირებული უძრავი ნივთების სტატისტიკის თაობაზე. შესაბამისად, ქვემოთ მითითებული მონაცემები არ შეიცავს ინფორმაციას საქართველოს საპატრიარქოს მიერ დაფუძნებული ორგანიზაციის უძრავ ნივთებთან დაკავშირებით.

აღსანიშნავია, რომ სსიპ საჭარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მონაცემების თანახმად, 2015 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, საქართველოს საპატრიარქოს საკუთრებაშია 565 მიწის ნაკვეთი, ჯამური ფართობით 16 742 987.82 კვ.მ. (1674.3 ჰა).³¹

მართლმადიდებელი ეკლესიის საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონება 6-ჯერ აღემატება თვითმართველი ქალაქი მცხეთის მთლიან ფართობს.

საქართველოს საპატრიარქოს საკუთრებაში რეგისტრირებული 565 მიწის ნაკვეთიდან 243-ზე შენობა-ნაგებობაა განთავსებული.

30 „საჭარო რეესტრის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-11 მუხლი

31 მონაცემები საქართველოს საპატრიარქოს საკუთრებაში რეგისტრირებული უძრავი ნივთების შესახებ, სარეგისტრაციო შონების მიხედვით შეგიძლიათ იხილოთ ცხრილი N-ში

ფართობის მიხედვით, საქართველოს საპატრიარქოს საკუთრებაში რეგისტრირებული მიწის ნაკვეთების დიდ ნაწილს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთები შეადგენენ. ხოლო უძრავი ნივთების რაოდენობის მიხედვით, არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთები.

ყველაზე დიდი ფართობის ქონება საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიას ქარელის მუნიციპალიტეტში აქვს რეგისტრირებული - 37 მიწის ნაკვეთი, საერთო ფართობით 4 131 382 კვ.მ. ყველაზე მცირე კი თერჯოლის მუნიციპალიტეტში 1 უძრავი ნივთის სახით, რომლის ფართობიც 147 კვ.მ-ია.

ათი მუნიციპალიტეტი, სადაც ფიქსირდება საქართველოს საპატრიარქოს საკუთრებაში რეგისტრირებული მიწის ნაკვეთების ყველაზე მასშტაბური მონაცემები.

ზონა	ფართობი (კვ.მ)	რაოდენობა
1 ქარელი	4 131 382	37
2 გორი	4 055 488	78
3 თერჯოლი	2 242 923	19
4 სენაკი	1 176 030.3	28
5 საგარეჯო	868 909	5
6 გარდაბანი	670 654	21
7 თბილისი	391 474	69
8 ჭიათურა	314 218	6
9 ბოლნისი	303 647.95	5
10 ოზურგეთი	279 593	14

საქართველოს საპატრიარქოს, სახელმწიფოსგან და ადგილობრივი თვითმმართველობებისგან, საკუთრების გარდა, უძრავი ნივთები ხშირად სარგებლობის უფლებითაც გადაეცემა.

2015 წლის 31 დეკემბრის მონაცემებით, საქართველოს საპატიოარქოს სარგებლობაში რეგისტრირებული უძრავი ქონება:

ზონა	რაოდენობა	ფართობი (კვ.მ)
1 დუშეთი	1	7742
2 ქარელი	1	4400
3 შუახევი	1	646
4 შუახევი	2	1669
5 თბილისი	1	10174
6 ქობულეთი	1	11810
7 ოზურგეთი	3	14863
8 გურჯაანი	1	836
9 წყალტუბო	1	68
10 ოზურგეთი	1	706
11 ჩოხატაური	2	703
12 სამტრედია	1	3465
ჯამი	16	57082

საქართველოს საპატიოარქოს მიწის ნაკვეთების, საცხოვრებელი და არასაცხოვრებელი შენობა-ნაგებობის გარდა, საკუთრებაში რეგისტრირებული აქვს ქ. კასპში, საავაძის ქუჩაზე მდებარე, მშენებარე გადასასვლელი ხიდი. აღნიშნული ხიდი საქართველოს საპატიოარქოს სახელმწიფომ 2009 წელს გადასცა (იხ. დანართი #8).

ასევე, საჭარო რეესტრის მონაცემების თანახმად, ფიქსირდება, რამდენიმე შემთხვევა, როდესაც საქართველოს საპატიოარქოს, სახელმწიფოს მიერ საკუთრებაში გაცემული უძრავი ნივთები იჭარის ხელშეკრულებით სხვა პირებზე აქვს გაცემული და საიჭარო ქირის სახით შესაბამის მოგებასაც იღებს.

მაგალითად, ქ. ბაღდათში რუსთაველის ქ. N24-ში მდებარე საქართველოს საპატიოარქოს საკუთრებაში რეგისტრირებული 25 კვ.მ მიწის ნაკვეთი, რომელიც საპატიოარქოს საკუთრებაში 2012 წელს გადასცა სახელმწიფომ, იჭარის ხელშეკრულების საფუძველზე, რადიოსატელეფონო კავშირგაბმულობის საბაზო სადგურის და ანძის განსათავსებლად 2017 წლის 1 მარტამდე, სარგებლობის უფლებით გადაცემული აქვს შპს „მობიტელისთვის“ (კომპანია „ბილაინი“). საიჭარო ქირა 2013 წლის 1-ლი აპრილიდან 2015 წლის 9 ივნისამდე, ყოველთვიურად შეადგენდა 500 ლარს, 2015 წლის 9 ივნისის შემდეგ კი, აღნიშნული თანხა 800 ლარამდე გაიზარდა.

საქართველოს საპატრიარქოს, ასევე იჭარის ხელშეკრულებით აქვს გაცემული ქ. თბილისში ლესელიძის ქ. N36-ში მდებარე, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის „ქარვასლას“ შენობა. (1 503 კვ.მ მინის ნაკვეთი და შენობა-ნაგებობა საერთო ფართობით 2 434.77 კვ.მ.³²⁾). აღნიშნული კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლი სახელმწიფო საპატრიარქოს 2008 წელს უსასყიდლოდ გადასცა საკუთრებაში.

„ქარვასლის“ შენობის სარგებლობის უფლების გადაცემის შესახებ, 2016 წლის 23 თებერვალს, საქართველოს საპატრიარქოს მიერ დაფუძნებულ იურიდიულ პირს შპს „მნესა“ (404508323) და შპს „ქარავან თბილისს“ (405128017) შორის გაფორმებული იჭარის ხელშეკრულების³³ თანახმად, საიჭარო ქირის ოდენობა, ობიექტზე მშენებლობის ნებართვის მიღებიდან 1 წლის განმავლობაში, 1 180 ლარის აღენობით განისაზღვრა, ვინაიდან საიჭარო ქონება არის შავი კარგასის მდგომარეობაში და ხელშეკრულების დადების მომენტისთვის, შეუძლებელია ობიექტით ნორმალური სარგებლობა. ჰერჯერობით, მითითებულ ობიექტზე მშენებლობის ნებართვა არ გაცემულა. შესაბამისად, საიჭარო ქირის გადახდა, ნებართვის მიღების დღიდან დაიწყება. ნებართვის მიღებიდან ერთი წლის გასვლის შემდეგ კი, საიჭარო ქირა თვეში 29 500 აშშ დოლარამდე გაიზრდება.

აღნიშნული უძრავი ნივთი გაცემულია სასტუმროს, რესტორნის, მაღაზიების, კვების ობიექტების, ბაზრობისა და მისთვის დამხმარე საწყობის/სათავსოს მოწყობის მიზნით. დაუშვებელია ობიექტის გამოყენება აზარტული თამაშების წარმოება/წახალისების მიზნით.

32 ფოტოები ხელმისაწვდომია ვებ. გვერდზე <http://docs.tbilisi.gov.ge/DownloadServlet?downloadCase=2&attachedFileId=1358034>

33 ხელშეკრულება ხელმისაწვდომია ვებ. გვერდზე <http://docs.tbilisi.gov.ge/DownloadServlet?downloadCase=2&attachedFileId=1368345>

საპატიოიარქოს მიერ დაფუძნებულ შპს „მნე“-სა და შპს „ქარავან თბილის“ შორის იკარის ხელშეკრულება 15 წლის ვადით არის გაფორმებული”.

5.2. სახვა რელიგიური ორგანიზაციების საკუთრებასა და სარგებლობაში რეგისტრირებული უძრავი ნივთები

საქართველოს საპატიოარქეს ქონებასთან შედარებით, მნიშვნელოვნად მცირეა სხვა რელიგიური ორგანიზაციების საკუთრებასა და სარგებლობაში რეგისტრირებული უძრავი ქონება. ზოგიერთ შემთხვევაში, რელიგიურ ორგანიზაციებს საჭარო რეესტრში ის უძრავი ნივთებიც არ აქვთ რეგისტრირებული (არც სარგებლობაში და არც საკუთრებაში), რომლითაც ისინი ფაქტობრივად სარგებლობენ და ის მათ საკულტო ნაგებობას წარმოადგენს. მაგალითად, არცერთი უძრავი ნივთი არ ფიქსირდება სომხეთა სამოციქულო მართლმადიდებელი წმიდა ეკლესიის საქართველოს ეპარქიის სახელმგ, საკუთრებისა და სარგებლობის უფლებით. ასევე არ ფიქსირდება საკუთრებისა და სარგებლობის უფლება უძრავ ნივთებზე საქართველოში იეზიდთა სასულიერო საბჭოს სახელმე. ასევე, ხშირია ისეთი შემთხვევები, როდესაც რელიგიურ უმცირესობათა საკულტო ნაგებობები ან/და სხვა სახის უძრავი ქონება ფიზიკური პირის სახელმგე რეგისტრირებული.

რელიგიური ორგანიზაციების საკუთრებაში რეგისტრირებული უძრავი ნივთები.

დასახელება	რაოდენობა	ფართობი (კმ²)
საქართველოს საპატიოარქო	565	16 742 987.82
ლათინ კათოლიკუთა კავკასიის სამოციქულო აღმინისტრაცია	15	114 839.00
იეჰოვას მოწმეთა ქრისტიანული კრება საქართველოში	17	14 174
სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველო	12	13 556
საქართველოს სახარების რწმენის ეკლესია	4	7 716
საქართველოს ევანგელიურ-ლუთერული ეკლესია	1	810.00
საქართველოს ებრაელთა კავშირი	1	64
აღმოსავლეთ ეკროპის სომხეთის კათოლიკუთა ორდინარიატი	2	1175

34 შენობვა: ნიშანდობლივია, რომ ლესელიძის ქ. N36-ში მდებარე უძრავი ნივთი საქართველოს საპატიოარქო 2006 წელსაც ჰქონდა გაფეხმული. აღნიშნულ პერიოდში, მითითებული უძრავი ნივთის მესაკუთრე ჭერ კიდევ სახელმწიფო იყო, ხოლო, საქართველოს საპატიოარქოს მითითებული ობიექტი უზრუნველყების ხელშეკრულებით უსასეყიდლოდ ჰქონდა გადაცემული. 2006 წლის 31 იანვარს, საქართველოს საპატიოარქომ, სახელმწიფოს თანხმობის საფუძველზე, იჯარის ხელშეკრულება გააღორმა შპს „დოლეროსს ლიმითედთან“ (5181317 ანგრძ პაუზ 40 ანგრძ გროულს, სტანდარტი, მიღლსექს, ინგლისი). ხელშეკრულების თანახმად, ობიექტის გამოყენება უნდა განხორციელებულიყო კომერციული მიზნით, საზოგადოებრივი, კულტურული, ტურისტული, საგამოფენო და საკონფერენციო დარბაზებისთვის, ქართული და უცხოური ფირმების ოფისების მოსახლეობად და სხვა დაინიშნულებათ, რომელიც მისაღები იქნებოდა საპატიოარქოსთვის. სიძართ ქირა განსასაზღვრული იყო 25 000 აშშ დოლარით, რომლის გადახდაც უნდა დაწყებულყო ინგენიერის სამშენებლო სამუშაოებისა და ექსპლუატაციის მიღებიდან 35 დღეს დაბადი. ხელშეკრულების თანახმად, კი სარეკონსტრუქციო-აღდგნით მასშენებლო სამუშაოები უნდა დასრულებულიყო არაუგიანეს 2010 წლის 31 იანვარსა. იჯარის ხელშეკრულება დადგებული იყო 50 წლის ვადით, მაგრამ 2014 წლის 11 მარტს, საქართველოს საპატიოარქო საქართ რეესტრს, მითითებული ხელშეკრულების შეწყვეტის თაობაზე განცხადებით მიმართა. რამდენადაც, სიძართ ინგენიერი, დღის მდგომარეობით, კვლავ სარეკონსტრუქციო მდგომარეობაშია, ივარაუდება, რომ საპატიოარქო მითითებული იჯარის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული საიდარო ქირის მიღება ვერ შეძლო, მაგრამ კვლევის ფარგლებში დაზუსტებული ინფორმაციის მოძიება ვერ მოხერხდა.

სხვა რელიგიურ ორგანიზაციებზე, საჭარო რეესტრის მონაცემების თანახმად, საკუთრების უფლება არ ფიქსირდება.³⁵ რაც შეეხება სარგებლობის უფლებას. რელიგიური ორგანიზაციების სარგებლობაში რეგისტრირებული უძრავი ნივთების სტატისტიკური მონაცემები ასე-თია:

დასახელება	ფართობი	რაოდენობა
საქართველოს ებრაელთა კავშირი	10 911	9
საქართველოს ევანგელურ-პროტესტანტული ეკლესია	611	1
სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველო	69548	76

6. რელიგიური ორგანიზაციების გამჭვირვალობა და ანგარიშვალდებულება სახელმწიფოს დაფინანსების ფარგლებში

6.1. მოქმედი კონსტიტუციურ-სამართლებრივი ჩარჩოს მიმოხილვა

საქართველოს კონსტიტუციის 41-ე მუხლის პირველი პუნქტის მიხედვით, „საქართველოს ყველა მოქალაქეს აქვს უფლება, კანონით დადგენილი წესით, გაეცნოს სახელმწიფო დანესებულებებში მასზე არსებულ ინფორმაციას, აგრეთვე იქ არსებულ ოფიციალურ დოკუ-მენტებს, თუ ისინი არ შეიცავენ სახელმწიფო, პროფესიულ ან კომერციულ საიდუმლოებას“.

„ინფორმაციის თავისუფლებას საქართველოს კონსტიტუცია გამორჩეულ ადგილს ანიჭებს და დიდ ყურადღებას უთმობს. [...] ინფორმაციის თავისუფლების გარეშე, წარმოუდგენელია აზრის თავისუფლებისა და თავისუფალი საბოგადოებისათვის დამახასიათებელი სასი-ცოცხლო დისკუსიისა და აზრთა ჭიდილის პროცესის უზრუნველყოფა. აზრის ჩამოყალიბებისათვის აუცილებელია, რომ მოპოვებულ იქნას ინფორმაცია, ინფორმაციის გავრცელების თავისუფლება კი უზრუნველყოფს, რომ აზრი მივიდეს ავტორიდან ადრესატამდე. გარდა საზოგადოებრივი დატვირთვისა, ინფორმაციის თავისუფლებას დიდი მნიშვნელობა აქვს ცალკეული ინდივიდის პიროვნული და ინტელექტუალური განვითარებისათვის.“³⁶

35 შენიშვნა: კვლევის ფარგლებში, საჭარო რეესტრიდან ინფორმაცია გამოთხვილი იქნა მხოლოდ 20 რელიგიური ორგანიზაციის და კათოლიკური კავკასიის სამოციქულო ადმინისტრაცია (404408342) 2. იეპოვას მოწმეთა ქრისტიანული კრება საქართველოში 3. სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველო (401960794) 4. საქართველოს სამმართველოს რწმენის ეკლესია (401979962) 5. საქართველოს ევანგელიურ-ლუთერული ეკლესია (404412596) 6. იინიდთა სასულიერო საბჭო (406054825) 7. საქართველოს ებრაელთა კავშირი (404411310) 8. საქართველოს ევანგელიურ-პროტესტანტული ეკლესია (406068099) 9. აუსტრიერის რწმენის ევანგელისტურ-ლუთერული ეკლესია (412687454) 10. საქართველოს მუსლიმთა გაერთიანება (406079719) 11. სრულიად საქართველოს მუსლიმთა გაერთიანება (434161177) 12. სომებთა სამოციქულო მართლმადიდებელი წმიდა ეკლესის საქართველოს ეპარქია (404418803) 13. ეკლესის სიცოცხლის სიტყვა (446959426) 14. სრულიად საქართველოს მუსლიმთა უმაღლესი სასულიერო სამმართველო (426521436) 15. სომებთა სამოციქულო წმინდა ეკლესის საქართველოს ეპარქიის, სამცხე-ჯავახეთის და წალკის ვიკარიატი (423352375) 16. ქრისტეს ეკლესია (405021596) 17. საბარების რწმენის ქრისტიანთა გაერთიანებული ორმოცდათათანელთა ეკლესია (404434000) 18. აღმოსავლეთ ეკრძინის სომების კათოლიკეთა თარიღინარიატი (406055726) 19. საქართველოს ევანგელიურ-ბაპტისტური ეკლესია (401974477) 20. საქართველოში ასირიულ-ქართველი კათოლიკური თემი (404911244)

36 საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2008 წლის 30 ოქტომბრის #2/3/406,408 გადაწყვეტილება, II.3.10;

გარდა საზოგადოებრივი დისკუსიების წამოჭრისა, ოფიციალურ დოკუმენტებზე წვდომა ხელს უწყობს სახელმწიფოებრივი ინსტიტუტების საზოგადოებრივი კონტროლის ჩამოყალიბებას, რომელიც ორიენტირებულია გადასახადის გადამხდელთა სახსრებიდან შედგენილი საბიუჯეტო დანახარჯების მიზნობრიობისა და ხარჯვის ეფექტურობის მონიტორინგზე და ამ კუთხით ზღუდავს სახელმწიფოს ინსტიტუტების თვითნებობას.

მიუხედავად, რელიგიური ორგანიზაციების საბიუჯეტო სახსრებიდან დაფინანსების მიმართ მაღალი საზოგადოებრივი ინტერესისა, საქართველოს კანონმდებლობა საჭარო სამართლის იურიდიული პირის სტატუსის მქონე რელიგიურ ორგანიზაციებს გამორიცხავს იმ პირთა წრიდან, რომელთაც გააჩნიათ ვალდებულება, გასცენ საჭარო ინფორმაცია.³⁷ შესაბამისად, დაინტერესებულ პირს არ აქვს შესაძლებლობა რელიგიური ორგანიზაციისგან მიიღოს საჭარო ინფორმაცია, მათთვის გადაცემული სახელმწიფო სახსრების ხარჯვასთან დაკავშირებით.

მითითებული ნორმების კონსტიტუციურობა და რელიგიური ორგანიზაციების მიერ საჭარო ინფორმაციის გაცემა/არ გაცემის კონსტიტუციური ვალდებულების არსებობის საკითხი შეფასდა საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ საქმეზე, საქართველოს მოქალაქეები - გიორგი კვენაძე, ნინო კვეტენაძე და ბესიკი გვენეტაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ. (№1/1/618)

საკონსტიტუციო სასამართლომ, ისე რომ რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსების სპეციფიკა და ფაქტობრივი ბუნება არ განიხილა, სარჩელის არსებითად განსახილველად მიღებაზე უარი განაცხადა. საკონსტიტუციო სასამართლომ თავისი გადაწყვეტილება ძირითადად რელიგიური ორგანიზაციის ფუნქციების შეფასებას დააფუძნა. სასამართლომ მიუთითა, რომ კონსტიტუციის 41-ე მუხლის, როგორც სახელმწიფო დაწესებულებებში დაცული რთიციალური დოკუმენტების გაცნობის უფლების დამდგრენი ნორმის მიზნებისათვის, საჭარო დაწესებულებად ითვლება მხოლოდ ის ორგანიზაციები, რომლებიც ასრულებს სახელმწიფო ამოცანებს, საჭარო უფლებამოსილებას, სახელმწიფო დაფინანსების თუ მის გარეშე.³⁸

დასკვნის სახით, საკონსტიტუციო დავის გადაწყვეტის მიზნით, საკონსტიტუციო სასამართლომ განმარტა, რომ მოცემულ შემთხვევაში, საქართველოს საპატრიარქო არ ახორციელებს საჭარო უფლებამოსილებას და სახელმწიფოს მხრიდან მასზე არ მომხდარა რომელიმე სახელმწიფო ფუნქციის დელეგირება, მიუხედავად იმისა, რომ მის ფუნქციონირებაში სახელმწიფო მონაწილეობს, მისი დაფინანსების გზით.

37 საქართველოს ბოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 27-ე მუხლის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად, საჭარო ინფორმაციის გაცემის ვალდებულება აქვთ ადმინისტრაციული ორგანოს, სახელმწიფო ან ადგილობრივი ბიუჯეტის სახსრებიდან დაფინანსებულ კერძო სამართლის იურიდიული პირს, ასეთი დაფინანსების ფარგლებში; ამავე კოდექსის მე-2 მუხლის 1-ლი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანო – ყველა სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანო ან დაწესებულება, საჭარო სამართლის იურიდიული პირი (გარდა პოლიტიკური და რელიგიური გაერთიანებებისა), აგრეთვე ნებისმიერი სხვა პირი, რომელიც საქართველოს კანონმდებლობის საფუძველზე ასრულებს საჭარო სამართლებრივ უფლებამოსილებებს; შესაბამისად, საჭარო სამართლის იურიდიული პირის მეორენოვანი რელიგიური ორგანიზაციები თავისუფლდებან საჭარო ინფორმაციის გაცემის ვალდებულებისგან საბიუჯეტო სახსრებიდან დაფინანსების ფარგლებშიც კი.

38 საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 26 თებერვალი, 2016 | № 618/1/1 განჩინება (საქმეზე საქართველოს მოქალაქეები - გიორგი კვენაძე, ნინო კვეტენაძე და ბესიკი გვენეტაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ.)

ამასთან, საკონსტიტუციო სასამართლომ საკუთარი მსჯელობის განსამტკიცებლად მითითება გააკეთა საქართველოს კონსტიტუციის მე-9 მუხლზე და აღნიშნული დანაწესიდან გამომდინარე, სეკულარიზმის კონსტიტუციურ პრინციპზე, რომელიც რელიგიური დაწესებულების საქმიანობიდან სახელმწიფო ორგანოების ფუნქციონალურ გამიჭვნას გულისხმობს. სასამართლოს შეფასებით, რელიგიური ორგანიზაციის კონფესიური მიზნების განხორციელება ფუნქციონალურად ვერ დაუკავშირდება საჭარო უფლებამოსილებებს, ასეთი დაკავშირება კი დაარღვევს სეკულარიზმის პრინციპს.

შესაბამისად, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მსჯელობით, რელიგიურ ორგანიზაციების გათავისუფლება საჭარო ინფორმაციის გაცემის ვალდებულებისგან გამართლებულია, სახელმწიფოსგან მათი ინსტიტუციური დამოუკიდებლობის, სეკულარიზმის პრინციპის არგუმენტით. ამასთან, საკონსტიტუციო სასამართლო იზიარებს მოსარჩელეების პოზიციას საბიუკეტო სახსრების ხარჯვასთან წვდომის მნიშვნელობის შესახებ. „გასაბიარებელია მოსარჩელის არგუმენტი, რომლის თანახმადაც, მას უნდა ჰქონდეს ინფორმაცია სახელმწიფო ბიუკეტის ხარჯვის შესახებ, რაც სახელმწიფო ორგანოთა მიერ ამ ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულებაზე მიუთითებს, მათ შორის, რელიგიური ორგანიზაციებისთვის გადაცემულ დაფინანსებასთან დაკავშირებით. აღნიშნული წარმოადგენს დემოკრატიული სახელმწიფოს კონსტიტუციური პრინციპიდან განუყოფელ, ღია მმართველობის უზრუნველყოფის უმნიშვნელოვანეს წინაპირობას. საქართველოს კონსტიტუციის 41-ე მუხლით დაცული უფლება მიემართება სახელმწიფოს და მისი რეგულირების ქვეშ ვერ მოვიაზრებთ სახელმწიფოსგან დამოუკიდებელი რელიგიური გაერთიანებების ვალდებულებას, ოფიციალური დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფაზე.“³⁹

ამდენად, მართალია საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო გამართლებულად მიიჩნევს რელიგიური ორგანიზაციების გათავისუფლებას საჭარო ინფორმაციის გაცემის ვალდებულებისგან, თუმცა, ამავე დროს, აღიარებს საზოგადოების ლეგიტიმური ინტერესების არსებობას საბიუკეტო სახსრებით რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსებასთან დაკავშირებით. ხოლო სახელმწიფო ბიუკეტის ხარჯვის შესახებ ინფორმაციის დამუშავებისა და გაცემის ტვირთს მთლიანად სახელმწიფო ორგანოებს აკისრებს.

განხილულ გადაწყვეტილებაში საკონსტიტუციო სასამართლოს არ შეუფასებია, რამდენად აქვთ სახელმწიფო ორგანოებს ობიექტური შესაძლებლობა დაამუშაონ და გასცენ ინფორმაცია სახელმწიფო ბიუკეტის ხარჯვის შესახებ არსებულ სამართლებრივ ჩარჩოში. შესაბამისად, მითითებული საკითხი დამოუკიდებელი შეფასების საგანია.

მნიშვნელოვანია განიმარტოს, რომ როგორც საქართველოს საპატრიარქო, ასევე ოთხი რელიგიური თემი საბიუკეტო დაფინანსებას იღებს საბჭოთა ტოტალიტარული მმართველობის შედეგად მიყენებული ზიანის კომპენსაციის მიზნით. სამართლებრივი თვალსაზ-

³⁹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 26 თებერვალი, 2016 | № 618/1/1 განჩინება (საქმეზე საქართველოს მოქალაქეები - გიორგი კევენაძე, ნინო კვეტენაძე და ბესიკო გვენეტაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ.) პ.11

რისით, კომპენსაციის შემთხვევაში, დაუშვებელია სახელმწიფომ განსაზღვროს გაცემული ანაზღაურების ხარჯვის მიზნობრიობა და განახორციელოს მისი ხარჯვის შემდგომი მონიტორინგი. მაგრამ, დღეს არსებული სამართლებრივი ჩარჩოებისა და პრაქტიკის ანალიზი აჩვენებს, რომ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის საბიუკეტო სახსრების გადაცემა მთლიანად გამოვიდა კომპენსაციის სამართლებრივი ჩარჩოებიდან და რელიგიური ორგანიზაციების პირდაპირ დაფინანსებას, სუბსიდირებას და ემსგავსა. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია საბიუკეტო სახსრების ხარჯვაზე საზოგადოებრივი წვდომა, სახელმწიფოს ინსტიტუტების კონტროლისთვისაც. ამისთვის კი აუცილებელია, რომ თავის მხრივ, სახელმწიფოს ჰქონდეს წვდომა ასეთ ინფორმაციაზე და შემდგომში, ამ ინფორმაციას აწვდიდეს დაინტერესებულ პირებს.

შესაბამისად, მნიშვნელოვანია ხაზი გაესვას, რომ იმ პირობებში, როდესაც რელიგიური ორგანიზაციები ღებულობენ ფინანსურ სახსრებს ზიანის ანაზღაურების ფარგლებში, არ უნდა მოხდეს აღნიშნული სახსრების სახელმწიფოს მხრიდან მონიტორინგი ან სხვა სახით ჩარჩო ამ თანხის გახარჯვაში, რამდენადაც აღნიშნული დაარღვევდა სახელმწიფოსა და რელიგიურ ორგანიზაციებს შორის არსებულ ურთიერთდამოუკიდებლობის პრინციპს, მაგრამ, ისეთი ფაქტობრივი გარემოების არსებობისას, როდესაც სახელმწიფო რელიგიური ორგანიზაციების არსებით სუბსიდირებასა და პირდაპირ დაფინანსებას ახორციელებს, მნიშვნელოვანია, რომ არსებობდეს აღნიშნულ სახსრების გამოყენებაზე საზოგადოებრივი წვდომის შესაძლებლობა და უზრუნველყოფილი იქნას მათი გამოყენების მაქსიმალური გამჭირვალობა, რათა საზოგადოებას ჰქონდეს შესაძლებლობა განახორციელოს სახელმწიფოს სახსრების ხარჯვის კონტროლი და სახელმწიფოს თვითნებობის პრევენცია.

6.2. სახელმწიფოს წვდომა საქართველოს საპატრიარქოსთვის გადაცემულ საბიუკეტო სახსრების ხარჯვასთან

ვინაიდან საქართველოს საპატრიარქოს დაფინანსება სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის საფუძველზე ხორციელდება, საქართველოს საპატრიარქო განიხილება სახელმწიფო ბიუჯეტის მხარჯავ ორგანიზაციად. შესაბამისად, საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო საქართველოს საპატრიარქოს ბიუჯეტის დაგეგმვის, კვარტალური/წლიური ანგარიშგების და შესრულების შესახებ ინფორმაციას მოიპოვებს და ამ ინფორმაციას დაინტერესებულ პირებზეც გასცემს ისევე, როგორც სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებაზე მყოფი ყველა მხარჯავი დაწესებულების შემთხვევაში.⁴⁰

ზოგადად, ბიუჯეტის დაფინანსებაზე მყოფი მხარჯავი დაწესებულებების მიერ ბიუჯეტების შესრულებასა და ბიუჯეტების ასიგნებების ხარჯვაზე,⁴¹ ადმინისტრაციული სახსრების, ქონების ხარჯვასა და გამოყენებას ამონმებს სახელმწიფო აუდიტის სამსახური. მაგრამ კანონმდებლობის თანახმად, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის უფლებამოსილება არ

40 საბიუკეტო კოდექსის მე-15, 55, 56 მუხლი

41 საბიუკეტო კოდექსის მე-19 მუხლი

ვრცელდება საქართველოს კონსტიტუციური შეთანხმებით გათვალისწინებულ საჭარო სამართლის იურიდიულ პირზე.⁴² შესაბამისად, სახელმწიფო არ ამოწმებს საქართველოს საპატრიარქოს მიერ, მისთვის გადაცემული საბიუკეტო სახსრების ხარჯვასთან დაკავშირებით მიწოდებული ინფორმაციის ნამდვილობას.

აქვე, აღსანიშნავია, რომ საქართველოს საპატრიარქოსთვის გადაცემული საბიუკეტო სახსრების დიდი ნაწილის მიმღები სუბიექტი არის არა სსიპ სტატუსის მქონე რელიგიური ორგანიზაცია, საქართველოს საპატრიარქო, არამედ მის მიერ დაფუძნებული კერძო სამართლის იურიდიული პირები. მათი ხარჯვა კი, კანონმდებლობის შესაბამისად, შესაძლებელია დაექვემდებაროს სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის შემოწმებას.

აღსანიშნავია, რომ სსიპ საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესისგან განსხვავებით, მის მიერ დაფუძნებული კერძო სამართლის იურიდიული პირები ასევე არ თავისუფლდებიან, ნებისმიერი დაინტერესებული პირის მიერ მოთხოვნის შემთხვევაში, საბიუკეტო დაფინანსების ფარგლებში, საჭარო ინფორმაციის გაცემის ვალდებულებისგან. კერძო სამართლის იურიდიული პირები ვალდებულები არიან, სახელმწიფო ან ადგილობრივი ბიუკეტის სახსრებიდან დაფინანსების ფარგლებში, გასცენ მოთხოვნილი საჭარო ინფორმაცია,⁴³ იმის მიუხედავად, თუ ვინ არის მათი დამფუძნებელი პირი.⁴⁴

6.3. სახელმწიფოს წვდომა ოთხი რელიგიური თემისთვის გადაცემული სახსრების ხარჯვასთან

საქართველოს საპატრიარქოსგან განსხვავებით, რომლისთვისაც საბიუკეტო სახსრების გაცემა მხოლოდ კონსტიტუციური შეთანხმების საფუძველზე, დამატებითი სამართლებრივი მოწესრიგებისა და სახელმწიფოს მიმართ დამატებითი ანგარიშვალდებულებების გარეშე ხორციელდება, სრულიად განსხვავებულია ამ მხრივ სახელმწიფოს პოლიტიკა, საქართველოს მთავრობის N117-ე დადგენილების საფუძველზე, ოთხი რელიგიური თემისთვის გაცემული კომპენსაციის ხარჯვის კონტროლის ნაწილში.

თანხების გადაცემის მიზნით, სსიპ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტომ რელიგიურ ორგანიზაციებთან საბჭოთა ტოტალური რეაქტივის დროს მიყენებული ზიანის ნაწილობრივი

42 „სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-17 მუხლის მე02 პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტი.

43 ზოგადი აღმინისტრაციული კოდექსის 27-ე მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი

44 შენიშვნა: მსგავსი ვალდებულების არსებობას ადასტურებს (ა.ი)ძ – „საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველნოდებულის სახელობის ქართულ უნივერსიტეტიდან“ კვლევის ფარგლებში გამოთხვილი საჭარო ინფორმაცია, რომელითაც მოხსოვნილი იყო ინფორმაცია საქართველოს მთავრობის სარეგულო ფონდიდან, 2014-2015 წლებში გამოყოფილი 2 000 000 ლარის ხარჯვის შესახებ. მიუხედავად იმისა, რომ ა(ა)ძ – „საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველნოდებულის სახელობის ქართულ უნივერსიტეტი“, როგორც წესისმერი სხვა კერძო სამართლის იურიდიული პირი, ვალდებული იყო, სახელმწიფო ან ადგილობრივი ბიუკეტის სახსრებიდან დაფინანსების ფარგლებში, გაცა მოთხოვნილი საჭარო ინფორმაცია დაუყოვნებლივ ან განსაკუთრებით შემთხვევებში არაუგვიანეს 10 დღისა, უნივერსიტეტმა კვლევის ფარგლებში მოთხოვნილი საჭარო ინფორმაცია გასცა მხოლოდ თბილისის საქალაქო სასამართლოში შეტანილი სარჩელის შემდგომ.

ანაზღაურების შესახებ ხელშეკრულებები გააფორმა. ხელშეკრულების თანახმად, რელიგიურმა გაერთიანებებმა სახელმწიფოს წინაშე იკისრეს გარკვეული ანგარიშვალდებულებები.

ხელშეკრულების დადებიდან ერთი თვის ვადაში, რელიგიური გაერთიანებები ვალდებულები არიან, სააგენტოს წარუდგინონ ხელშეკრულებით განსაზღვრული მიზნების შესაბამისი ხარჯთაღრიცხვის პროგრამა. სსიპ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტოს მოთხოვნის შემთხვევაში, რელიგიური გაერთიანებები ვალდებულები არიან სააგენტოს წარუდგინონ ხარჯთაღრიცხვის პროგრამის შესაბამისი თანხის ხარჯვის შუალედური და საბოლოო ანგარიში.

შესაბამისად, კომპენსაციის მიმღებ სუბიექტებს, სახელმწიფოს მიმართ აკისრიათ სახელშეკრულებო ვალდებულებები, სააგენტოს მოთხოვნის შემთხვევაში, წარადგინონ გაცემული კომპენსაციის ხარჯვის ანგარიში. ასევე, მნიშვნელოვანია, რომ ხელშეკრულებების თანახმად, სააგენტო ასევე უფლებამოსილია, ჩაატაროს წარმოდგენილი ანგარიშების აუდიტორული შემოწმება. იმ შემთხვევაში, თუ აუდიტორული დასკვნა გამოავლენს ხელშეკრულების პირობების დარღვევით ხარჯვის შემთხვევებს, სახელმწიფო შეწყვეტს დაფინანსება მიმდინარე წელს.

შესაბამისად, საქართველოს საპატრიარქოსგან განსხვავებით, სახელმწიფოს გააჩნია სხვა რელიგიური ორგანიზაციების მიერ საბიუჭებო სახსრების ხარჯვის ეფექტური სამართლებრივი კონტროლის მექანიზმი. თუმცა, პრაქტიკაში რამდენად ხდება აღნიშნული მექანიზმების გამოყენება, ამ საკითხის სრულყოფილად შესწავლა კვლევის ფარგლებში ვერ მოხერხდა. EMC-იმ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტოს ორგანიზაციის მიმართა საჭარო ინფორმაციის გაცემის მოთხოვნით, ისლამური, იუდეური, რომაულ-კათოლიკური და სომხური სამოციქულო აღმსარებლობის მქონე რელიგიური გაერთიანებების მიერ სააგენტოს-თვის წარდგენილი ხარჯთაღრიცხვის პროგრამისა და პროგრამის ხარჯვის ანგარიშის/შუალედური ანგარიშის შესახებ. EMC-იმ სააგენტოდან საჭარო ინფორმაციის მიღება ვერ შეძლო. აქედან გამომდინარე, უცნობია, დეტალურად, რა მიზნობრიობით გაიხარჯა რელიგიური ორგანიზაციებისთვის გადაცემული ფინანსური სახსრები, ან ხორციელდება თუ არა სააგენტოს მიერ რელიგიური ორგანიზაციებისგან დეტალური ხარჯვის ანგარიშების მოთხოვნა ან/და აუდიტორული შემოწმება.

7. რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსების არსებული მოდელების სამართლებრივი შეფასება

7.1. მართლმადიდებელი ეკლესიის დაფინანსების პრაქტიკის სამართლებრივი შეფასება

სახელმწიფო მართლმადიდებელი ეკლესიის სისტემურ დაფინანსებასა და მისთვის სხვადასხვა სახის ბენეფიტების მინიჭებას, საქართველოს სახელმწიფოსა და საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალურ მართლმადიდებელ ეკლესიას შორის დადებული კონსტიტუციური შეთანხმებით ამართლებს. კონსტიტუციური შეთანხმების მე-11 მუხლის თანახმად, სახელმწიფო ადასტურებს XIX-XX საუკუნეებში (განსაკუთრებით 1921-1990 წლებში), სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის დაკარგვის პერიოდში, ეკლესიისათვის მატერიალური და მორალური ზიანის მიყენების ფაქტს. როგორც ჩამორთმეული ქონების ნაწილის ფაქტობრივი მფლობელი კი, იღებს ვალდებულებას მატერიალური ზიანის ნაწილობრივ კომპენსაციაზე. თუმცა, მართლმადიდებელი ეკლესიის დაფინანსების არსებული პრაქტიკის დასაბუთება კონსტიტუციური შეთანხმებით გაუმართლებელია, რადგან მიმდინარე დაფინანსება არ ხორციელდება კონსტიტუციური შეთანხმებით განსაზღვრული პირობებით. კერძოდ, კონსტიტუციური შეთანხმება ზიანის ანაზღაურების პირობის ამოქმედებას კონკრეტული პირობების შესრულებას უკავშირებს, რომელიც სახელმწიფოს არ განუხორციელებია. უფრო კონკრეტულად, კონსტიტუციური შეთანხმების მე-11 მუხლის მეორე პუნქტი უთითებს, რომ მიყენებული ზიანის ანაზღაურების საკითხის შესწავლის, კომპენსაციის ფორმების, რაოდენობის, ვადების, ქონების ან მინის გადაცემისა და სხვა დეტალების დასადგენად, პარიტეტულ საწყისებზე იქმნება კომისია (ამ შეთანხმების ხელმოწერიდან ერთი თვის ვადაში), რომელიც მოამზადებს შესაბამისი ნორმატიული აქტების პროექტებს. როგორც კონსტიტუციური შეთანხმების მე-11 მუხლის სამართლებრივი ანალიზი აჩვენებს, მუხლის პირველი პუნქტი თვითშესრულებადი ნორმა არ არის და შეთანხმება მის გამოყენებას სახელმწიფოს მიერ შესაბამისი პროცედურების განხორციელებას უკავშირებს. პარლამენტის დადგენილება შეთანხმების დამტკიცების შესახებ მე-11 მუხლის დებულებათა განხორციელების მიზნით საქართველოს პარლამენტის ინტერიურაქციული ჰაუფის მიერ პარლამენტის კომიტეტებთან ერთად, შესაბამისი საკანონმდებლო აქტების შეუმავებასა და საგაზაფხულო სესიის დასრულებამდე საქართველოს პარლამენტისათვის წარდგენას ითვალისწინებდა.

ამის მიუხედავად, შეთანხმებით გათვალისწინებულ პარიტეტულ საწყისებზე შექმნილ კომისიას, რომელსაც ეკლესიისთვის გადასაცემი კომპენსაციის ოდენობის, ფორმების, ვადების და სხვა ნესები უნდა დაედგინა, რეალურად არასდროს უმუშავია და არც რელევანტური ნორმატიული აქტების პროექტები მოუმზადებია, რომელიც მათი მიღების/დამტკიცების შემდეგ, ეკლესიის დაფინანსების სამართლებრივი საფუძველი გახდებოდა.

ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტის (TDI) მიერ ჩატარებული კვლევა⁴⁵ აჩვენებს, რომ სახელმწიფოს მიერ კონსტიტუციური შეთანხმებით შექმნილ სხვადასხვა პარიტეტულ კომისიას მხოლოდ ნომინალური დანიშნულება ჰქონდა და რაიმე ტიპის გადაწყვეტილება არასდროს მიუღია. კერძოდ, საქართველოს პრეზიდენტის 2003 წლის 7 იანვრის №.1 ბრძანებულებით განისაზღვრა საქართველოს სახელმწიფოსა და საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალურ მართლმადიდებელ ეკლესიას შორის კონსტიტუციური შეთანხმებით გათვალისწინებულ ღონისძიებათა უზრუნველმყოფი კომისიების შექმნა. ბრძანებულებით დადგენილი იყო, სახელმწიფო დამოუკიდებლობის დაკარგვის პერიოდში, ეკლესიისთვის მიყენებული მატერიალური ზიანის ნაწილობრივი კომპენსაციის საკითხებთან დაკავშირებით მოქმედი ერთობლივი კომისიის შექმნა. თუმცა, აღნიშნულ კომისიას რეალურად არ უმუშავია და არც შესაბამისი გადაწყვეტილები მიუღია. პრეზიდენტის 2003 წლის 7 იანვრის ბრძანებულება 2012 წლის 21 თებერვალს გაუქმდა და ნაცვლად ამისა, 2012 წლის 21 თებერვალს, საქართველოს მთავრობამ მიიღო #63 დადგენილება „საქართველოს სახელმწიფოსა და საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალურ მართლმადიდებელ ეკლესიას შორის კონსტიტუციური შეთანხმებით გათვალისწინებული საკითხების განმხილველი სამთავრობო კომისიის შექმნის შესახებ“, რომელმაც განსაზღვრა კომისიის დებულება და სამუშაო ჭვეფების შემადგენლობები. კომისიის მიერ შექმნილ რვა სამუშაო ჭვეფს შორის, ორ სამუშაო ჭვეფს ქონებრივი საკითხების განხილვისა და ეკლესიის ეკონომიკური საქმიანობისათვის შესაბამისი სამართლებრივი ბაზის შექმნისა და XIX და XX სს-ში (საქართველოს დამოუკიდებლობის დაკარგვის პერიოდში) ეკლესიისათვის მიყენებული ზარალის დადგენის საკითხებზე მუშაობა დაევალა. თუმცა, აღნიშნულ სამუშაო ჭვეფებს არ უმუშავიათ და კომისიას არ მიუღია კონკრეტული გადაწყვეტილებები.

ამდენად, 2002 წლიდან, სახელმწიფოს მიერ საბიუკეტო სახსრებიდან ეკლესიის დაფინანსება ზიანის ანაზღაურების გაანგარიშებისა და კონსტიტუციური შეთანხმებით გათვალისწინებული მოსამაზებელი ღონისძიებების განხორციელების, მათ შორის, შესაბამისი ნორმატიული აქტების (ზიანის ანაზღაურების სამართლებრივი საფუძვლის დამდგენი ნორმატიული აქტების) მიღების გარეშე დაიწყო.

ნიშანდობლივია ისიც, რომ სახელმწიფო ბიუკეტის კანონები, ისევე როგორც სხვა სამართლებრივი დოკუმენტები, რომელთა საფუძველზეც ეკლესიისთვის ხორციელდება საბიუკეტო სახსრების გადაცემა, არ აკეთებს რაიმე სახის მითითებას კონსტიტუციური შეთანხმების ან სხვა სამართლებრივი აქტების პირობებზე. შესაბამისად, ეკლესიის დაფინანსება კონსტიტუციური შეთანხმებით დადგენილი სამართლებრივი ჩარჩოს გარეთ, მეტიც, მის საწინააღმდეგოდ ხორციელდება. საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ოფიციალური პოზიცია/შეფასება, რომ 2002 და შემდგომი წლების წლიური ბიუკეტებიდან საქართველოს საპატრიარქოსთვის თანხის გამოყოფა საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს მიყენებული ზიანის ნანილობრივ ანაზღაურებასთან დაკავშირებული ზოგიერთი ღონისძიებების დაფინანსების მიზნით ხორციელდებოდა, სამართლებრივად დაუსაბუთებელი და კონკრეტულ ნორმატიულ საფუძველს მოკლებულია.

45 „რელიგიური დისკრიმინაციისა და კონსტიტუციური სეკულარიზმის კვლევა საქართველოში“, თბილისი 2014. ხელმისაწვდომია: <http://tdi.ge/sites/default/files/religiuri-diskriminaciisa-da-konstituciuri-sekularizmis-kvleva.pdf>

ასევე, მართლმადიდებელი ეკლესია საჭარო განცხადებებში უთითებს, რომ ის დაფინანსებას ზიანის ანაზღაურების/კომპენსაციის საფუძველზე იღებს. თუმცა, სახელმწიფოსა და ეკლესის საჭარო პოზიციონირების საპირისპიროდ, ეკლესის დაფინანსების პრაქტიკის სამართლებრივი ანალიზი აჩვენებს, რომ რეალურად ეკლესისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან და სხვა საბიუჯეტო სახსრებიდან გადაცემული დაფინანსება სამართლებრივ და ფაქტობრივ კავშირში არ არის საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს მისთვის მიყენებულ ზიანთან. შესაბამისად, 2002 წლიდან დღემდე, მართლმადიდებელი ეკლესისთვის დაფინანსების გადაცემა ხორციელდებოდა კონსტიტუციური შეთანხმებით განსაზღვრულ სამართლებრივ ჩარჩოებს გარეთ, მხოლოდ სახელმწიფოს პოლიტიკური ნების საფუძველზე, რაც სახელმწიფოს მხრიდან თვითნებობისა და სეკულარიზმის კონსტიტუციური პრინციპის დარღვევის მაღალ რისკებს ქმნის.

7.2. ოთხი რელიგიური გაერთიანების დაფინანსების პრაქტიკის სამართლებრივი შეფასება

ჩემოთ ნახსენები 2014 წლის 27 იანვრის #117-ე დადგენილების შესაბამისად, საქართველოს მთავრობამ აღიარა საქართველოში არსებული რელიგიური გაერთიანებებისათვის საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს (შემდგომში – საბჭოთა რეჟიმის დროს) მიყენებული ზიანი და სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპიდან გამომდინარე, გამოაცხადა მზადყოფნა ისლამურ, იუდეურ, რომაულ-კათოლიკურ და სომხური სამოციქულო აღმსარებლობის მქონე რელიგიური გაერთიანებებს აუნაზღაუროს მიყენებული მატერიალური და მორალური ზიანი. იმის მიუხედავად, რომ საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს, დიდი ზიანი მიადგათ საქართველოში არსებულ სხვა რელიგიურ ორგანიზაციებსაც, რელიგიური ორგანიზაციების (თემების) შერჩევა, სახელმწიფოსგან შესაბამისი კომპენსაციის მისაღებად, ნინასწარი ობიექტური კრიტერიუმების შეფასებისა და კვლევის გარეშე განხორციელდა. აღსანიშნავია, რომ 2014 წლის 10 დეკემბერს, სსიპ საქართველოს სახარების რწმენის ეკლესიამ კონსტიტუციური სარჩელით⁴⁶ მიმართა საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს. მოსარჩელე ეკლესის ინტერესებს საკონსტიტუციო სასამართლოში „ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი (EMC)“ იცავს. მოსარჩელე ეკლესია ითხოვს, საქართველოს მთავრობის 117-ე დადგენილების იმ ნორმათა არაკონსტიტუციურად ცნობას კონსტიტუციის მე-14 მუხლთან მიმართებით, რომელიც გამორიცხავს ზიანის ანაზღაურების შესაძლებლობას იმ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის, რომელთაც ასევე მიადგათ ზიანი საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს. ამასთან, მოსარჩელე მხარე სადაცვოს ხდის დადგენილების იმ ჩანაწერს, რომელიც მორალური და მატერიალური ზიანის სიმბოლურ ანაზღაურებას ითვალისწინებს. მისი მტკიცებით, ზიანის თდენობის განსაზღვრა დადგენილებით არ ხდება ობიექტური, სამართლიანი და ზიანთან დაკავშირებული კრიტერიუმებით, რის გამოც, რელიგიური ორგანიზაციების ყოველწლიურ დაფინანსებას იგი მთავრობის პოლიტიკურ ნებას უკავშირებს.

იმ გარემოებას, რომ სახელმწიფოს მიერ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის საბიუჯეტო სახსრების გადაცემით ხორციელდება არა საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს მიყენებული ზიანის ანაზღაურება, არამედ მათი პირდაპირი სუბსიდირება, დამატებით ადასტურებს ე.წ „ზიანის ანაზღაურების“ მოდელის თავად საქართველოს მთავრობის მიერ შემოთავაზებული განმარტებაც.⁴⁷ საქართველოს შესახებ რასიზმისა და შეუწყნარებლობის წინააღმდეგ ევროპული კომისიის (ECRI) ანგარიშზე საქართველოს მთავრობის კომენტარების თანახმად, „2014 წლის 27 თებერვლით დათარიღებული №117 ბრძანებით, 4 რელიგიური გაერთიანების დაფინანსება არ უნდა ჩაითვალოს მიყენებული ზიანისთვის ერთგვარ კომპენსაციად ან რესტიტუციად, არამედ ეს არის სიმბოლური დატვირთვის მატარებელი, ვინაიდან საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის პერიოდში მიყენებული ზარალი უცნობია. შესაბამისად, ფინანსური აქტივების რაოდენობის განსაზღვრისათვის საჭირო კრიტერიუმი ითვალისწინებს მოცემულ რელიგიურ ორგანიზაციებთან დაკავშირებით არსებულ გარემოებებს.“⁴⁸ საკონსტიტუციო სასამართლოში სსიპ სახარების რწმენის ეკლესიის საქმის განხილვის დროს, რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტომ პირდაპირ მიუთითა, რომ დაფინანსების მიზანი არა საბჭოთა პერიოდში მიყენებული ზიანის ანაზღაურება, არამედ იმ პერიოდში მიყენებული ზიანის, დღესდღეობით არსებული რეალური ეფექტების აღმოფხვრაა.

თანხების გადაცემის მიზნით, სსიპ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტომ რელიგიურ ორგანიზაციებთან საბჭოთა ტოტალური რეჟიმის დროს მიყენებული ზიანის ნაწილობრივი ანაზღაურების შესახებ ხელშეკრულებები გააფორმა, რომლის თანახმადაც, რელიგიურ გაერთიანებებს დაეკისრათ ვალდებულება მათთვის კომპენსაციის სახით გადაცემული თანხები, წინასწარ, სააგენტოს მიერ დადგენილი მიზნობრიობით დაეხარჯათ.⁴⁹ ხელშეკრულების დადებიდან ერთი თვის ვადაში, რელიგიური გაერთიანებები ვალდებული იყვნენ,

47 შენიშვნა: საქართველოს მთავრობის N117-ე დადგენილების მსგავს ინტერპრეტაციას ახორციელებენ სსიპ „რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტოს“ წარმომადგენლები საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოში სსიპ „საქართველოს სახარების რწმენის ეკლესიის მიერ წარდგენილი სარჩელის განხილვაზე.“

48 ევროპული კომისია რასიზმისა და შეუწყნარებლობის წინააღმდეგ მოსსენება საქართველოს შესახებ (მონიტორინგის მეხუთე ციკლი) გვ. 76 3.27 სელმისაწვდომია <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Georgia/GEO-CbC-V-2016-002-GEO.pdf>

49 აღსანიშვავია, რომ სსიპ სრულიად საქართველოს მუსლიმთა უმაღლესი სასულიერო სამმართველოს, რომელიც საქართველოში ისლამის შიიტურ ფრთას წარმოადგენს უარი ეთება კომპენსაციის მიღებაზე, რამდენადც აღნიშნული ორგანიზაცია, 117-ე დადგენილების შესაბამისად, არ გაერთიანდა სსიპ მუსლიმურ ორგანიზაციებთან წარმომადგენლობით საბჭოში, რომლებიც წარმომადგენლონ სუნიტ მრევლს. სსიპ სრულიად საქართველოს მუსლიმთა უმაღლესმა სასულიერო სამმართველომ, მითითებული გარემოების გათვალისწინებით, საკონსტიტუციო სასამართლოში წარადგინა სარჩელი. სარჩელის თანახმად, ქრისტიანულ ჯეფუებთან შედარებით, მუსლიმური ჯეფუების მიმართ ადგილი აქვთ კონსტიტუციის მე-14 მუხლით აკრძალულ დისკრიმინაციულ მოპერობას, რადგანაც მთავრობის დადგენილება დაფინანსების მისაღებად ქრისტიანულ რელიგიებს არ ავალდებულებს ერთი საჭარო სამართლის იურიდიული პირის შექმნას. ასევე, სარჩელის თანახმად, მეშვიდე საუკუნიდან გაყოფილი ორი მუსლიმური მიმდინარეობისათვის ერთ ორგანიზაციაში გაერთიანების მოთხოვნა და ამ მოთხოვნის შეუსრულებლობის გამო, დაფინანსებაზე უარის თქმა, არის რწმენის და გაერთიანების თავისუფლების დარღვევა. საქართველოს კონსტიტუციის 26-ე მუხლის პირველი პუნქტით აღიარებულია გაერთიანების თავისუფლება, ხოლო კონსტიტუციის მე-19 მუხლით - რწმენის თავისუფლება. შესაბამისად, სსიპ სრულიად საქართველოს მუსლიმთა უმაღლესი სასულიერო სამმართველო საქართველოს მთავრობის N117-ე დადგენილების ის წორშების არაკონსტიტუციურად ცონბას, რომელიც მას საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს მიყენებული ზიანის ანაზღაურების მიზნით, სხვა მუსლიმურ ორგანიზაციებისათვის საქართველოს საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს მიყენებული ზიანის ანაზღაურების აიდელებს.; <https://gyla.ge/ge/post/saia-sakhelmtsifo-biujetidan-muslim-be-dis-diskriminaciuli-dafinansebis-tsess-sakonstitucio-sasamartloshi-asachivrebs>

სააგენტოსთვის წარედგინათ ზემოთ ჩამოთვლილი მიზნების შესაბამისი ხარჯთაღრიცხვის პროგრამა. ხელშეკრულებების თანახმად, სსიპ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტოს მოთხოვნის შემთხვევაში, რელიგიური გაერთიანებები ვალდებულნი არიან სააგენტოს წარუდგინონ ხარჯთაღრიცხვის პროგრამის შესაბამისი თანხის ხარჯვის შუალედური და საბოლოო ანგარიში. სააგენტო ასევე უფლებამოსილია, ჩატაროს წარმოდგენილი ანგარიშების აუდიტორული შემოწმება. ხელშეკრულების პირობების დარღვევით ხარჯვის შემთხვევაში, ხელშეკრულება ითვალისწინებს მიმდინარე წლის დაფინანსების შეწყვეტას.

დაფინანსების ეს პრაქტიკა სახელმწიფოს აძლევს რელიგიური ორგანიზაციების კონტროლის შესაძლებლობას. ოთხი რელიგიური თემის დაფინანსების პრაქტიკა აჩვენებს, რომ მათთვის წლიურად გადასაცემი თანხების ოდენობასა და პერიოდს მთლიანად სააგენტო განსაზღვრავს. ხარჯვის მიზნობრიობის თაობაზე სახელშეკრულებო პირობების დარღვევის შემთხვევაში კი, სახელმწიფო დაფინანსების შეწყვეტის უფლებას იტოვებს, რაც ზიანის ანაზღაურების პრინციპთან ცალსახა წინააღმდეგობაში მოდის.

რელიგიური ორგანიზაციების კონტროლის ინტერესის თაობაზე ეჭვებს აძლიერებს ის გარემოება, რომ სახელმწიფომ დაფინანსების დიდი ნაწილი სწორედ მუსლიმურ რელიგიურ ორგანიზაციებზე მიმართა. მაშინ, როცა სხვა ორგანიზაციებს ასევე მწვავედ უდგათ საკულტო ნაგებობების დაუბრუნებლობის გამო მიყენებული ზიანისა და მათი შენარჩუნება-რესტავრაციის პროცესში, უკანასკნელ წლებში, ადამიანის უფლებების დაცვის კუთხით სერიოზული პროცესში მთავრობას სწორედ ამ თემში შეექმნა და დიდია ალბათობა, რომ სახელმწიფოს სწორედ მათი კონტროლის ინტერესი ჰქონდეს. ნიშანდობლივია ის გარემოებაც, რომ მუსლიმი თემისთვის გაცემული თანხის 75% სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოსა და საქართველოს მუსლიმთა გაერთიანების ღვთისმსახურების რჩენაზე იხარჯება, რაც, ფაქტობრივად, აღნიშნული პირების დაქვემდებარებისა და კონტროლის პირდაპირი ფორმაა. ხაზგასასმელია, რომ არსებობს დასაბუთებული კითხვები სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოს დაარსების პროცესში სახელმწიფოს უშუალო მონაწილეობის თაობაზე.⁵⁰

ამდენად, ოთხი რელიგიური ორგანიზაციის დაფინანსების არსებული მოდელი სახელმწიფოს მხრიდან რელიგიური გაერთიანებებისთვის გადაცემული თანხების ხარჯვის შემაშფოთებლად ინტენსიურ კონტროლს ითვალისწინებს. ეს კი შეიცავს რელიგიური გაერთიანებების დამოუკიდებლობასა და ავტონომიაში ჩარევის მაღალ რისკებს. იმ პირობებში, როცა მთავრობა, ფორმალურად, ოთხი რელიგიური ორგანიზაციის დაფინანსებას საბჭოთა პერიოდში მიყენებული ზიანის ანაზღაურებას უკავშირებს, განსაკუთრებით გაუგებარია კომპენსაციის მოდელში ბენეფიციარების როგორც მესაკუთრეების თავისუფლებაში ჩარევა და ხარჯვის კონტროლის დაწესება. დადებული ხელშეკრულებების პირობები აჩვენებს, რომ სახელმწიფოს ინტენსიურად ერევა გამოყოფილი თანხების მიზნობრიობის განსაზღვრავი, ასევე რელიგიური ორგანიზაციების ყოველდღიური საბუღალტრო-ფინანსურ და პოლიტიკის განმსაზღვრელ საქმიანობაში, რაც რელიგიურ იორგანიზაციებთან ურთიერთობის დაუშვებელი ფორმაა.

50 <http://emc.org.ge/2015/11/26/interviu-mirtag-asadovtan/>

7.3. დაფინანსების მოდელების შემაჯამებელი შეფასება

საქართველოს კონსტიტუციის მე-9 მუხლი აცხადებს რწმენისა და აღმსარებლობის სრულ თავისუფლებას. ამასთან, იგი აღიარებს საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის (შემდგომში ეკლესიის) განსაკუთრებულ როლს საქართველოს ისტორიაში და მის დამოუკიდებლობას სახელმწიფოსაგან. აღნიშნული მუხლის მეორე პუნქტი უთითებს, რომ საქართველოს სახელმწიფოსა და საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის ურთიერთობა განისაზღვრება კონსტიტუციური შეთანხმებით. თუმცა იქვე აღნიშნავს, რომ კონსტიტუციური შეთანხმება სრულად უნდა შეესაბამებოდეს საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებულ პრინციპებსა და ნორმებს, კერძოდ, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა სფეროში.

ზოგადად, კონსტიტუციური შეთანხმებებით, ეკლესიებსა და სახელმწიფოებს შორის ურთიერთობის რეგულირება მიღებული პრაქტიკაა სხვა ევროპულ ქვეყნებშიც. ეკლესიის განსაკუთრებული ისტორიული როლის აღიარება სამართლებრივად პრობლემას არ ქმნის. თუმცა, მსგავს აღიარებას თან არ უნდა სდევდეს დისკრიმინაციული შედეგი სხვა რელიგიური ორგანიზაციების მიმართ. ასევე, იგი არ უნდა ეწინააღმდევებოდეს საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებულ პრინციპებსა და ნორმებს, კერძოდ, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა სფეროში.

2002 წლიდან, სახელმწიფოს მიერ საბიუჯეტო სახსრებიდან ეკლესიის პირდაპირი დაფინანსების განხორციელება დაიწყო, რაც კომპენსაციის ფორმას არ წარმოადგენდა, რადგან ეკლესიის დაფინანსება გიანის ანაზღაურების გაანგარიშებისა და კონსტიტუციური შეთანხმებით გათვალისწინებული მოსამზადებელი ღონისძიებების განხორციელების, მათ შორის, შესაბამისი ნორმატიული აქტების (გიანის ანაზღაურების სამართლებრივი საფუძვლის დამდგენი ნორმატიული აქტების) მიღების გარეშე დაიწყო.

2002 წლიდან დღემდე მიღებული, სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ კანონის ტექსტების ანალიზი ცხადყოფს, რომ სახელმწიფოს პირდაპირი დაფინანსების პოლიტიკა თანმიმდევრულია. 2002 წლიდან 2016 წლის ჩათვლით, სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ კანონის საფუძველზე, ფინანსთა სამინისტროს მიერ საქართველოს საპატრიიარქოსათვის გამოყოფილმა პირდაპირმა დაფინანსებამ 235 672 200 ლარი შეადგინა. 2009 წლიდან 2013 წლამდე, ყოველწლიურად გამოყოფილი თანხები 22–დან 27 მილიონამდე მერყეობდა, ხოლო 2013 წლიდან ქვეყნის მთავარი საფინანსო დოკუმენტი სტაბილურად 25 მილიონს ითვალისწინებს საპატრიიარქოს დაფინანსებისათვის. სახელმწიფო ბიუჯეტში საპატრიიარქოსთვის გამოყოფილი ფინანსების ოდენობა, ძირითადად, ზრდის ტენდენციით ხასიათდება.

დაფინანსების კომპენსაციის მოდელის სპეციფიკა ის არის, რომ ის ამონურვადია და რაღაც ეტაპზე, როცა დაანგარიშებული, მხარეებს შორის შეთანხმებული გიანი ანაზღაურდება, დაფინანსება უნდა შეწყდეს. იმ პირობებში, როდესაც სახელმწიფოს არ დაუანგარიშებია რელიგიური ორგანიზაციებისთვის საბჭოთა პერიოდში მიყენებული გიანის ოდენობა და არ

დაუდგენია მისი გადახდის წესი, რელიგიური ორგანიზაციები, განსაკუთრებით კი საქართველოს საპატიოარქო, პირდაპირი დაფინანსების წესით, დიდი ოდენობის ფინანსურ და სხვა მატერიალურ მოგებას იღებს, რომლის გამართლება საბჭოთა პერიოდში მიყენებული ზიანით სამართლებრივადაც და ფაქტობრივადაც შეუძლებელია. ამ პირობებში, ცხადია, რომ შეუძლებელია კომპენსაციის რაიმე ეტაპზე ამონურების ან გადაჭარბების საკითხებზე მსჯელობა. მიყენებულ ზიანთან ერთად, ასევე არ ხორციელდება იმ ქონების შეფასება, რომელიც საკუთრებაში გადაეცემა საქართველოს საპატიოარქოს. ფაქტობრივად შეუძლებელი ხდება უკვე კომპენსირებული ზიანის შემდგომში შეფასებაც.

სახელმწიფოს მიერ რელიგიური ორგანიზაციებისთვის ყოველწლიურად გადახდილი დაფინანსების ოდენობა არ ეფუძნება რაიმე ობიექტურ, განტვრეტად და ზიანის ანაზღაურებასთან დაკავშირებულ კრიტერიუმს. ამავდროულად, არ ხორციელდება მისი ოდენობის განსაზღვრა რელიგიური ორგანიზაციების საჭიროებების შემოწმებისა და კონკრეტული თანხების ადგვატურობის დადგენის პროცედურებითაც კი. შესაბამისად, რელიგიური ორგანიზაციებისთვის კომპენსაციის სახით გადასაცემი თანხების ოდენობა ხელისუფლების პოლიტიკურ ნებაზე დამოკიდებული, რაც სეკულარობის პრინციპთან მოდის წინააღმდეგობაში.

ამდენად, მიუხედავად იმისა, რომ კონსტიტუციურმა შეთანხმებამ და საქართველოს მთავრობის N117-ე დადგენილებამ რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსების კომპენსაციური/რესტიტუციური მოდელი განსაზღვრა, რეალურად, რელიგიური ორგანიზაციები სახელმწიფოსგან პირდაპირ დაფინანსებას იღებენ. ეს არღვევს რელიგიური ორგანიზაციებისა და სახელმწიფოს სეპარაციის პრინციპს, რომელიც სამართლებრივი სახელმწიფოს კონსტიტუციური პრინციპიდან, ასევე საქართველოს კონსტიტუციის მე-9 მუხლისა და კონსტიტუციური შეთანხმების 1-ლი მუხლიდან გამომდინარეობს.

7.4. სეკულარიზმის სამართლებრივი პრინციპის მიმოხილვა

სეკულარიზმის, როგორც რელიგიის თავისუფლების დაცვის სფეროში არსებული პრინციპის საყოველთაობას ცხადყოფს საერთაშორისო თუ სხვადასხვა ეროვნული სამართლის მიღებობის მიმოხილვა. დაფინანსების მსგავსი პირდაპირი მოდელის ფარგლებში, სახელმწიფო, ფაქტობრივად, აიდელებს გადასახადის გადამხდელებს, დააფინანსონ სახელმწიფოს პოლიტიკური ნების საფუძველზე შერჩეული რელიგიური ორგანიზაციები, მიუხედავად მოქალაქეების რწმენისა ან კეთილსინდისიერი წინააღმდეგობისა კონფესიური საქმიანობის დაფინანსების მიმართ.

ევროპის სასამართლომ საქმეში „ბესარაბიის მეტროპოლიტენის ეკლესია მოლდოვას წინააღმდეგ“ აღნიშნა, რომ სახელმწიფომ ნებისმიერი საკითხის რეგულირებისას, რომელიც ეხება სხვადასხვა რელიგიურ მიმდინარეობასა და რწმენის სისტემას, უნდა შეინარჩუნოს ნეიტრალიტეტი და მიუკერძოებლობა, რაც, უპირველეს ყოვლისა, მნიშნველოვანია სა-

ხელმწიფოში პლურალისტური გარემოს არსებობისათვის და დემოკრატიის ფუნქციონირებისათვის.⁵¹ რელიგიური ორგანიზაციების პრეფერენცირების აკრძალვისა და წეიტრალიტეტის როლი ხაზგასმულია ასევე საქმეში „იქოვას მოწმეების რელიგიური ორგანიზაცია და სხვები ავსტრიის წინააღმდეგ“.⁵²

სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ გაეროს პაქტის მე-18 მუხლის 8 მუნიციპალიტეტი #22 ამბობს, რომ „რელიგიის სახელმწიფო, ოფიციალურ ან ტრადიციულ რელიგიად აღიარების ფაქტი ან ის, რომ მისი მიმდევრები წარმოადგენ მოსახლეობის უმრავლესობას, არ უნდა გახდეს პაქტის მე-18 და 27-ე მუხლების დარღვევისა და ამასთან, დისკრიმინაციის საფუძველი, სხვა რელიგიის მიმდევრების ან არამორწმუნე (non-believers) პირების წინააღმდეგ.“⁵³

ამასთან, გაეროს ადამიანის უფლებების კომიტეტმა საქმეში Arie Hollis Waldman v. Canada, დაადგინა პაქტის 26-ე მუხლის დარღვევა (კანონის წინაშე თანასწორობა) და აღნიშნა, რომ სახელმწიფო სახსრებით კათოლიკური სკოლების დაფინანსება დისკრიმინაციას წარმოადგენდა მაშინ, როდესაც სხვა სკოლებს მხოლოდ კერძო დაფინანსებით შეეძლოთ არსებობა. კომიტეტმა განმარტა, რომ რელიგიური სკოლის დაფინანსება სახელმწიფოს ვალდებულებას არ წარმოადგენს და შესაბამისად, სევულარული საჯარო განათლების უზრუნველყოფა დისკრიმინაციის აკრძალვის პრინციპთან სრულ შესაბამისობაშია. თუმცა, იმ შემთხვევაში, თუ სახელმწიფო გადაწყვეტდა რელიგიური სკოლების დაფინანსებას, ეს აუცილებლად უნდა მომხდარიყო რომელიმე რელიგიური ჯგუფის დისკრიმინაციის გარეშე, დიფერენცირების შემთხვევაში, ობიექტურ და გონიტერიუმებზე დაყრდნობით.⁵⁴

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ეროვნულ დონეზე რელიგიის ფინანსური მხარდაჭერის იძულების აკრძალვა გამომდინარეობს სხვადასხვა ქვეყნის კონსტიტუციებში განმტკიცებული სახელმწიფოს და ეკლესიის გამიჯვნის პრინციპიდან,⁵⁵ ზოგ შემთხვევაში კი, ამის შესახებ პირდაპირ არის მითითებული კონსტიტუციებში.⁵⁶

ამერიკის უზენაესმა სასამართლომ, ერთ-ერთ საქმეში (Everson v. Board of Education of the Township of Ewing), პირდაპირ მიუთითა, რომ ოდენობის მიუხედავად, არანაირი გადასახადი არ შეიძლება დაეკვისროს პირს, თუ ის რელიგიური ღონისძიებების ან ინსტიტუციების დასაფინანსებლად იქნება გამოყენებული, რა ფორმითაც არ უნდა არსებობდნენ ისინი.⁵⁷

51 Metropolitan Church of Bessarabia v. Moldova, პ. 116

52 Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria, პ. 92

53 Arie Hollis Waldman v. Canada, პ. 10.6

54 Norman Doe, Law and Religion in Europe, Chapter: Property and Finances of Religion, p. 175

55 მაგ: დანიის კონსტიტუცია; ირლანდიის კონსტიტუცია პირდაპირ კრძალავს გარკვეული რელიგიის პერმანენტულ დაფინანსებას.

56 Everson v. Board of Education of the Township of Ewing: Page 330 U. S. 16

ამერიკის უზენაესმა სასამართლომ, საქმეში Lemon v. Kurtzman, სახელმწიფოსა და ეკლესიის გამიკვნის საფუძველზე და სეკულარიზმის პრინციპზე დაყრდნობით, ზოგადად „რელიგიასთან გადაჭარბებული აფილაცია (entanglement)“ დაუშვებლად მიიჩნია. აღნიშნულ საქმეში, სასამართლომ, სეკულარიზმის პრინციპის დარღვევის გამო, არაკონსტიტუციურად ცნო დაფინანსების სისტემა, რომელიც ნებისმიერ რელიგიურ სკოლაში არარელიგიური საგნების სწავლების დაფინანსებას ეხებოდა, რადგან ეს ნესი ქმნიდა სახელმწიფოს მხრიდან თვითნებობის შესაძლებლობას, ჩარეულიყო რელიგიური სკოლების საქმიანობაში, დაფინანსების მიზნობრივი ხარჯვის შემოწმების მიზნით, და ამასთან, არარელიგიური საგნის მასწავლებლებს შეეძლოთ, მიღებული რესურსი რელიგიური მიზნებისათვის გამოყენებინათ. საქმეში უზენაესმა სასამართლომ ჩამოაყალიბა ტესტი, რომლის მიხედვით, ნებისმიერი კანონი უნდა ეფუძნებოდეს სეკულარულ მიზანს, არ უნდა უჭერდეს მხარს ერთ რომელიმე რელიგიას და ამასთან, „რელიგიასთან გადაჭარბებული აფილაციას (entanglement)“ უნდა გამორიცხავდეს. შესაბამისად, უზენაესმა სასამართლომ ფორმალურად სეკულარული, თუმცა „საფრთხის შემცველი“ დაფინანსებაც კი, კონსტიტუციასთან შეუსაბამოდ გამოაცხადა.

ამერიკის უზენაესმა სასამართლომ, საქმეში Larson v. Valente, დაადგინა დისკრიმინაცია რელიგიური ორგანიზაციების მიმართ, ხაზი გაუსვა ნეიტრალიტეტისა და რელიგიების პრეფერენცირების აკრძალვის პრინციპებს, აღიარა კონსტიტუციით დაცული რელიგიის თავისუფლების დარღვევა (non-establishment clause) და აღნიშნა, რომ რელიგიის თავისუფლება გარანტირებული იქნება მხოლოდ თავისუფალი კონკურენციის პირობებში. სასამართლოს მსჯელობის თანახმად, რელიგიის თავისუფლება დაცულია მხოლოდ მაშინ, როდესაც კანონმდებლს და ამომრჩეველს აქვთ ვალდებულება პატარა, ახალი და არაპოპულარული რელიგიების მიმართ საკუთარი რელიგიის ან რწმენის ანალოგიური მოპყრობა აჩვენონ. ამ გადაწყვეტილებით რელიგიური ნიშნით დისკრიმინაციის აკრძალვას დაუკავშირდა რელიგიის თავისუფლება, ნეიტრალიტეტისა და სეკულარიზმის პრინციპები. გადაწყვეტილებაში მვაფიოდ იყო ხაზგასმული ასეთი კანონის სეკულარულ მიზანსა და კრიტერიუმებზე დაფუძნების აუცილებლობა.

სეკულარიზმის პრინციპი რელიგიის თავისუფლების ბუნებრივ შემადგენელ ნაწილად განიხილა კანადის უზენაესმა სასამართლომაც საქმეში Mouvement laïque québécois v. Saguenay (City). სასამართლოს განმარტებით, სახელმწიფო უნდა დარჩეს ნეიტრალური, კერძოდ, მან რომელიმე რწმენის მიმდევრების არც პრეფერენცირება არ უნდა მოახდინოს და არც დააბრკოლოს ისინი. აღნიშნული კი ემსახურება თავისუფალი და დემოკრატიული საზოგადოების შენარჩუნებას. გადაწყვეტილების თანახმად, თუ სახელმწიფო ემხრობა რელიგიის გარკვეულ გამოხატულებას კულტურული და ისტორიული რეალობის ან მემკვიდრეობის საბაბად მოყვანით, ის არღვევს სახელმწიფოს ნეიტრალიტეტის ვალდებულებას, რომლის თანახმად, საჯარო უფლებამოსილების განხორციელება გარკვეული რელიგიური მიმდინარეობის მხარდასაჭერად დაუშვებელია. აღნიშნულ საქმეშიც, რელიგიის თავისუფლებისა და სეკულარიზმის პრინციპის დაკავშირება მოხდა დისკრიმინაციის აკრძალვასთან.

გერმანიის საკონსტიტუციო სასამართლომ ერთ—ერთ საქმეში⁵⁷ მსგავსი პოზიცია დააფიქ-
სირა და აღნიშნა, რომ სახელმწიფოს აკისრია რელიგიური და იდეოლოგიური ნეიტრა-
ლიტეტის ვალდებულება. შესაბამისად, ეკლესიას არ შეიძლება სახელმწიფომ გადასცეს
სუვერენული უფლებამოსილება იმ ადამიანებზე, რომლებიც მათი წევრები არ არიან. გერ-
მანიის საკონსტიტუციო სასამართლომ განმარტა, რომ ასეთი განხილვის დროს, არანი-
რი მნიშვნელობა არ აქვს იმ ფაქტს, რომ ეკლესიას პრივალეგირებული სამართლებრივი
სტატუსი ჰქონდა ისტორიის სხვადასხვა ეტაპზე, სახელმწიფო რელიგიია თავისი კლასიკური
ფორმით აღარ არსებობს სახელმწიფოსა და რელიგიის გამიჯვნის პირობებში. გერმანიის
საკონსტიტუციო სასამართლომ აღნიშნული მსჯელობის საფუძველზე, არაკონსტიტუციუ-
რად ცნო აქტი, რომელიც შერეულ ოჭახებში, დასაქმებულ არარელიგიურ პირსაც ავალდე-
ბულებდა ეკლესიისათვის გადასახადის გადახდას, თუ მისი მეუღლე ეკლესიის წევრი იყო.

შესაბამისად, საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპების თანახმად, დაუშვებელია, სახელ-
მწიფომ გარკვეულ რელიგიურ ჯგუფთან პირდაპირი ასოცირება მოახდინოს და ამით მი-
სი გავლენა მიმართოს ერთი რელიგიური ორგანიზაციის მხარდასაჭერად. სახელმწიფო
ძალაუფლება არ უნდა იქნეს გამოყენებული რელიგიების დასაკუნინებლად ან მათ გასაძ-
ლიერებლად. ნინააღმდეგ შემთხვევაში, არსებობს როგორც რელიგიური ორგანიზაციის
სახელმწიფო პოლიტიკაში ჩარევის საფრთხე, ასევე რელიგიური ორგანიზაციის ეკონომი-
კური დამოკიდებულების შემთხვევაში, თეორიული საფრთხე სახელმწიფოს მიერ რელიგიუ-
რო ორგანიზაციის ავტონომიაში ჩარევის კუთხით. როგორც კონსტიტუციონალისტი ანდრაშ
შაიო განმარტავს: „სეკულარული და საეკლესიო კონტროლის გაერთიანება გაუტოლდება
ტირანიას, იმის მიუხედავად ამ ერთეულებიდან რომელს ექნება აბსოლუტური ძალა.“⁵⁸

რა თქმა უნდა, სეკულარიზმის პრინციპი არ გულისხმობს რელიგიური ორგანიზაციებისათ-
ვის მიმართული ყველანაირი დაფინანსების დაუშვებლობას. რელიგიური ორგანიზაციის
დაფინანსება შეიძლება ლეგიტიმურად ემსახურებოდეს საჭარო ფუნქციის შესრულებას,
მათ შორის, რელიგიის თავისუფლებით სარგებლობის გარანტიების დაცვას, რისი ვარგი
მაგალითიცაა კაპელანის ინსტიტუტი.⁵⁹ ამასთან, მიღებულია რელიგიური განათლების და-
ფინანსებაც საჭარო სკოლებში, რომლის ფარგლებშიც, სხვადასხვა დენომინაციის წარმო-
მადგენელი მასწავლებლები ფინანსდებიან რელიგიური გაკვეთილების ჩატარებისათვის.⁶⁰
მაგალითად, უნგრეთში იურიდიული სტატუსის მქონე რელიგიური ორგანიზაციები ფინან-
სდებიან სახელმწიფო ინსტიტუციების მსგავსად და მათ თანაბრად, საგანმანათლებლო,
სოციალური და ჰანდაცვის კუთხით განხორციელებული ღონისძიებებისათვის.⁶¹ ასეთი სა-
ჭარო ფუნქციების შესრულებისას, იურიდიული სტატუსის მქონე რელიგიური ორგანიზაცია,
სხვა ტიპის ორგანიზაციების მსგავსად, ანგარიშვალდებულია სახელმწიფოს წინაშე.⁶²

57 Mixed Marriage Church Case (1965), German Constitutional Court

58 ანდრაშ შაიო, კონსტიტუციონალიზმი და სეკულარიზმი: საზოგადოებრივი საღი აზრის საჭიროება, გ. 7

59 1905 წლის 19 დეკემბრის საფრანგეთის კანონი, მუხლი 2, რუმინეთის კონსტიტუცია, მუხლი 29.5

60 Norman Doe, Law and Religion in Europe, Chapter: Property and Finances of Religion, p. 182

61 Hungary: LFCRC 1990, Art 19.1

62 Norman Doe, Law and Religion in Europe, Chapter: Property and Finances of Religion, p. 177

აქვე აღსანიშნავია, რომ რელიგიური ორგანიზაციისათვის საჭარო ფუნქციის დელეგირებისას, გათვალისწინებული უნდა იქნეს რელიგიის ბუნება. რელიგიის ბუნებრივი არსი გარკვეული მსოფლმხედველობის გატარება და მისი უზენაესობის მტკიცებაა, რაც სხვა იდეოლოგიებთან ანტაგონისტურ დამოკიდებულებაშია.⁶³ მაგალითად, განათლების უფლების ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად რელიგიური ორგანიზაციის ფინანსური მხარდაჭერა იმთავითვე ეწინააღმდეგება სახელმწიფოს საჭარო ინტერესისა და ფუნქციის გაგებას, იყოს სახალხო სუვერენიტეტის ინსტრუმენტი. იმის გარდა, რომ ყველა რელიგიას ახასიათებს წინააღმდეგობა სხვებთან, ზოგიერთი მათგანი შეიძლება იყოს დისკრიმინაციული იდეების გამტარებელი, რაც მართალია სახელმწიფოს თავისთავად არ აძლევს საშუალებას, მისი ლეგიტიმურობა შეაფასოს, თუმცა, მაშინ როდესაც ის რელიგიურ ორგანიზაციას საზოგადოებრივ სფეროში დაუშვებს, არათუ უფლებამოსილებას იძენს, არამედ ვალდებულებას კისრულობს, არ გაძლიეროს იდეები, რომლებიც სახალხო სუვერენიტეტს და მის ფუნქციას, როგორც ამის განმახორციელებელ ინსტრუმენტს ეწინააღმდეგება. ამის კარგი მაგალითი შეიძლება იყოს, ისეთი რელიგიური ორგანიზაციების საჭარო უფლებამოსილებებით აღჭურვა, რომლებიც ქალის მორჩილებას ქადაგებენ და რომელთაც ამ უფლებამოსილებების განხორციელებისას აღნიშნული იდეების გატარების საშუალება ეძლევათ.⁶⁴ ამ საკითხებზე მართებული მსჯელობის წინაპირობა, წინასწარი შეთანხმების არსებობაა, რომ სახელმწიფო სახალხო სუვერენიტეტის და სეკულარიზმის გატარებისას, ამასთან დისკრიმინაციის აკრძალვის უზრუნველყოფისას, რომელიმე იდეოლოგიას, ან რელიგიების უარყოფას ათეიზმთან დაახლოების ფორმით კი არ ემხრობა, არამედ ინდივიდისა თუ რელიგიური ორგანიზაციისაგან თვისობრივად განსხვავებულ პოზიციაშია და „უსაფრთხო პლურალიზმის“ უზრუნველყოფა წარმოადგენს მის ვალდებულებას და არა არჩევანს. ამ ვალდებულების შესრულებისას, სეკულარიზმი სახელმწიფოს ავალდებულებს, არა წინასწარი ნდობის, არამედ თანაბარი ინდიფერენტულობის ფორმულით მიუდგეს რელიგიებს, რაც მათ ფუნქციონირებისათვის საჭირო ავტონომიურ სივრცეს დაუტოვებს.⁶⁵

სეკულარიზმის პრინციპის ზემოთ მოყვანილი განმარტებები სრულად შეესაბამება თეორიაში არსებულ მიდგომებს, რომელიც სახელმწიფო პოლიტიკაში რელიგიური მოტივების არსებობას არ უარყოფს, თუმცა განმარტავს, რომ ასეთი მოტივების არსებობის საჭიროების მიზეზები მისაღები უნდა იყოს ყველასათვის და ამის დასაბუთება არ უნდა ეფუძნებოდეს

63 Peter Jones, "Religious Belief and Freedom of Expression: Is Offensiveness Really the Issue?", *Res Publica* 17, no. 1 (2011): 88.

Jeremy Waldron, *The Harm in Hate Speech* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2014), 130.

Silvio Ferrari, Rinaldo Cristofori, and International Consortium for Law and Religion Studies, eds., *Law and Religion in the 21st Century: Relations between States and Religious Communities* (Farnham, Surrey ; Burlington, VT: Ashgate Pub, 2010), 216.

S. Parmar, "The Challenge of 'Defamation of Religions' to Freedom of Expression and the International Human Rights System," *EUROPEAN HUMAN RIGHTS LAW REVIEW*, no. 3 (2009): 6.

64 ანდრაშ შაიო, კონსტიტუციონალიზმი და სეკულარიზმი: საზოგადოებრივი საღი იზრის საჭიროება, გ. 19

65 იგივე, 11, 17–18.

მხოლოდ კონკრეტულ კონფესიაზე და მის ტრანსცენდენტულ მოსაზრებებზე მითითებას.⁶⁶ ამასთან, შესაძლებელი უნდა იყოს მისი „თარგმნა“ ყველასათვის მისაღებ საფუძველზე.

ამ გაგებითაც, სეკულარიზმის პრინციპი ახლოს დგას სახალხო სუვერენიტეტის პრინციპ-თან, რადგან ის უზრუნველყოფს შეთანხმებას ფაქტზე, რომ საზოგადოების ყველა წევრს აქვთ საღად აზროვნების და პოლიტიკურ გადაწყვეტილებებში მონაწილეობის უნარი და ეს მხოლოდ კონკრეტული რწმენის მიმდევრებისათვის არ არის ხელმისაწვდომი.⁶⁸ კონსტიტუ-ციურ სამართალში დამკვიდრებული ეს მიდგომა ეფუძნება ჭონ როულზის „საჭარო გონის“ (public reason) თეორიას, რომელიც ასევე აღიარებს რელიგიურ მოტივს, თუმცა შესაბამის პოლიტიკურ დასაბუთებაში ტრანსფორმირებული ფორმით.⁶⁹

საქმეში Bruno v. Sweden ევროპულმა სასამართლომ დიფერენციაცია მოახდინა რელიგიუ-რი ორგანიზაციის მიერ კონფესიური და საჭარო ფუნქციების შესრულებას შორის. სასამარ-თლომ დაშვებულად მიიჩნია მოქალაქეების დაბეგვრა ისეთი ხარჯებისათვის, რომლებიც რელიგიური ორგანიზაციის მიერ არაკონფესიური ფუნქციების შესრულებას, მაგალითად დაკრძალვების აღმინისტრირებას შეეხებოდა და გამოყო ის ისეთი დაფინანსებისაგან, რომელიც გარკვეულ კონფესიურ მიზნებს ემსახურება. მოცემულ შემთხვევაში, საქართვე-ლოში, სახელმწიფოს მიერ საქართველოს საპატრიარქოსთვის არც ერთი ისეთი უფლე-ბამოსილების გადაცემა არ განხორციელებულა,⁷⁰ რომელსაც სახელმწიფო რელიგიური ორგანიზაციის საშუალებით ახორციელებს, რაც სეკულარული სახელმწიფოს პირობებში დაშვებული პრაქტიკა.

ევროპის ქვეყნებში გავრცელებულია გადასახადებისგან დაქვითვის სისტემა იმ პირებისათ-ვის, რომლებიც ნებაყოფლობით გარკვეული ეკლესიის ფინანსურ მხარდაჭერას გადაწყ-ვებენ. ამ შემთხვევაში, პირი ახორციელებს ნებაყოფლობით ფინანსურ კონტრიბუციას, და შესაბამისი ოდენობით გათავისუფლებულია გადასახადისგან სახელმწიფოს წინაშე.⁷¹ მარ-თლია, ასეთ სისტემებშიც, ეკლესიის დაფინანსებისას, სახელმწიფო დასაბეგრი შემოსაფ-ლებიდან გამოყოფს თანხას, თუმცა ეს ხდება გონივრული ოდენობით, ეკლესიის წევრების ნებაყოფლობითი გადაწყვეტილების შესაბამისად, რაც სახელმწიფოს თვითწებობის რის-კებს ამცირებს.

66 Andras Sajo, Preliminaries to a concept of Constitutional Secularism in Constitutional Secularism in an age of Religious Revival, Susanna Mancini and Michael Rosenfeld, p.55

67 ანდრაშ შაიორ, კონსტიტუციონალიზმი და სეკულარიზმი: საზოგადოებრივი საღი აზრის საჭიროება, გ. 1

68 ივივე, გ. 2

69 John Rawls, “The Idea of Public Reason Revisited,” The University of Chicago Law Review, 1997, 766, , 780, 783, 784, 799, 800

Rex J. Ahdar and I. Leigh, Religious Freedom in the Liberal State, Second edition (Oxford: Oxford University Press, 2013), 63.

70 საკონსტიტუციო სასამართლოს 2016 წლის 26 თებერვლის №1/618 განჩინება საქმეზე საქართველოს მოქა-ლაქეები - გიორგი ვეკვაძე, ნინო ვეეტენაძე და ბესიმი გვენეტაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ 3.9

Norman Doe, Law and Religion in Europe, Chapter: Property and Finances of Religion, p. 178

შესაბამისად, დღესდღეობით, საქართველოში მოქმედი რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსების პრაქტიკა, მოვლებულია ყოველგვარ სამართლებრივ რეგულაციას და მხოლოდ სახელმწიფოს პოლიტიკურ ნებაზეა დამოკიდებული. იგი პირდაპირი, არასეკულარული დაფინანსების მოდელად ყალიბდება, რაც შესაძლებელია სახელმწიფოს მიერ კონკრეტული რელიგიური ორგანიზაციების ლოიალობის მოსაპოვებლად იქნას გამოყენებული. ამ ვარაუდს კიდევ უფრო აძლიერებს, 2012 წლამდე, პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდიდან საქართველოს საპატრიიარქოს დაფინანსების პრაქტიკა, რომელიც ძირითადად პოლიტიკურ კრიზისებს ემთხვეოდა. მსგავს პირობებში, კიდევ უფრო მწვავდება სახელმწიფოს თვითნებობისა და რელიგიური ორგანიზაციების ავტონომიაში ჩარევის ან/და რელიგიური ორგანიზაციების მხრიდან სახელმწიფო პოლიტიკის განსაზღვრის საფრთხე.

დანართი #1

დასახელება	საიდენტიფიკაციო კოდი	2015 წლის ბიუჯეტის დაფინანსების გეგმა (ათასი ლარი)	2014 წლის ბიუჯეტის დაფინანსების გეგმა (ათასი ლარი)
სასულიერი განათლების ხელშეწყობის გრანტი		14,683.00	14,594.30
ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა სვიმონ კანანელის სახელობის სასულიერო სწავლების ცენტრი	430026410	150.00	150
ა(ა)იპ – ბათუმისა და ლაზეთის ეპარქიის საგანმანათლებლო ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	245623491	1,768.00	1,858.00
ააიპ საქართველოს საპატრიარქოს, წმიდა ნინოს სახელობის ობოლ, უპატრონო და მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა პანსიონატი	436683297	959	958.4
საქართველოს საპატრიარქოს ბათუმის წმინდა მოწამე ეპატერინეს სახელობის სათნების სავან	248387302	261	260.8
ააიპ საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის სასულიერო სწავლების ცენტრი	448047774	447	446.9
წმინდა გიორგი მთაწმინდელის მონასტერთან არსებული სარეაბილიტაციო ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	236097978	230	230
საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტისათვის გადასაცემი გრანტი	205233022	2,000.00	2,000.10
ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს ტბელ აბუსერისბის სახელობის უნივერსიტეტისათვის გადასაცემი გრანტი	247865289	2,449.00	2,448.40
ა(ა)იპ – სმენადაქვეითებულ ბავშვთა რეაბილიტაციისა და ადაპტაციის ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	245624294	100	100
საქართველოს საპატრიარქოს ტელევიზიის სუბსიდირების ღონისძიებები	204562990	800	800
ა(ა)იპ – ახალქალაქისა და კუმურდოს ეპარქიის სასწავლო ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	423351241	500	500
ა(ა)იპ – ფოთის საგანმანათლებლო და კულტურულ-გამაჯანსაღებელი ცენტრი	215148588	653	653.1
ჯამი		25,000.00	25,000.00

დანართი #2

დასახელება	შესრულება 2015 წ. (ლარი)	შესრულება 2014 წ. (ლარი)
მივლინება ქვეყნის შიგნით	7,724.00	10,918.00
მივლინება ქვეყნის გარეთ	4,733.76	1,413.54
თანამდებობრივი სარგო	14,994,041.67	14,772,248.11
პრემია	128,311.56	69,772.65
დანამატი	148,646.24	2,440.92
ჰონორარი	11,710.00	30,120.00
კომპენსაცია	0.00	6,950.00
დამქირავებლის მიერ გაწეული სოციალური დახმარება ფულადი ფორმით	11,348.98	1,242.17
შტატგარეშე მომუშავეთა თანამდებობრივი სარგო	430,261.62	418,692.66
შტატგარეშე მომუშავეთა პრემია	2,436.32	1,837.50
შტატგარეშე მომუშავეთა დანამატი	0	120,333.00
შტატგარეშე მომუშავეთა ჰონორარი	0	625.00
ჯამი	15,739,214.15	15,436,593.55

დანართი #3

	მიმღები სუბიექტი	თანხის ოდენობა 2014 წ. (ლარი)	თანხის ოდენობა 2015 წ. (ლარი)	დანიშნულება
1	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა კეთილმსახური მეფე თამარის სახ. სკოლა-პანსიონი	200000	240000	საქართველოს საპატრიარქოს დაქვემდებარებული საგანმანათლებლო ცენტრისა და სასწავლო დაწესებულებების სასწავლო პროცესის შეუფერხებლად განხორციელების მიზნით
2	<u>ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა სვიმონ კანანელის სახელობის სასულიერო სწავლების ცენტრი¹</u>	0	150000	საქართველოს საპატრიარქოს დაქვემდებარებული საგანმანათლებლო ცენტრისა და სასწავლო დაწესებულებების სასწავლო პროცესის შეუფერხებლად განხორციელების მიზნით
3	ა(ა)იპ – მცხეთის წმინდა ათონმეტ მოციქულთა სახელობის მართლმადიდებლური საშუალო სკოლა	0	40000	საქართველოს საპატრიარქოს დაქვემდებარებული საგანმანათლებლო ცენტრისა და სასწავლო დაწესებულებების სასწავლო პროცესის შეუფერხებლად განხორციელების მიზნით
4	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ნინოს სახ. სამრევლო სკოლა	0	10 000	საქართველოს საპატრიარქოს დაქვემდებარებული საგანმანათლებლო ცენტრისა და სასწავლო დაწესებულებების სასწავლო პროცესის შეუფერხებლად განხორციელების მიზნით
5	ა(ა)იპ – ჩოხატაურის ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის სახ. სამრევლო სკოლა	12000	5000	საქართველოს საპატრიარქოს დაქვემდებარებული საგანმანათლებლო ცენტრისა და სასწავლო დაწესებულებების სასწავლო პროცესის შეუფერხებლად განხორციელების მიზნით
6	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს ლანჩხუთის წმიდა იოანე ნათლისმცემლის სახელობის სასულიერო გიმნაზია	10000	5000	საქართველოს საპატრიარქოს დაქვემდებარებული საგანმანათლებლო ცენტრისა და სასწავლო დაწესებულებების სასწავლო პროცესის შეუფერხებლად განხორციელების მიზნით

¹ შენიშვნა: აღნიშნული თანხის გამოყოფა, სავარაუდოდ რუსთავი 2-ზე P.S.-ში 2015 წლის 13 დეკემბერს გასულ სიუჟეტს უკავშირდება, რომელიც შეეხბოდა საქართველოს საპატრიარქოს დაქვემდებარებაში არსებული ბავა-ბალებისა და სკოლების მძიმე მდგომარეობას, რამდენადაც სიუჟეტში სხვა დაწესებულებებთან ერთად აღწერილი იყო, წმინდა სვიმონ კანანელის სასწავლო ცენტრის დაქვემდებარებაში მოქმედი ხარაგაულის მეოთხე გიმნაზიაში არსებული გაუსამლისი პირობებიც. სიუჟეტი ხელმისაწვდომია ვებ-გვერდზე <http://rustavi2.com/ka/video/11358?v=2>

7	ა(ა)იპ - საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის თბილისის სასულიერო ჰყადემიისა და სემინარია	150000	150000	სასწავლო პროცესის შეუფერხებლად განხორციელების მიზნით
8	ა(ა)იპ - ვანისა და ბაღდათის ეპარქიის კულტურისა და სულიერების განვითარების ცენტრი	170000	0	სასწავლო და საგანმანათლებლო დაწესებულებების სასწავლო პროცესის შეუფერხებლად განხორციელების მიზნით
9	ა(ა)იპ - საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტი	1000000	1000000	სწავლებისა და კვლევითი ხარისხის განვითარების დაფინანსების მიზნით
	ჯამი	1542000	1590000	

დანართი #4

ქონების დასახელება	რაოდენობა	ღირებულება (ლარი)	მიზნობრიობა
ტუფის ქვა	230 მ3	1265	ქ. თბილისში, ელიას მთაზე "დიდი ელია წინასწარმეტყველის" სახელობის სამონასტრო ლავრის მშენებლობა, სამგორში, ჭაჭაპის ქუჩაზე "მთავარანგელოზ მიქაელის" სახელობის ეკლესიის მშენებლობა
ტუფის ქვა, მავთულიანი ბეტონის კონსტრუქცია, ბაზალტის ქვა, რკინა-ბეტონის ფილა, წითელი აგური, აზბესტის მილი, ჯართი (რკინა-ბეტონის)		7650.5	ქ. თბილისში, ელიას მთაზე "დიდი ელია წინასწარმეტყველის" სახელობის სამონასტრო ლავრის მშენებლობა, სამგორში, ჭაჭაპის ქუჩაზე "მთავარანგელოზ მიქაელის" სახელობის ეკლესიის მშენებლობა
თითბერის გასროლილი ჰილზი	16756.61 კგ	100539.66	მახათას მთაზე მშენებარე ტაძრისთვის
ჯამი		109455.16	

დანართი #5

ქონების დასახელება	რაოდენობა	ღირებულება (ლარი)	მიზნობრიობა
წიწვოვანი ჯიშის მერქნული რესური	13.11	1835.4	მონასტრის მშენებლობა
სამასალე მორი	63183	7737.75	ცამეტი ასურელი მამის სახელობის ეკლესიის მშენებლობა ბაგებში
სამასალე მორი	99825	18964.12	ცამეტი ასურელი მამის სახელობის ეკლესიის მშენებლობა ბაგებში
სამასალე მორი	38231	3119.68	მიმდინარე სარემონტო-აღდგენითი სამუშაოებისთვის და ხატწერის სკოლის განვითარებისთვის
სამასალე მორი	146646	27395.26	ხევი-სტეფანწმინდის ეპარქიაში მიმდინარე ახალი სამონასტრო კომპლექსის მშენებლობისთვის
მრგვალი ხე-ტყე (მორი)	99.55	0	სოფ. მოხესა და ჭელაში ახალი სამონასტრო კომპლექსების მშენებლობისთვის და ასევე ზარზმის მონასტერში მიმდინარე სარეაბილიციო სამუშაოებისთვის
ფიცარი და ძელი	19.08	8586	ხევი-სტეფანწმინდის ეპარქიაში მიმდინარე ახალი სამონასტრო კომპლექსის მშენებლობისთვის
სამასალე მორი	19.6	3828.6	ქ. თბილისში, დიდი დიღმის წმ. კეთილმსახურ მეფის ვახტანგ გორგასლის ტაძრის მშენებლობა
სამასალე მორი	21.24	0	ჭყონდიდისა დ მარტვილის ეპარქიაში ეკლესია-მონასტრების სამშენებლო და სარეაბილიტაციო სამუშაოები
სამასალე მორი	26	5001.84	დიდი დიღმის 3 მ/რ-ში წმ. კეთილმსახური მეფის ვახტანგ გორგასლის სახელობის ტაძრის მშენებლობა
სამასალე მორი	44	8154.5	ჭყონდიდისა დ მარტვილის ეპარქიაში ეკლესია-მონასტრების სამშენებლო და სარეაბილიტაციო სამუშაოები
კრიპტომერიის ხის მორი	93 122	0	არ არის განსაზღვრული
ჯამი		84623.15	

დანართი #6

<p>სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ქორვაისკოვნისი</p> <p>0105, თბილისი, ვაჟა პეტრე 11 მომ. №1 ტელ/ფაქს: (+995 32) 2 98 89 52;</p> <p>№ 90</p>	 <p>VICAR OF CATHOLICOS-PATRIARCH OF ALL GEORGIA</p> <p>#1 KING EREKLE II SQ. TBILISI 0105, TEL/FAX (+995 32) 2 98 89 52</p> <p>19 სექტემბერი, 2014 წ.</p>
<p>საქართველოს ფინანსთა მინისტრს ზატომ ნოდარ ზადურს</p> <p>ზატომო ნოდარ,</p> <p>მოგახსენებთ, რომ მიმდინარეობს შახათას მთაზე მუნებარე ტაძრისათვის აუცილებელი ნივთების დამზადება, როგორიცაა შენდლები, ჭაღები, ზარები და სხვა ძირითადი საშეკრისი. ყოველივე ზემოაღნიშნულისათვის გვესტირება სპეციალური მასალა – თათხერი.</p> <p>მოგმრავად თხოვთ, რათა გაგვიწიოთ დასმარება და საქართველოს საპატრიარქოს უსასყიდლოდ გადასცეთ თითბერის გასროლილი შასრები, საერთო რაოდენობით 16 756.61 კბ. უსასყიდლოდ გადასცეთ თითბერის გასროლილი შასრები, საერთო რაოდენობით 16 756.61 კბ.</p> <p>დმიტრი დაგლოცით და გაგანარით.</p> <p>პატივისცემით.</p> <p>სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ქორვაისკოვნის ბოდბელი ქპისკოპოსი</p> <p style="text-align: right;">+ ისა-ზო განკოპოსი იაკობი (აკობიშვილი)</p> <p style="text-align: right;"> საქართველოს მინისტრის სამინისტრო 133606/01 09 2014 წ. </p>	

დანართი #7

	დასახელება	რაოდენობა
1	ღეიბი	25
2	ბალიში	25
3	საბანი	25
4	გადასაფარებელი	25
5	სურათი სხვადასხვა	25
6	სასადილო მაგიდა კომპლექტში	10
7	კარადა შუშით	1
8	ფარდა-ჟალუზი	7
9	ტუმბო	3
10	რბილი სკამი	2
11	სკამი ნახევრად რბილი	30
12	სკამი საოფისე	4
13	ტუმბო თეთრი	4
14	საწოლი	3
15	დივანი	1
16	საწოლი ხის	22
17	საწოლი (2 ადგილიანი) ყავისფერი	6
18	კომპიუტერის მაგიდა	2
19	მაგიდა	5
20	ტუმბო	4
21	კარადა	13
22	გაზქურა "ბეკო"	1
23	გაზქურა "ვესტელი"	1
24	სარეცხის მანქანა "სამსუნგი"	1
25	ტუმბო ლურჯი	10
26	ხალიჩა	4
27	კარადა წიგნების	5
28	ტელევიზორი "ბეკო"	1
29	ტელევიზორი "ჯივისი"	1

30	ტელევიზორი "სამსუნგი"	1
31	ტელევიზორი "ჯენერალი"	1
32	ალუმინის ქვაბი 40 ლიტრიანი	1
33	ალუმინის ქვაბი 50 ლიტრიანი	1
34	ხის სკამი	30
35	გათბობის რადიატორი	10
36	სასადილო მაგიდა	10
37	საუთაო მაგიდა	4
38	ტანსაცმლის საშრობი	4
39	სკამი ხის პანელით	10
40	სალარო სეიფი	1
41	საკიდი საბავშვო	10
42	კარადა სამედიცინო	1
43	საწვავის 10 ტონიანი რეზერვუარი (რ-10)	1
44	2 ერთეული სატრანსპორტო საშუალება, SAME SOLARIS 55 (ბორბლიანი ტრაქტორი, რეგისტრაციის ნომერი : AA652B, გამოშვების წელი - 2006, სატრანსპორტო საშუალების საიდენტიფიკაციო ნომერი: NS05S474WT10494, ძრავის საიდენტიფიკაციო ნომერი N122105, ფერი - წითელი 6/8); SAME SOLARIS 55 (ბორბლიანი ტრაქტორი,	

დანართი #8

შეუსაბამობები საბიუჯეტო დადგენილებებსა და საჯარო ინფორმაციის სახით გამოთხოვილ დოკუმენტებში მოცემულ ინფორმაციას შორის:

2014 წელი:

ონის მუნიციპალიტეტის ცნობით, გამგეობას რელიგიური ორგანიზაციებისთვის 2014 წელს თანხა არ გამოყენების გარეშე მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილებაში #46², 2014 წლის ხარჯის ფაქტის გრაფაში, ქვეპროგრამაზე “რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა” (05 04), მითითებულია 17,700 ლარი. 17,800 ლარი იყო გათვალისწინებული 2014 წლის ბიუჯეტის გეგმაშიც (საკრებულოს დადგენილება #23³), ქ. ონში სოფელ ლაჩითის წმ. გიორგის ეკლესის სარემონტო სამუშაოებისთვის.

მცხეთის თვითმმართველი ერთეულის მუნიციპალიტეტის ცნობით (წერილი #3409), 2014 წელს რელიგიური ორგანიზაციებისთვის დაფინანსება არ გამოყოფილა, თუმცა, მცხეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება #45-ში⁴ 2015 წლის ბიუჯეტის დამტკიცების შესახებ, 2014 წლის ხარჯებში ქვეპროგრამის “რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა” (05 03) გასწვრივ მითითებულია, რომ 2014 წელს დაიხარჯა 5,000 ლარი.

ასევე, სიღნაღის მუნიციპალიტეტის 2015 წლის საბიუჯეტო დადგენილებაში⁵ ქვეპროგრამაში “რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა” (05 04), 2014 წლის ხარჯვით ნაწილში წერია, რომ მუნიციპალიტეტმა ამ ქვეპროგრამის ფარგლებში დახარჯა 5,000 ლარი, საჯარო ინფორმაციის სახით მოწოდებულ დოკუმენტში კი (წერილი #05/1776), წერია, რომ 2014 წელს სულ საპატრიარქოსთვის გადაირიცხა ამ თანხის ნახევარი, 2,300 ლარი.

არის შემთხვევა, როდესაც საჯარო ინფორმაციაში მითითებული თანხის ოდენობა საბიუჯეტო დადგენილებაში ფიქსირებულ თანხას აღმატება. მაგალითად, ნინოშმინდის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება #39-ის⁶ მიხედვით, 2014 წელს, ქვეპროგრამისთვის “რელიგია” (05 04) 33, 500 ლარი დაიხარჯა. ამ თანხაზე 2,000 ლარით მეტი, 35,000 ლარია მითითებული 2014 წლის გეგმაში (იხ. 2014 წლის საბიუჯეტო დადგენილება⁷), რომლითაც გათვალისწინებული იყო - მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია-მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები, სოფელ ფოკის წმინდა წმინდა წმინდა სახელობის დედათა მონასტრის ელ. ენერგიისა და გათბობის საწვავის ხარჯები, აგრეთვე, ქ. წმინდა წმინდა სარქისის ეკლესისა დახმარება. თუმცა, წმინდა წმინდის მუნიციპალიტეტის წერილში (#45/16) მითითებული მონაცემების მიხედვით, 2014 წელს დაიხარჯა ოფიციალურად ფიქსირებულ თანხაზე დახმარებით, 10,000 ლარით მეტი, 46, 600 ლარი.

ზოგი მუნიციპალიტეტის საბიუჯეტო დადგენილებაში გათვალისწინებულია ეკლესია-მონასტრების დახმარება, თუმცა თანხის ოდენობა დაკონკრეტული არ არის. მაგალითად, წალკის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება #37-ში⁸, მითითებულია, რომ “რელიგიის”

² ონის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება N46, 2014 წლის 25 დეკემბერი <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2651240>

³ ონის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება N23, 2013 წლის 12 დეკემბერი <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2123979>

⁴ მცხეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება N45, 2014 წლის 25 დეკემბერი <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2653222>

⁵ სიღნაღის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება N 43, 2014 წლის 19 დეკემბერი <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2638474>

⁶ ნინოშმინდის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს N 39, 2014 წლის 24 დეკემბერი <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2648896>

⁷ ნინოშმინდის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება N14 2013 წლის 24 დეკემბერი <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2154204>

⁸ წალკის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება N37, 2014 წლის 29 დეკემბერი <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2662847>

პროგრამის ფარგლებში 2015 წელს განხორციელდება ეკლესია-მონასტრების ფინანსური დახმარება. თუმცა, დოკუმენტში არსად არის დაკონკრეტებული, რა ოდენობის თანხის გამოყოფას გეგმავს მუნიციპალიტეტი (საჯარო ინფორმაციის სახით მოწოდებული დოკუმენტების მიხედვით, 2014 წელს მუნიციპალიტეტმა ამ მიზნით 44, 700 ლარი გამოყო).

2015 წელი:

შეუსაბამობები აღმოჩნდა, ასევე, 2015 წლის მუნიციპალიტეტების მიერ რელიგიური ორგანიზაციების ქვეპროგრამის ფარგლებში ფიქსირებული ხარჯების და საჯარო ინფორმაციის სახით მიღებული მონაცემების ანალიზისას.

მაგალითად, თიანეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება #54-ში⁹ 2016 წლის ბიუჯეტის დამტკიცების შესახებ, 2015 წლის ხარჯებში ქვეპროგრამის „რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა“ (05 03) გასწვრივ მითითებულია, რომ 2015 წელს, 44, 300 ლარი დაიხარჯა, ხოლო თიანეთის მუნიციპალიტეტის მიერ მოწოდებული წერილის (#21/40) მიხედვით, დაიხარჯა 49, 325, 41 ლარი.

ასევე, ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტის 2016 წლის ბიუჯეტის დამტკიცების შესახებ დადგენილებაში¹⁰ ქვეპუნქტის „რელიგია“ (05 07) გასწვრივ ჩანს, რომ 2015 წელს დაიხარჯა 34 300 ლარი, ხოლო ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტის ცნობით (წერილი #82/15), 2015 წელს დახარჯულია 35, 720,63 ლარი.

ზოგჯერ, საჯარო ინფორმაციის სახით მოწოდებულ წერილში იმაზე ნაკლები თანხა მითითებული, ვიდრე ამა თუ იმ საბიუჯეტო დადგენილებაში ფიქსირებული ხარჯი.

მაგალითად კასპის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება #35-ში¹¹, ქვეპროგრამის „რელიგიური ღონისძიებების ხელშეწყობა“ (05 02 06) გასწვრივ, მითითებულია, რომ 2015 წელს 22,000 ლარი დაიხარჯა, მაგრამ, კასპის მუნიციპალიტეტის მიერ გამოგზავნილი წერილი (#2/324) თანხმად, დაიხარჯა 20,000 ლარი.

ლენტეხის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება #30-ში¹² ქვეპუნქტის „რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა“, 2015 წლის ხარჯის ფაქტის გრაფში მითითებულია 8,000 ლარი, თუმცა, ლენტეხის მუნიციპალიტეტის ცნობით (წერილი #03-597), 2015 წელს მუნიციპალიტეტს თანხა რელიგიური ორგანიზაციებისთვის არ გამოუყვითა.

⁹ თიანეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება N54 2015 წლის 29 დეკემბერი <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3134819>

¹⁰ ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება N24, 2015 წლის 30 დეკემბერი <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3140474>

¹¹ კასპის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება N35, 2015 წლის 20 ნოემბერი <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3060189>

¹² ლენტეხის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება N30, 2015 წლის 30 დეკემბერი <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3142857>

დანართი #9

N 67.00.021

ამონაწერი საჯარო რეესტრილან

განცხადების რეგისტრაცია
N 882014431623 - 14/08/2014 11:27:14მომსახურების თარიღი
14/08/2014 17:18:14

საკუთრების განყოფილება

შპბა	სექტემბრი	სამოვარი რბილები	რბილების გვარი: საკუთრებისაცო ნაცვლადა
67	00	021	რბილების აღწერა: განცხადებით ხდეთ (მიმღებარე)
			რბილების სიღრმე: 386.43 8.
			თაფარის მინა: ქარაქი ქაბა, გორგა სახამის ქუჩა
			საკუთრების გამა: საკუთრება
			თამაციალი მასასასთანებლები:
			წინა საკუთარები კლასი:

მესაკუთრის განყოფილება

განცხადების რეგისტრაცია: ნომერი 882012095243 , თარიღი 07/03/2012 11:11:02
გულების რეგისტრაცია: თარიღი 07/03/2012

კულტურის დამსახურებლი აუკუნებელი:

- * საკუთრების დამსახურებლი მოწმობა № 1865 , აუკუნებელი თარიღი: 29/01/2010 , საქართველოს კულტურის განვითარების სამინისტრო
- * სკოლების საქართველოს კულტურული განვითარების სამინისტროს და საქართველოს სამსტრიარქოს შორის 2009 წლის 30 აუგუსტის გაფინანსებულ სამსტრიარქოს სკოლების მდგრადი თაობაში , აუკუნებელი თარიღი: 20/02/2013 , სკოლების იუსტიციის სამინისტროს საქართველოს რეგისტრის ეროვნული სააგენტო
- * ნაციონალის სკოლების № 090909833 , აუკუნებელი თარიღი: 30/12/2009 , ნოტარიუსი ლესარიაძე

მესაკუთრები:
საქართველოს საპატიოარქე, ID ნომერი: 204395537მესაკუთრე:
საქართველოს საპატიოარქე

იმოუკა

საგადამსახურო გარსებრივი:

რეგისტრირებული არ არის

გალოგისტების

